
NUBES BELLI
Dawid Lotter

Nubes Belli

Oorlogswolke / Clouds of War

’n Versameling Gedigte Oor Die Bosoorlog
An Anthology of Poems About The Bush War

Saamgestel Deur
Compiled By

Dawid Lotter

Nubes Belli

’n Versameling Gedigte Oor Die Bosoorlog
An Anthology of Poems About The Bush War

Saamgestel Deur ~ Compiled By
Dawid Hermanus Lotter

Spesiale Hardeband Uitgawe - Julie 2015
Special Hardcover Edition – July 2015
Eerste Uitgawe – Julie 2015
First Edition – July 2015

ISBN: 978-0-620-66695-4

Vrywaring / Disclaimer

Omslag Foto/ Cover Photo: Peet Pretorius – Paul Storey, Operation Modular 1987.

Foto krediet / Photo Credit: Len Robberts

Omslag ontwerp / Cover design: Mùstie Benade

Uitgewer / Publisher:

Bush War Publications
Westville
Durban

Drukkers / Printers:

Business Print
318 Derdepoort Weg
Silverton
Pretoria

Verantwoording

Die Bosoorlog en die jare daarna word deur die veterane en hulle families op verskeie maniere onthou. Die Bosoorlog word ervaar in duisende fasette wat almal onder een sambreel val van militêre diens in sy vele dimensies, -- opleiding, ontplooiing, grensdiens, die tuisfront, gevegte, oorlog en vele ander. Dan ook die herinneringe van geliefdes by die huis wie in spanning gewag en gebid het dat hy veilig tuis moes kom. Die jonger geslag Bosoorlog veterane bevind hulle tans in hul middel veertiger jare (2015). Die ouer geslag word snel minder soos die Groot Boswagter in daardie deel van die woud kap. Meeste onthou net die goeie ou dae. Ander weer worstel nog steeds met die nagevolge van die oorlog.

Hierdie bundel het ten doel om die gedigte en verse vanuit die lewe van die Bosoorlog veteraan en hul families te bewaar. Hierdie is ʼn versameling van hulle gedigte en verse oor die jare. Die bundel is ʼn keurspel van bydraes deur gevestigde digters wat reeds hulle eie digbundels uitgegee het en die alledaagse volksdigter wat die ervaring in versvorm vasgevat het. Daar was so min as moontlik aan die oorspronklike gedigte of vers verander. Slegs in gevalle waar die woord opsigtelik verkeerd gespel was, is die nodige verandering aangebring. Dieselfde geld ook met taalgebruik en leestekens. Ten einde oorlogs-dig as ʼn begrip te verklaar, word ʼn paar artikels ingevoeg wat oor-logsdig deur die eeue in perspektief stel.

Die wins wat uit die publikasie gemaak word, sal aangewend word om die welsynsprojekte van die "Balsakfonds" (Geregistreerde NPO Nr 096-644) en die 32 Bataljon Veterane Vereniging se hulpprogramme aan militêre veterane te steun.

Die gedigte is streng alfabeties volgens die digters geplaas. Die gedigte bygedra deur elke digter word ook alfabeties geplaas volgens die titel van die gedig. Die gedigte word aangebied in hul oorspronklike Afrikaans of Engels.

Samesteller: Dawid Lotter

Dawid Lotter is in Klerksdorp gebore in 1957. Hy sluit by die Suid Afrikaanse Weermag aan in 1975 en tree uit die voltydse militêre diens in 1990 met die rang van luitenant kolonel. Hy dien as reserwemagoffisier tot 2004. Tydens sy militêre loopbaan neem hy aan verskeie groot operasies deel o.a. Askari, Modular en Boleas en verskeie kleinere operasies. Publikasies uit sy pen is *Bravo Company*, *Spine of Delta*, *Kleurskakerings van Skarlaken* en *Wondgom*. Sy akademiese kwalifikasies is BA (Mil), MSc (Health and Safety), PhD (Holistic Life Coaching).

Justification

The Bush War and the subsequent years will be remembered by veterans and their families in many ways. The Bush War was experienced in thousands of facets, all of which fall under the one umbrella of military service in its many dimensions, -- training, deployment, border service, the home front, fighting, war and many others. The veteran also has his memories of his loved ones at home who waited anxiously, praying that he would come home safely. The younger generation Bush War veteran is currently (2015) in his mid-forties. The older generation is rapidly getting fewer as the Great Harvester is harvesting in their part of the forest. Most remember the good old days. Others are still struggling with the aftermath of the war.

This anthology aims to preserve the poems and verses from the life of the Bush War veteran and their families. This is a collection of their poems and verses. This anthology is a kaleidoscope of contributions by both established poets, who have published their own books of poetry, and by the novice poets.

As little as possible was changed from the original poem or verse. Only in cases where the word was obviously misspelt, have the necessary changes been made – this applies also to the use of language and punctuation. A few articles on perspectives about war poetry through the ages are also included.

The profit made from this publication is to the benefit of the welfare projects of "Balsakfonds" (Registered NPO Nr 096-644), and the 32 Bn Veterans Association's assistance programs to support military veterans.

The poems are placed in strict alphabetical order according to the author’s surname. The poems contributed by each poet are also placed alphabetically according to the poem's title. The poems are presented in their original English- or Afrikaans.

Compiler: Dawid Lotter

Dawid Lotter was born in Klerksdorp in 1957. He joined the South African Defense Force in 1975 and retired from full-time military service in 1990 with the rank of lieutenant colonel. He serves as reserve force officer until 2004. During his military career, he participated in several major operations i.e. Askari, Modular and Boleas and several smaller operations. Publications from his pen are *Bravo Company*, *Spine or Delta*, *Kleurskakerings van Skarlaken* and *Wondgom.* His academic qualifications are BA (Mil), MSc (Health and Safety), PhD (Holistic Life Coaching).

Erkennings

Digters wat hulle werke vanuit hulle reeds gepubliseerde werke beskikbaar gestel het

Len Els
Manie Jackson
Derek Lawler
Chas Lotter
Dawid Lotter
Eddie Morrison
Oswald Rall Theart
Anthony Turton
Tinus van Rensburg

Generaal Tony Savides vir sy bydrae oor die Tweede Wêreld Oorlog en sy skoonvader se ervarings in die krygsgevangenekamp.

Digters wat hulle werke vanuit hulle ongepubliseerde werke beskikbaar gestel het.

Mùstie Benade, Hendrik Neethling, Allon Slimowitz

Al die soldatedigters wat bygedra het.

Rosalie van Eeden wat die bundel se proeflees en redigering behartig het.

Piet Fourie van Bush War Books vir sy aanmoediging en ondersteuning.

Manus Meyburgh van Business Print vir die uitleg en samestelling.

Acknowledgements

Poets for contributing from their already published works

Len Els
Manie Jackson
Derek Lawler
Chas Lotter
Dawid Lotter
Eddie Morrison
Oswald Rall Theart
Anthony Turton
Tinus van Rensburg

General Tony Savides for his contribution on the Second World War and his father in law's experiences in the prisoner of war camp.

Poets who contributed from their unpublished works.

Mùstie Benade, Hendrik Neethling, Allon Slimowitz

All the soldier poets who contributed.

Rosalie van Eeden, who conducted the volume's proofreading and editing.

Piet Fourie of Bush War Books for his encouragement and support.

Manus Meyburgh of Business Print for the layout and composition.

Voorwoord / Preface

By Col Jan Breytenbach

All of us who were involved in the so-called “Bush War” have stories to tell –of how the Bush War in fact had an impact on each and every one of us – this clash of arms between the so called “Boers” and the “Freedom Fighters”.

This foreword will not dwell on the justification of the Freedom Fighters to go to war against the security forces, and those who supported them (especially the Cubans). However, for the enlightenment of readers of this book, I must state - with some emphasis - that I was a soldier of a South African government which had been ordered to attack the “enemy” and to destroy them whenever and wherever we could find them without hesitation.

Of course SWAPO (South West African People’s Organisation), the “Freedom Fighters”, in turn had to attack the terrible Boers. They were doing their best – without success - to engage white South African colonists who had chased away the former German colonists but who had also taken over the occupying “duties” of the Germans.

SWA was home to a variety of Black tribes and also Europeans of German and South African descent. To make things even more difficult, there were also the so-called “Basters” and pockets of Bushmen (Khoisan). Although there was plenty of space and lots of opportunities, it would take outstanding human wisdom to exploit this huge country’s rich mineral resources for the benefit of all. The various tribes competed with each other in controlling and claiming often scarce commodities, such as water, agricultural land and so forth.

Tribal war had been a common pastime for all. When the Germans moved in, they introduced law and order – to some extent – but they also occupied a part of Africa which could be a threat to British interests. Whoever controlled the Cape of Good Hope also controlled the passage of ships between Europe, with its constant demand for raw materials, and the Far East, where those commodities were to be found.

Germany had colonised SWA in 1884. The British had acted quickly to claim Walvis Bay as their own before the Germans could do so. Walvis Bay was the only reasonable port available to import goods into SWA and to export SWA raw products.

The First World War lead to SWA being lost to the Germans and becoming a new acquisition for the British - a very valuable one, too. The South Africans were tasked to run the show. White South Africans had only fairly recently wrested their own independence from the British. It took a series of national and international developments before White South Africa became an independent component of the British Commonwealth.

The South Africans who had fought the British to gain their own independence were the new colonists; de facto occupiers of a colony of their own after the Germans had left. Thus SWA became more and more part of South Africa, virtually a fifth province. It also meant that South Africa had to keep a watchful eye on the internal affairs of SWA.

Obviously SWA could not stand on its own feet unless there was a strong link between Pretoria and Windhoek. SWA had to virtually become a fifth province of South Africa. This in turn meant that any threat against Windhoek had to be treated as a threat against Pretoria.

Whoever governed SWA from Windhoek was of great concern to the safety and welfare of the South African Republic but also to the Western World, as well as the communist states of Russia and Cuba, because of the strategic importance of the sea route via the Cape of Good Hope and the minerals to be found on the African mainland, coupled with the strategic value of Walvis Bay.

The Black people had gained nothing after the First World War. A new occupying power had replaced the Germans and the Black tribes did not want the South Africans – especially not the Ovambos, who had become a dominant political presence in Ovamboland and in a few cities further south. For SWAPO, especially, nothing had changed except for the uncomfortable fact that SWA Blacks had to dispense with German, as a language, and had to learn, very quickly, how to speak Afrikaans in order to cope with the new colonial power. It should be said, however, the Germans still kept a boot in the door in case opportunity made a comeback possible.

The Black tribes found the South Africans to be even stricter and less accommodating than the Germans. This caused especially SWAPO to oppose the new South African colonial power even more vehemently. It rose from the ashes to take on the Boers in order to get rid of them. A clash of arms was therefore inevitable. That is the main reason why South Africa rightfully became involved in the "Border War". South Africa itself would be considerably weakened if SWA became an outpost for Russian and/ or Chinese communism, at that time anyway.

By the time the Border War ended, Russian communism had already collapsed and China was stuck with its own problems. The Border War was therefore not in vain. South Africa was given enough time and scope to change onto another track more acceptable to the West

and to Africa in general. The internal corruption of world communism had become unacceptable to Western nations thus also to South Africa and most African nations. The war is not over yet. Russia is again on a slippery slope or so it seems, and China is still lurking aggressively on the side lines sizing up opportunities that can be exploited, especially in Africa with its mineral resources.

War will remain with us until the end of time because the human race has not yet learned that to go the way of Cain is the most stupid thing one can do.

But then where would I have been!? War was, to put it crudely, my business and I was fairly good at it. So was David and the Lord called him a man after his own heart.

That gives me some comfort!!

Signed: Jan Breytenbach. 13 July 2015

(Edited version from the original)

INHOUD / INDEX

ARTIKELS / ARTICLES

GEDIGTE / POEMS

Allon Slimowitz

Dig en Oorlogsdig

Dawid Lotter en Willem Steenkamp

Die verskil tussen prosa, dig en lirieke soos ons dit vandag ken, het in die vroeë dae van die skryfkuns nie bestaan nie. Dit was die era van die storieverteller en sanger, en tussen die twee was daar eintlik min verskil: die een het voorgedra, die ander het gesing. Die einddoel was dieselfde - om gevoelens of beskrywings van gebeure oor te dra aan ‘n gehoor wat merendeels ongeletterd was. Tot vandag toe is baie "pop"-liedjies maar net gedigte wat getoonset is. Die verskil is geleë in die manier van oordrag.

Hier is ʼn definisie van gedigte wat die belangrikste aspekte van dig saamvat, veral die eerste paragraaf. Wat dit basies sê is dat ‘n digter enige onderwerp op enige wyse kan aanpak.

"A verbal composition is designed to convey experiences, ideas, or emotions in a vivid and imaginative way, characterised by the use of language chosen for its sound and suggestive power and by the use of literary techniques such as meter, metaphor, and rhyme".

Hoeveel mense kan uit die een of ander prosawerk meer as net ‘n paar woorde aanhaal? Maar almal ken liedjies uit hulle kop uit, en liedere en gedigte is bloedbroers. Dit is omdat ‘n lied of gedig in ‘n paar woorde sê wat in prosa gewoonlik ‘n paar honderd nodig het. ‘n Gedig of lied is die afgekookte essensie van ‘n bepaalde onderwerp.

Die gedig is ook ʼn manier waarop mense nie net stories nie, maar ook begrippe en gevoelens in 'n verbeeldingryke en uitdrukkingsvolle manier weergee. Dus lewer poësie kommentaar op wat mense en gemeenskappe reg of verkeerd doen. In ʼn groot mate weerspieël

dit die tydsgees van die gemeenskap waaruit ŉ spesifieke gedig sy ontstaan te danke het.

Die gedig se funksie is dus om te kommunikeer. Dus moet die storie of tema van die gedig vir die leser duidelik wees. Dit is nie genoeg dat hy deur woorde bekoor word nie, dit moet ook sin maak.

Die gedig moet dan ook ŉ lewendige emosie tot gevolg hê. Die leser moet hartseer, vreugde of enige een van die honderde vorms van emosie kan ervaar.

Hoe daardie kommunikasie bewerkstellig word, hang van die digter af. Vroeër was almal baie gesteld op meter, metafoor, en rym". Vandag se digter het baie meer beweegruimte. Hy kan van die tradisionele vorms gebruik maak, of 'n nuwe benadering gebruik, of oud en nuut saam in dieselfde gedig gebruik, nes dit hom pas. Wat beslis ook verander het, is sy styl en keuse van woorde. Die beblomde styl van vroeër hoef nie in die gedig teenwoordig te wees nie.

Dit alles saamgevat geld ook vir die geskiedkundige gedig en dan die oorlogsgedig as ŉ spesifieke onderafdeling van poësie. Poësie in ŉ volk se bestaan en voortbestaan weerspieël gedagtes en begrippe oor die normale lewe, die abnormale lewe en sommer net lewe as ŉ begrip van asemhaal en bestaan. Poësie is in vele aspekte anders as prosa. In prosa skep die skrywer met letters en woorde ŉ verhaaldraad. In poësie skep die digter met helder beelde emosionele gewaarwordinge. So is dit ook met die oorlogsgedig. Na my mening is die oorlogsgedig uniek in die sin dat oorlog, en doodmaak, nie deel is van die natuurlike ontwikkelde denkpatrone nie. Dit is tog gewortel in die instinktiewe brein van oorlewing – Veg of Vlug.

Die jong soldaat wat gister nog op skool was bevind homself skielik as ŉ volwaardige burger. Nou word dit van hom vereis om sy ideale

op uitstel te plaas terwille van ʼn saak groter as hyself, of sy begrip van lewe. Hy bevind homself op die weegskaal waar norme anders is. Die formules vir die berekening van lewe verander oornag. Beredenerings oor liefde, haat en emosies verander van dimensies. Dit is waarom oorlogsgedigte anders is as gedigte oor die normale lewensverloop. Want oorlogsgedigte spreek oor die algemeen vanuit die siel van die slagveld.

Dus gaan die gedig, met spesifieke verwysing na die oorlogsgedig, nie oor woorde of letters nie. Dit is te oppervlakkig. Dit gaan oor werklike sintuiglike waarneming oor werklike of moontlike emosies, terwyl die dood ontwykend naby op die slagveld is. In ʼn sin is dit soos die alledaagse lewe met sy risiko's, maar tog soveel anders. Iets wat nie in definisie vasgevat kan word om die kontras te beskryf nie – behalwe as jy dit werklik op die slagveld beleef het. Want dit is waar jy die verskil eersterangs kan meet en die verskil leer verstaan. En dit is waaroor oorlogsdig gaan.

Die stelling word goed geïllustreer in die ***Iliad*** van Homer. Dit is ʼn antieke Griekse epiese gedig teen die agtergrond van die Trojaanse Oorlog. Dit is die verhaal van die tien jaar lange beleëring van Troje deur ʼn koalisie van Griekse stadstate en is geskryf ongeveer 760 tot 710 VC. Die gedig beskryf die laaste weke van die finale jaar van oorlog, en die gevegte en gebeure in die stryd tussen Koning Agamemnon en die dapper kryger Achilles. Die volgende twee uittreksels illustreer die emosie wat vasgevang word in die oorlogsgedig.

Menslikheid (Fragment)

Arose the golden chariot of the day,
And tipp'd the mountains with a purple ray.
In mingled throngs the Greek and Trojan train

Through heaps of carnage search'd the mournful plain.
Scarce could the friend his slaughter'd friend explore,
With dust dishonour'd, and deformed with gore.
The wounds they wash'd, their pious tears they shed,
And, laid along their cars, deplored the dead.
Sage Priam check'd their grief: with silent haste
The bodies decent on the piles were placed:
With melting hearts the cold remains they burn'd,
And, sadly slow, to sacred Troy return'd.
~Homer (7.421-432)~

Sterflikheid (Fragment)

The bold Antilochus the slaughter led,
The first who struck a valiant Trojan dead:
At great Echepolus the lance arrives,
Razed his high crest, and through his helmet drives;
Warm'd in the brain the brazen weapon lies,
And shades eternal settle o'er his eyes.
So sinks a tower, that long assaults had stood
Of force and fire, its walls besmear'd with blood.
Him, the bold leader of the Abantian throng,
Seized to despoil, and dragg'd the corpse along:.
~Homer (4.457-462)~

Die oorlogsdigter kan in ŉ paar verse met helder emosionele tonele, ŉ spesifieke gebeurtenis of veldslag uitbeeld. Dieselfde beskrywing in prosa sal hoofstukke beslaan, en die emosionele impak mag verlore gaan.

ŉ Goeie voorbeeld hiervan is "The Charge of the Light Brigade". Die gedig beskryf 'n rampspoedige historiese militêre slag wat tydens die Krim-oorlog plaasgevind het. Op 25 Oktober 1854 was die Russe be-

sig om ŉ Engelse artillerie stelling te verower. Lord Raglan het desperate bevele uitgereik aan sy Ligte Kavallerie Brigade om dit te verhoed. Hulle het gereageer maar ongelukkig in die verkeerde rigting. Hulle het geweet dat die bevele foutief was, maar het voortgegaan en in massiewe kruisvuur van die Russiese grofgeskut beland. Meer as 650 soldate het ingestorm en meer as 100 het binne die eerste minute gesneuwel.

The Charge of the Light Brigade (Fragment)

"Forward, the Light Brigade!"
Was there a man dismay'd?
Not tho' the soldier knew
Someone had blunder'd:
Theirs not to make reply,
Theirs not to reason why,
Theirs but to do and die:
Into the valley of Death
Rode the six hundred.

Cannon to right of them,
Cannon to left of them,
Cannon in front of them
Volley'd and thunder'd;
Storm'd at with shot and shell,
Boldly they rode and well,
Into the jaws of Death,
Into the mouth of Hell
Rode the six hundred.

When can their glory fade?
O the wild charge they made!

All the world wondered.
Honor the charge they made,
Honor the Light Brigade,
Noble six hundred.
~Alfred Tennyson~

Sowat 40 jaar na Tennyson se weergawe dig Rudyard Kipling oor die nagevolge van dieselfde insident in "The Last of the Light Brigade" Wat die gedig treffend maak is dat dit Post Traumatiese Stres (PTSD) aanspreek in die dae voordat so iets hoegenaamd in die woordeboek was.

The Last of the Light Brigade (Fragment)

There were thirty million English who talked of England's might,
There were twenty broken troopers who lacked a bed for the night.
They had neither food nor money, they had neither service nor trade;
They were only shiftless soldiers, the last of the Light Brigade.

They felt that life was fleeting; they knew not that art was long,
That though they were dying of famine, they lived in deathless song.
They asked for a little money to keep the wolf from the door;
And the thirty million English sent twenty pounds and four!

They laid their heads together that were scarred and lined and grey;
Keen were the Russian sabres, but want was keener than they;
And an old Troop-Sergeant muttered, "Let us go to the man who writes
The things on Balaclava the kiddies at school recites."

They went without bands or colours, a regiment ten-file strong,
To look for the Master-singer who had crowned them all in his song;

And, waiting his servant's order, by the garden gate they stayed,
A desolate little cluster, the last of the Light Brigade.
~Rudyard Kipling~

Nog een van die vele fasette van oorlogsgedig is die aanwakker van patriotisme soos dit die siel van volkswees verwoord. Soos hierdie een oor die Anglo-Boereoorlog.

Trou ((Fragment)

Ek hou van ’n man wat sy man kan staan;
ek hou van ’n arm wat ’n slag kan slaan,
’n oog wat nie wyk,
wat ’n bars kan kyk;
en ’n wil wat so vas soos ’n klipsteen staan!

Die oog wil ek sien wat ’n traan nog ween
vir ’n heldegeslag, in hul rus daarheen,
maar ’n blits van trou
in die traan van rou,
wat aan liefde weer gee, wat haar bron is ontleen.

Vir my d’ Afrikaner van durf en daad,
wat Mammon’s eer en loon versmaad,
sy hoof en sy hand
vir sy volk en sy land
en ’n trap van sy voet vir laag verraad!
~Jan F. E. Celliers~

En so kan elke oorlogsemosie in dig weergegee word. Selfs die emosies waaraan ons baie keer nie ‘n naam kan koppel nie, want dit is ’n

mengsel van gevoelens, kan goed in die oorlogsgedig uitgebeeld word.

Die gedig kan ook getoonset tot ŉ liriek, soos Bok van Blerk se lied oor Genl de la Rey van die Tweede Anglo Boereoorlog.

De la Rey (Fragment)

Op 'n berg in die nag
lê ons in donker en wag
in die modder en bloed lê ek koud,
streepsak en reën kleef teen my

en my huis en my plaas tot kole verbrand
sodat hulle ons kan vang,
maar daai vlamme en vuur
brand nou diep, diep binne my.
~Bok van Blerk~

Die tradisionele style is nie altyd buigbaar genoeg vir die digter se doeleindes nie. Die moderne tendens is om eerder vrye rympatrone, waar ritme in plaas van rym belangrik is, te gebruik. Hierdie vorm laat hom nie aan bande lê deur ŉ rigiede rymskema nie. Maar dit is die ritme wat hom maklik van die tong laat afrol. Soos Shakespeare se beroemde "Band of Brothers":

Band of Brothers (Fragment)

From this day to the ending of the world,
But we in it shall be remembered-
We few, we happy few, we band of brothers;
For he to-day that sheds his blood with me

Shall be my brother; be he ne'er so vile,
This day shall gentle his condition;
And gentlemen in England now-a-bed
Shall think themselves accurs'd they were not here,
And hold their manhoods cheap whiles any speaks
That fought with us upon Saint Crispin's day.
~W Shakespeare~

In die toneelstuk is dit prosa, maar inderwaarheid is dit ‘n gedig. Let op die ritme.

Dit is interessant om te eksperimenteer met verskillende vorms. Partykeer is dit vrye verse, en as daar padlangs hier en daar ‘n rympie of twee inpas, of hier en daar ‘n langer of korter reël - wel, dan is dit reg. Soms is dit weer rympies, met hier en daar ‘n titseltjie vrye verse. Partykeer hang die styl van die onderwerp af. Dit maak nie saak wat die onderwerp is nie, solank dit iets kommunikeer. Die eindoel van die gedig is tog kommunikasie met die leser.

As jy Siegfried Sassoon se oorlogsgedigte lees, dan tref dit jou dat die taal baie eenvoudig is, amper plat. Maar die gedig kommunikeer met sy leser.

Attack

AT dawn the ridge emerges massed and dun
In the wild purple of the glow'ring sun,
Smouldering through spouts of drifting smoke that shroud
The menacing scarred slope; and, one by one,
Tanks creep and topple forward to the wire.
The barrage roars and lifts. Then, clumsily bowed
With bombs and guns and shovels and battle-gear,

Men jostle and climb to meet the bristling fire.
Lines of grey, muttering faces, masked with fear,
They leave their trenches, going over the top,
While time ticks blank and busy on their wrists,
And hope, with furtive eyes and grappling fists,
Flounders in mud. O Jesus, make it stop!
~Siegfried Sassoon~

Die oorlogsdigter se taak is anders (en dikwels baie moeiliker as sy burgerlike kollega s'n, want hy het letterlik 'n vuurproef deurgemaak waarvoor daar in sivviestraat nie naastenby 'n ekwivalent is nie). Dit hoef egter nie net oor moord en doodslag te gaan nie. Die digter Henry Reed, 'n soldaat van WO II, het 'n lieflike gedig geskryf oor basiese geweeropleiding wat die gemoed van 'n dienspligsoldaat – half-kind, half-mens, half-soldaat, half-nog-burgerlike, baie mooi beskryf:

The Naming of Parts (Fragment)

To-day we have naming of parts. Yesterday,
We had daily cleaning. And to-morrow morning,
We shall have what to do after firing. But to-day,
To-day we have naming of parts. Japonica
Glistens like coral in all of the neighboring gardens,
And to-day we have naming of parts.

This is the lower sling swivel. And this
Is the upper sling swivel, whose use you will see,
When you are given your slings. And this is the piling swivel,
Which in your case you have not got. The branches
Hold in the gardens their silent, eloquent gestures,

Which in our case we have not got.
~Henry Reed~

Ter opsomming dan: ʼn Gedig moet ʼn boodskap aan die leser kommunikeer. Dit hoef nie noodwendig te rym nie, maar moet ʼn definitiewe ritme en ʼn verhaal verwoord. Daar is dus soms ʼn baie fyn lyn tussen prosa en poësie, veral as die digter van vrye rym gebruik maak.

ŉ Digbundel oor oorlogspoësie binne die konteks van die Bosoorlog sal onvolledig wees sonder ŉ beskrywing van Afrikaanse oorlogs poësie. Afrikaans het reeds begin ontwikkel as unieke taal kort nadat Jan van Riebeeck voet aan wal gesit het. Vanuit Nederlands, met die invloed van inheemse tale, die Franse Hugenote en Duitse Setlaars, het ŉ nuwe taal ontwikkel. Aanvanklik was na die nuwe dialek verwys as “Kitchen Dutch”. Teen die tyd van die volksverhuising wat bekend staan as die Groot Trek, was dit nie meer net ŉ dialek nie, maar huishoudelike spreektaal. Die vennaamste boek was nog steeds die Nederlandse Staten Bybel.

Met die onafhanklikheid van die twee Boere Republieke, die Zuid Afrikaanse Republiek en die Republiek van die Oranje Vrystaat, het ŉ nuwe volk begin bou aan ŉ unieke kultuur. En so ook het die behoefte aan erkenning van hul eie taal belangrik geword. Die eerste werklike landmerk ter erkenning van ŉ unieke taal het ontstaan in die Kaapkolonie, onder die Nederlandse afstammelinge wat nie deelgeneem het aan die Groot Trek nie.

Die Genootskap van Regte Afrikaners word gevorm op 14 Augustus 1875 in die Paarl. Hierdie inisiatief het gestalte gegee aan die erkenning van Afrikaans. Na die Eerste en Tweede Anglo-Boere oorloë, het verskeie oorlogsgedigte die lig gesien. Weens die vernietiging van die twee Boere Republieke deur Brittanje en die oorgawe in 1902, het die amptelike ontwikkeling van die Afrikaanse taal vir eers tot ŉ halt gekom. Dit was eers met die stigting van die Afrikaanse Taalgenootskap in 1905 dat ŉ nuwe energie in die ontwikkeling van Afrikaans gekom het. Dit was in hierdie tyd dat die belangrikste

oorlogs- en patriotiese gedigte verskyn het oor die Groot Trek en die Boere oorloë. Gedigte uit hierdie tyd spreek baie sterk oor Afrikaner Nasionalisme. Britse imperialisme en die meedoënlose wyse waarop die verskroeide aarde beleid deur Brittanje toegepas was, het ŉ verbitterde Boer agtergelaat na 1902.

Die volgende reeks fragmente uit verskeie gedigte oor die tydperk toon duidelik die ontwikkeling van Afrikaner oorlogsdig aan. Die oorspronklike teks is vir die doel van hierdie aanhalings behou.

Oor die Groot Trek

Vegkop (Fragment)

Hoor die gebruis teen die wawiel aan!
Hoor die geklots oor die seile slaan!
Sug van vertwyfling die boesem ontgaan:
Heer, dis gedaan!

Vas lê die roer in die trekker se hand,
fluks hou sy vrou aan sy syde stand,
weg vlug Kalipi weer na sy land--
vêr oor die rand!
~Totius~

Dingaan se Gesante doen Rapport (Fragment)

Koning, O! koning, die witmense stroom
in duisende, duisende, duisende aan.
Die swierige bos en die tronende boom
word gemartel, vermorsel, vermink op hul baan.
Koning, O! koning, Silkaats is verslaan;
op sy magtlose ryk rus die doem van die dood.

Selfs die olifant buk voor die taaie tiraan.

O! koning, ontwaak, daar's gevaar, daar is nood.

Ruk aan met die Skilde, die Wildebees-skilde;
ruk aan met die fleur van u vegtende mag;
ruk aan en stort met 'n woeste, 'n wilde,
'n vernielende sprong op die tiraangeslag!
~H. H. Joubert~

Dingaansdag (Fragment)

Kalm-in-daad,
wêreld-verlaat,
wêreld-vergete,
sterk in die Heer se krag
staan hul die storm te wag--
oormag-oormete.

Reguit en raak-sekuur
blits uit die tentwa-muur
driemaal die Boere-vuur,
kraak hulle roere,
maaiend die horde om--
drie-male, al wat kom--
~Jan F E Cilliers~

Die Slag van Bloedrivier (Fragment)
(16 Desember, 1838)

Die Ooste gloei. Dit is die dag,
Wat vóór die Ooster-poorte wag

En aarsel om die donker waas,
Wat voor sy oog hang, weg te blaas:
Want o, wat sal sy oog aanskou--
Dan bloed, dan bloed, dan moord en rou?

Maar nee, hy skeur die sluier oop....
Dáár word Suid-Afrika gedoop!
Hul kom! hul kom!.... maar ry aan ry
Stort neer om daar vir goed te bly.

Die Sannas bulder, die osse brul
En hardloop rond, met angs vervul;
Dit kletter hier, dit knetter daar,
Dit reën as'gaaie op die laër.

Hul kom! hul kom!.... maar deins weer trug,
Hul kom!.... maar kom met weifelsug
Hul kom!.... maar weifel, weifel weer,
Hul kom!.... dit was die laaste keer.

Dis moed, wat volhou na begin,
Vertroue is dit, wat oorwin.
~F. Van den Heever~

Eerste Anglo Boereoorlog

Di Slag By Skuinshoogte (Ingogo)

8 Februari 1881

'Toen Colley met sy legermag
Op Lang Nek was geklop;
Toen hulle weer in hul kamp geflug,
Daar fylig was ferstop

Di wagens di moet ingehaal,
Wat dit ook mog kos;
En word hul daarna ingesluit
Hul word wel weer ferlos.
Juis op di plek, waar hul met lis,
Nog pas het deurgekom,
Skuinshoogte word die plaas genoem-
Ontmoet di Boere hom.'
~C.P. Hoogenhout~

Di Slag fan Amajuba (Spitskop)

Op Sondag, 27 Fewerwari, 1881
'Waar regte Afrikaners woon,
Fan Kaap tot in Transvaal,
Fraag hul weer orn 'n hartlik liid
In d' Afrikaanse taal.
Welaan dan open hart en oor,
Wyd aandag an rnyn liid;
En hoor wat op Majubaberg
Nog onlangs is geskiid.
Hoe met Gods hulp en heldenmoed
'n Handvol dappre mans,
Di keurblom fan Britanje's trots
ferjaag het fan di krans'.
~C.P. Hoogenhout~

Tweede Anglo-Boereoorlog

Die Vierkleur is Weer in Gevaar (Fragment)

Jaag burgers, jaag oor rant en rots,
wanneer jul teen die vyand bots.

Ruk in, spring af en pos gevat
aan die onverwrikb're ryperd-blad.
Mik fyn, kyk waar die stoffie spat!
Staan burgers, staan dan by mekaar—

die vierkleur is weer in gevaar!
En moet jul val, val dan met eer,
met d'oog die vyand toegekeer!
Val op die grense, man en perd,
die oue vierkleur is dit werd
en d' eerkroon wink al uit die vert'.
Val burgers, val dan by mekaar--
die vierkleur is weer in gevaar!
~Totius~

Komaan! (Fragment)

Wees sterk!
Daar's 'n nasie te lei,
daar's 'n stryd te stry,
daar's werk!
Daar's nie na guns of eer te kyk,
daar's nie na links of regs te wyk,
daar's net te swyg en aan te stryk--
Komaan!

Wees fier
op 'n voorgeslag waard
in wil en daad
gespier!
Hul lewensweg het ons gewys
om trou te wees aan waarheids eis.

Wie laak mag laak, wie prys mag prys--
Komaan!
~Jan F E Cilliers~

Japie (Fragment)

Vanmôre was Japie nog hier:
Vanaand is hy dood!
Met 'n lag om sy mond het hy bruilof gevier
Met 'n klein brokkie Engelse lood.

Vanmôre was Japie 'n kind:
Vanaand is hy volleerd!
Ons het baie gestry om die waarheid, ou vrind:
Weet jy nou, wie van ons had verkeerd?

Vanmôre was Japie- nee God!
Hy is nog vir my!
Want die dood kan nie skei nie, al is dit ons lot
Om alleen op die wêreld te bly.
~C. Louis Leipold~

Rit Rympie (Fragment)

Die koeëls die blits, dat die klippe so brand--
Hoera vir die reuk van 'n roer!--
Maar die tien en Jan Pieterse hou daardie nek,
Help bewaar ou Transvaal vir die Boer!
Daar hinnik 'n liddiet, ryperd van die Dood
Blits hemel en aarde deureen;
Die stof wyk--die mense 's die drif veilig deur--
By Jan Pieterse leef nog net een.

„Ons trap!" kommandeer hy. Wild en wyd
Gee hul perde maar teuel en spoor;
Hy hoor net daaronder die hoewegedonder
En 'n skreeu--hy 's allenig nou oor.
Trug nou, trug deur die vlaag van lood,
Sy maat kan hy daar nie laat bly!
Al om hom daar gons dit die lied van die dood,
Waar sy sekel al snerpende sny.
Met die gewonde man dwars oor sy saalboom geleg
Gaat hy stadig en stappende heen;
Geen teken van haas, hy ry peinsende voort
Op 'n stap deur die koeël-gereën.

„Laat staan, hy's 'n held -, Three cheers' vir die Boer!"
Sê die Engelsman, hees in die keel.
Die bulte weerklink met vier harde hoera's,
En die lug word met helmette geel!

Jan Pieterse draai hom sy vyande toe
En wuif hulle dank met sy hoed;
Al stappend verdwyn hy op die horison daar
In 'n raam van die westergloed.
~F. van den Heever~

Verskroeide Aarde

Die Brand (Fragment)

„My ma, dit dreun al in die rond
soos perdehoewe op die grond;
my ma, wat lig daar soos 'n vuur
van buite op die kamer-muur?

My ma, daar brand die koring-miet!”--
„My kind, die Heer Se wil geskied!”
Is daar ’n beul so woes en wreed
wat manne-eer en plig vergeet,

met onskuld en met swakheid lag
en uitdryf in die winternag?
Daar staat ’n moeder met haar kind
allenig in die winterwind—

en niemand wat haar trane siet,
en niemand wat haar trooste bied.
En winterwinde sing die lied
van eensaamheid en stil verdriet;

en sonder weerklank sterf die klag
op wye velde in die nag,
al sugtend deur die gras se saad--
en verre is die daeraad.
~Jan F E Cilliers~

Die Konsentrasiekampe

In Die Konsentrasiekamp (Fragment)
(Aliwal Noord 1901)

Hier sit jy te koes teen die wind, wat daar suie
Yskoud deur die tentseil, geskeur deur die haal--
Jou enigste skuil in die nag teen die buie;
Die Junielug stort oor die stroom van die Vaal--
Jy hoor net die hoes van jou kind en die luie
Gedrup van die reëndruppeltjies oor die paal.

’n Kers, nog maar anderhalf duim, voor hy sterwe,
Brand dof in ’n bottel hier vlak naas jou bed.
(’n Kafhuis gee makliker rus: op die gerwe
Daar lê ’n mens sag, en sy slaap is gered!)
En hier in die nag laat jou drome jou swerwe
’n Aaklige rondte met trane besmet.
Vergewe? Vergeet? Is dit maklik vergewe?
Die smarte, die angs, het so baie gepla!
Die yster het gloeiend ’n merk vir die eeue
Gebrand op ons volk, en die wond is te na,
Te ná aan ons hart en te diep in ons lewe--
„Geduld, o geduld, wat so baie kan dra!”
~C. Louis Leipold~

Aan ’n Seepkissie (Fragment)

Hulle het jou in England gemaak, seepkissie,
Om hier in ons land as ’n doodkis te dien;
Hulle het op jou letters geverwe, seepkissie,
En ek het jouselwe as doodkis gesien.

Op die Vrydagmôre, onthou jy, kissie,
Het Tannie gesê: „Ag, klein Jannie die hoes!”
En die Vrydagaand, soos jy weet, seepkissie,
Was Jannie se lewe al half verwoes.

Hulle het jou op Saterdagmiddag, seepkissie,
Gedra na sy tent as ’n doodkis daar!
Die wit gesiggie--jy weet, seepkissie,
Die handjies gevou en gekruis oormekaar.
Hulle het jou in England gemaak, seepkissie,
Om hier vir ons kinders as doodkis te dien:

Hulle het vir jou lykies gevinde, seepkissie,
En ek het jouselwe as doodkis gesien.
~C. Louis Leipold~

Die Ou Blikkie (Fragment)

„Ons konsentrasiekamp is daar;
Die oorlog word ek weer gewaar--
Ag, armsalige ou blikkie,
Waarom het God ons nie gespaar?

„Was Gert en Griet nie heel my hart?
Die plaas is afgebrand en 'swart--
En jy, armsalige ou blikkie,
Herinner my nog aan my smart.

„Ons kan die plaas weer opbou: ja,
Jan het al geld op leen gevra;
Maar, armsalige ou blikkie,
Kan Gert en Griet my ooit weer pla?

„Daar in die konsentrasiekamp,
Daar in ons aaklige oorlogsdamp,
Ag, armsalige ou blikkie,
Daar is hul lewe uitgestamp!"
~C. Louis Leipold~

Die Kampsuster (Fragment)

Suster Anna, ek voel dis die dood wat kom:
slaat ope die tentdoek, na buitekant om,
dat my oë vry oor die bulte gaan--
Suster Anna, ek hoor ’n kerkklok slaan.

Ek hoor hoe die kindertjies roep vir my;
van ons klompie moes ek nog die laaste bly.
Kom neem tog my hand, soos jy dikwels doet--
ag, altyd was Suster vir ons so goed.

My man, hy lê ver langs Toegela-stroom af,
en niemand weet waar of hy rus in sy graf;
ag Suster, en neem nou die Heer nog vir my,
dan is Pieter allenig nog owergebly.

Ek weet hy bly staan met sy roer in sy hand--
ja, trou tot die dood, vir sy volk en sy land;
en mog dit so wees dat die Heer hom behoed,
so bring hom tog, Suster, sy moeder haar groet.
~Jan F E Cilliers~

Two distinct categories of English war poems dominated this era. The first kind was poetry in support of the British quest for empire building. The objective of this kind of poetry was to fill the heart of the reader with pride at the outstanding bravery that separated the Englishman from his enemies on the battlefield. An example is the poems of Rudyard Kipling. It allowed people from any social class to feel that they were part of something valuable.

The Hero of Rorke's Drift (Fragment)

Twas at the camp of Rorke's Drift, and at tea-time,
And busily engaged in culinary operations was a private of the line;
But suddenly he paused, for he heard a clattering din,
When instantly two men on horseback drew rein beside him.

"News from the front!" said one, "Awful news!" said the other,
"Of which, we are afraid, will put us to great bother,
For the black Zulus are coming, and for our blood doth thirst,"
"And the force is cut up to pieces!" shouted the first.
…
Then away to the Camp he ran, with his mind all in a shiver,
Shouting, "The force is cut up, sir, on the other side of the river!"
Which caused the officer in command with fear to quiver,
When Henry Hook the news to him did deliver.
Then Henry Hook saluted, and immediately retired,
And with courage undaunted his soul was fired,
And the cry rang out wildly, "The Zulus are coming!"
Then the alarm drums were instantly set a-drumming.
….

With yell and shriek the Zulus rushed to the attack,
But for the sixth time they were driven back
By the brave British band, and Henry Hook,
Who was a brave soldier, surgeon, and hospital cook.
And when Lord Chelmsford heard of the victory that day,
He sent for Henry Hook without delay,
And they took the private before the commander,
And with his braces down, and without his coat, in battle array grandeur.
Then Lord Chelmsford said, "Henry Hook, give me your hand,
For your conduct to day has been heroic and grand,
And without your assistance to-day we'd been at a loss,
And for your heroic behaviour you shall receive the Victoria Cross."
~William Topaz McGonagall~

Transvaal

Patience, long sick to death, is dead. Too long
Have sloth and doubt and treason bidden us be
What Cromwell's England was not, when the sea
To him bore witness given of Blake how strong
She stood, a commonweal that brooked no wrong
From foes less vile than men like wolves set free
Whose war is waged where none may fight or flee-
With women and with weanlings. Speech and song
Lack utterance now for loathing. Scarce we hear
Foul tongues that blacken God's dishonest name
With prayers turned curses and with praise found shame
Defy the truth whose witness now draws near
To scourge these dogs agape with jaws afoam,
Down out of life. Strike, England, and strike home.
~Algernon Charles Swinburne~

The Turning of the Tide

(February 27, 1900)

Storm, strong with all the bitter heart of hate,
Smote England, now ninteen dark years ago,
As when the tide's full wrath in seaward flow
Smites and bears back the swimmer. Fraud and fate
Were leagued against her: fear was fain to prate
Of honour in dishonour, pride brought low,
And humbleness whence holiness must grow,
And greatness born of shame to be so great.
The winter day that withered hope and pride
Shines now triumphal on the turning tide
That sets once more our trust in freedom free
That leaves a ruthless and a truthless foe
And all base hopes that hailed his cause laid low,
And England's name a shining light on land and sea.
~Rudyard Kipling~

General Joubert (Fragment)

(Died, South African War, March 27, 1900)

With those that bred, with those that loosed the strife,
He had no part whose hands were clear of gain;
But subtle, strong, and stubborn, gave his life
To a lost cause, and knew the gift was vain.

Later shall rise a people, sane and great,
Forged in strong fires, by equal war made one;
Telling old battles over without hate --
Not least his name shall pass From sire to son.
He may not meet the onsweep of our van

In the doomed city when we close the score;
Yet o'er his grave -- his grave that holds a man --
Our deep-tongued guns shall answer his once more!
~Rudyard Kipling~

There also was a different kind of poetry developing at this time. This was the category which exposed war as waste of human life and the suffering on the battle field. An example of this is the poems of Thomas Hardy and Rudyard Kipling.

Drummer Hodge (Fragment)

They throw in Drummer Hodge, to rest
Uncoffined - just as found:
His landmark is a kopje-crest
That breaks the veldt around;
And foreign constellations west
Each night above his mound.

Young Hodge the Drummer never knew -
Fresh from his Wessex home -
The meaning of the broad Karoo,
The Bush, the dusty loam,
And why uprose to nightly view
Strange stars amid the gloam.
~Thomas Hardy~

The Absent-Minded Beggar

When you've shouted "Rule Britannia," when you've sung "God save the Queen,"
When you've finished killing Kruger with your mouth,
Will you kindly drop a shilling in my little tambourine
For a gentleman in khaki going South?
He's an absent-minded beggar, and his weaknesses are great –
But we and Paul must take him as we find him –
He is out on active service, wiping something of a slate –
And he's left a lot of little things behind him!
Duke's son – cook's son – son of a hundred kings –
(Fifty thousand horse and foot going to Table Bay!)
Each of 'em doing his country's work
(and who's to look after his things?)
Pass the hat for your credit's sake,
and pay – pay – pay!
~Rudyard Kipling~

The ‘war poet’ and ‘war poetry’ were terms first used in World War I. From Anglo-Saxon times to the Boer War, war poetry in English was written largely by civilians. They wrote of war as though it were something grand and noble. The trench poets of 1914-1918 had to confront a modern war which destroyed their pre-1914 images of the world. These poems describe the horrors of the war vividly in contrast to the romanticised poetry of the colonial era. The poems; 'In Flanders Fields' and 'For the Fallen', are still reflecting the style of the 19th century, but the poems 'Dulce et Decorum Est' and 'On Passing the New Menin Gate' are powerful pieces telling the truths about war.

In Flanders Fields (Fragment)

We are the Dead. Short days ago
We lived, felt dawn, saw sunset glow,
Loved and were loved, and now we lie
In Flanders fields.

Take up our quarrel with the foe:
To you from failing hands we throw
The torch; be yours to hold it high.
If ye break faith with us who die
We shall not sleep, though poppies grow
In Flanders fields.
~John MacRae~

For the Fallen (Fragment)

They went with songs to the battle, they were young,
Straight of limb, true of eye, steady and aglow.
They were staunch to the end against odds uncounted;
They fell with their faces to the foe.

They shall grow not old, as we that are left grow old:
Age shall not weary them, nor the years condemn.
At the going down of the sun and in the morning
We will remember them.

As the stars that shall be bright when we are dust,
Moving in marches upon the heavenly plain;
As the stars that are starry in the time of our darkness,
To the end, to the end, they remain.
~Laurence Binyon~

Dulce Et Decorum Est (Fragment)

Bent double, like old beggars under sacks,
Knock-kneed, coughing like hags, we cursed through sludge,
Till on the haunting flares we turned our backs,
And towards our distant rest began to trudge.
Men marched asleep. Many had lost their boots,
But limped on, blood-shod. All went lame, all blind;
Drunk with fatigue; deaf even to the hoots
Of gas-shells dropping softly behind.

If in some smothering dreams, you too could pace
Behind the wagon that we flung him in,
And watch the white eyes writhing in his face,

His hanging face, like a devil's sick of sin;
If you could hear, at every jolt, the blood
Come gargling from the froth-corrupted lungs,
Bitter as the cud
Of vile, incurable sores on innocent tongues, -
My friend, you would not tell with such high zest
To children ardent for some desperate glory,
The old Lie: Dulce et decorum est
Pro patria mori.
~Wilfred Owen~

On Passing the New Menin Gate

Who will remember, passing through this Gate,
The unheroic Dead who fed the guns?
Who shall absolve the foulness of their fate, -
Those doomed, conscripted, unvictorious ones?
Crudely renewed, the Salient holds its own.
Paid are its dim defenders by this pomp;
Paid, with a pile of peace-complacent stone,
The armies who endured that sullen swamp.

Here was the world's worst wound. And here with pride
'Their name liveth for evermore' the Gateway claims.
Was ever an immolation so belied
As these intolerably nameless names?
Well might the Dead who struggled in the slime
Rise and deride this sepulchre of crime.
~Siegfried Sassoon~

War Poetry World War II
Tony Savides

This section is a contribution from Genl Tony Savides from the collections of his father in law.

POW Blues
A Selection of Poems
From The Second World War
As collected by Jack Rall
At Stalag IVB, Muhlberg, Germany

Note & Disclaimer

These poems were written down in a hard cover foolscap-size notebook by Jack Rall during his incarceration at Stalag IVB in Germany from 1943 to 1945. Jack Rall's family, who now possess the book, do not claim that their father was the original poet of all or any of the poems and other writings; although they are certain that they are all in his own handwriting in this collection. Thus, in making these works available to others, the family acknowledges that they may not be original works and may even have been published elsewhere; but with two exceptions, (not included in this version) an Internet search has not helped to prove or disprove this.

For the same reason, the family requires no reward or payment of any sort.

Jack Rall and the poet or poets concerned were with the South African 2nd Division and were captured at Tobruk on 21 June 1942, following which they spent time in Campo 82 at Laterina in Italy; and then saw out the rest of the war at Stalag IVB at Muhlberg in

Germany. These were veterans of the Western Desert campaign and most had seen much action before the battle for and the fall of Tobruk. Jack's wife Violet (whom he married after returning to South Africa after the war) was serving as a volunteer nurse with the South African Military Nursing Service, at the 4th SA General Hospital near Cairo when Jack was captured.

The descendants of Jack and Violet Rall make these works available to others in loving memory of their father and their mother; as a tribute to the poet or poets concerned and *as a tribute* to all who died in the service of their Country in and since World War II. It is especially offered as a tribute to those who - with Jack (*or* elsewhere) - had to endure months and years of captivity in German, Italian and other enemy concentration camps.

"Pro Patria"

This version contains a selection of the poems, which have been copied as accurately as possible. However, in this version some incorrect spelling has been corrected and missing punctuation marks inserted. As the verses are not all numbered in the original, verse numbers have also been omitted throughout this version.

P.O.W Blues

When your parcies'[1] finished & your nibble is no more,
When empty tins from your parcel all strewn on the floor,
When your feet are frozen and your chilblains start to ache
When the soup's just water, and the buckshies is tent eight[2],

---

[1] Parcel's
[2] This reference "is tent eight" is not understood (buckshees are something for nothing)

When you haven’t a book to read, & you’re sick of lying in bed,
When you think of those Keymen[3], and how they are fed,
When your players have vanished, and the fag papers can’t be had
When you’re kept on roll call, and the “Itis”[4] are driving you mad.
When you haven’t a letter, and the rain continues to pour
When an icy wind cuts through, you & your best friend become bored
When there are no more rumours, and you’re feeling blue.
The one sure remedy and cure is, to go out and make a brew.

Maildays

Mid this plain of desert sand
Life to us is not so grand
But there is one bright spot to cheer our way
And lighten the burdens of the day

Reminding one of that intermittent flash
Of a lighthouse upon a rocky shore
Warning all as the breakers crash
Of the things there in store

Is’t need to tell you that
Of mailbags I am speaking
And when our name came out the hat
Our thoughts go homeward seeking.

Mailbags that & come and go
When for a moment perfect bliss,
We feel that all the world doth know

---

[3] Skilled artisans and similar who were held back from overseas war service
[4] Italians (pronounced “eye-ties”)

That we our homes and friends do miss

Some greet the day with a happy smile
Many an eye is washed with a tear
But what of those who merely sigh
We know not the burden they have to bear.

I often think that those
Who find time to spare
A though to write to us & know
Their letters bring good & cheer.

Could witness the joy & pleasure,
With which they are received
They'd feel repaid in no small measure
And pray our mission would soon succeed.

Libyan Lament

Strange that the power who sends us sand & flies
And the Kamsin[5] winds & blue unpitying skies
Can send cool clouds & rain if need arise
and mail - and now and then canteen supplies

Since we set foot on this strange sandy shore
Strange sights and mean we've seen & shall see more
For though we're but a part of Thirteen Corps
We've seen more than we like of this dam war

We've drunk black tea from mugs without enamel
We've eaten steak & undercut of camel

---

[5] Kamsin (Kamseni): a hot North African wind

We've seen a mark three tank ride on a Scammel[6]
(Can't think of further words to rhyme with camel)

We've swallowed flights of flies but seem to thrive
The signal office hums from nine to five
While sergeant Blanket keeps the place alive
Searching for a Droitwitch[7] on the D mark 5[8]

And so I could go on ad infinitum
If you could listen to my rhymes and I could write 'em

Waste

Waste of muscle, waste of brain,
Waste of Patience, waste of pain,
Waste of Manhood, waste of health,
Waste of beauty, waste of wealth,
Waste of blood, waste of tears,
Waste of youths most precious years,
Waste of ways the saints have trod,
Waste of Glory – Waste of God.
War!

Per Ardua Ad Astra
(By our labours we reach the stars)

---

[6] Scammel: British tank transporter
[7] Droitwhich [Urbandictionary.com]: "The uncomfortable phenomenon when two people meet while walking and attempt to pass only to have both persons go in the same direction, thus each continuing to block the path of the other"; probably describing the efforts of a "Sgt Blanket" – who could have been fictitious or a real person - trying to effect a connection to a station on the over-used military field-telephone system
[8] D Mk5: British Military Field Telephone

When in despair and blind with tears,
One flinches not before fell fears.
When heartsick one can still hit back,
When tears give no release from pain
And agony cries out in vain
The tears, the fears, the misery,
But birth-pains of the coming peace,
The harbingers of glad release.

The Spirit

When there ain't no gal to kiss you
And the post man seems to miss you
And the fags have skipped an issue
Carry on

When you've got an empty belly
And the "Bully" rotten smelly
And you're shivering like a jelly
Carry on

When the Jerry has done your chum in
And the Sergeant's done the rum in
And there ain't no ration coming
Carry on

When the world is red and reeking
And the shrapnel shells are shrieking
And your blood is slowly leaking
Carry on

When the broken battered trenches

Are like butcher's benches
And the air is thick with stenches
Carry on

Carry on
Though your pals are pale and wan
And the hope of life is gone
Carry on

For to do more than we can
Is to be a South African
Not a rotten –"also ran"
Carry on

Only Believe

Fear not, my friends, remember in thy pain
Thou standest not alone, and if it is so,
That thou hast the spring, tis very plain
The summer still has many months to go
Though until now benighted thou has been
Benumbed and chilled, thy life one tale of woe
Doubt not – for God doth see and he will bring
His peace to you. And if it be not in
The fragrant dawn, not in the bud of Spring
It will be at the noon of day when shadows thin
Before the Summer Sun & though forlorn
thy sowing was, the harvest still is thine,
And thou wilt fill thy store with golden corn
And in thy heart the sun will constant shine.
Only believe! And then thou shalt receive
For God will grant – if only thou believe.

Prisoners of War (Benghasi)

Barren waste of rock and sand
Dry, unfertile desert sand
Spiked wire on every hand
Prisoners of war

A hopeless host of hungry men
Crowded like rats in a cage & pen
Cut off, it seems, from human ken
Prisoners of war

Queueing for hours in blistering heat
Receiving a morsel of bread & meat
Glad to win the scraps to eat
Prisoners of war.

Ill clad & unkempt & underfed
Trading their watches & rings for bread
A chill sand floor for a bed
Prisoners of war

Crowded together like flocks of sheep
Bullied & driven from dawn to sleep
Hearts filled with hatred deep
Prisoners of war.

Cut off from news of the outside world
Sifting the truth in taunts that are hurled
Silently keeping the flag unfurled
Prisoners of war.

Striving to keep alive their hope
Feeling at times It's beyond their scope
Drugging themselves with rumour as dope
Prisoners of war.

Setting new values on trivial things
The smell of the flowers, the skylark that sings
The beauty and grace of a butterfly's wings
Prisoners of war.

Seeing that life without freedom is vain
Tis better to die than live in chains
Thanking God for hope or release once again
Prisoners of war.

Seeing new meanings in higher things
In life, in Christ, in the hope He brings
Thus did they treat the King of Kings
Prisoners of war.

Finding at last if you've eyes to see
This glorious truth, fixed by God's decree
As long as your souls unchained you're free
Prisoners of war.

Thoughts of Home

I think quite often of years to come,
The splendid years that wait on my return
When all the business of foul war is done
And I am home again … I often yearn.
For things familiar once, the things I took

For granted when at home – the luscious green
Of meadows and the waving corn, the brook
That gently flows, the variated scene
Of bush and shrub & tree, the rolling hills
The song of the lark that lingers long & thrills.
Sunshine, & children joying in their mirth.
My young son's questioning voice, his how & why
And his sweet mother's voice in soft reply
When I am at home – ah me how bitter sweet
Those thoughts sublime, which never cease to roam
Across the margent of the world. A fleet
Which anchors only in the port called home
"When I am home" – with these four words I live
From weary hour to hour, from day to day
These words, the vistaed hopes the spurs that give
To bring faith the impetus to stay
The course, the beacons shining through the mark
To shed a radiance on the coming years
The end of strife of vile things that lurk
On my horizon … and the end of tears
With these four words I'm link, despite war's din,
To love to friendship, and to kith & kin.

R.I.P.

On some shell blasted battle ground
In a corner tucked away
Wrapped up in a blanket and covered
Over with sand and clay

These are men who died of wounds in battle
Shell shock or blast

For those the war is finished and all trials
Of life are past.

Each man did his duty well, but many died in pain
They gave their lives for freedom
Everyone thought they died in vain

Many thousands of men died fighting for a cause.
So that freedom may reign; the greatest of all gifts
To give our fallen comrades is to ensure
That freedom and peace lives for ever

Tobruk

In the town of Tobruk, on a memorable day
Things did not seem to be going our way
The place was shrouded in clouds of smoke,
The foe was in at the line where it broke.
The brave lads stood firm but all in vain
They paid the extreme price, again & again
Yard by yard they were forced to retreat
They would not give up – knew no defeat
The fought in the wadies, streets and lanes
Against enemy guns, tanks and planes
That night all were ready to form a new line
Everything was chaos and busted by this time
In the darkness while the line was made
The Stukas dived in, one raid after raid.
The wailing of falling bombs
And the screaming shells that rained.
The flash of guns, the fires that burned,
Showed them all the tide has turned.

With the coming of dawn, amidst battle & strife
Many a man to give up his life
Every man was to do or die
That they knew was the battle cry
The dawn broke on the smoking ruins
The bloody oncost[9] was about to start anew
The remaining guns & arms were almost ready
Each man at his post standing steady.
Then came orders that were born that night
"Unconditional surrender" they were not to fight
They waited for the approach of the foe
What to do they do not know
Men who had won the spurs of fame
At Bardia, Halfaya, Gazalla made their name
For their suffering & hardships the reward they got
Was to be cooped up in a fenced-in plot
There under armed guards they will spend
Long weary months until the end,
Longing & praying for their dear ones at home
Waiting and waiting for the gates of freedom
To open for them & to let them once more,
Be men of the world instead of
Men belonging to the gone and forgotten legion of the lost souls.

---

[9] oncost: additional costs - as in business

Gedigte en Verse ingestuur deur Bosoorlog Veterane en hulle Families

Poems and Verses submitted by Bush War Veterans and their Families.

Mùstie Benade

Mùstie Benadie het militêre diens gedoen gedurende 1976 te 4 Veld Artillerie Regiment. Tydens burgermag kampe het hy ook diens gedoen by verskeie ander regimente, onder andere 44 Valskerm Bataljon. Hy is ŉ kunstenaar, digter en fotograaf. Sy digbundel "Spore op Golwe" word eersdaags vrygestel.

Gietergat

Skottelgoedwater vuil vol vet
Varkpan half gewas, besmet
Derms knyp en draai
Lyf kramp krom in vooroorswaai
Oë rol in hul kas, knyp-hol
'n vinnige pikkewynpas
Jippo Guts

Gietergat is my maat
Saam hou ons wag regdeur
'n donker nag, paraat
Ai.... sorry korperaal!
Dat jy my, met eerste lig
die volgende dag
vir roll call
van die go-cart moes kom haal.
"I rest my case!"

Laaste Woord

Daar was die wat gesneuwel het. Daar is veterane wie se siel, eensaam oor ŉ tyd, stukkie vir stukkie gesterf het.

My siel lê onder ‘n army-lamp
al flikkerend sy kleine lig
met tussen-oomblik’ van kalmte
my rittelhand moet skryf
angs van my siel ontbloot

My siel lê onder ‘n army-lamp
vasgevang en smag na vryheid
vir ’n oomblik aanskou en verdra
hy ewigheid

My siel lê onder ‘n army-lamp
sy lig word al hoe swakker
’n laaste flikkering, ‘n blits
my siel ontsnap

My siel lê onder ‘n army-lamp
in stuk’...
sy lig is dood
‘n heilig’ oomblik

My siel wag vir naderende skemer
laastelig . . .
ewig salig vryheid gevind

My siel kan nou opgaan uit slagveld
weg van loopgraaf, landmyn en kartets
in my soldaatsiel beet, ge-ets

Aan my laaste woord' gee ek vlerke
wat kan opstyg en sweef
deur die hemel van my gedagte

Hersinskim van duister shona
en laaste kruitdamp-krater
gevul met gister's trauma
'n Trots Veteraansiel pols, gee bes
dit was
Post Traumatiese Stres

My Boshoed

Na 39 jaar doen hy nog steeds getrou sy diens.
My hoofdeksel teen son, reën en koue.

Hom het ek gebruik om
die swaarloop R1 na hewige vuur
se warm loop om te ruil.

Om ŉ warm fire bucket uit die vuur te haal
vir warm koffie, of ŉ warm dixi
met 'n brousel van Bully Beef,
geblikte geelwortels
en gekapte "Vambopielle".

Om sweet van my gesig te vee.
As vadoek
om vuil hande aan af te vee.

Om die lagie stof op my R1 af te vee
voor inspeksie.

Om ‘n vuil R1-muis wat storings veroorsaak
in ‘n ongemaklikke oomblik
vinnig skoon te vryf.

Om ontslae te raak van lastige lagie stof
op die punte van my blink gepoetste
boots voor ‘n bungalow inspeksie.

Om vlieë van my gesig weg te hou.
Om water te skep.
Om oor my oë te skuif vir ‘n vinnige uiltjie knip,
of in ‘n privaat oomblik,
om trane ongemerk af te vee.

As ‘n “sagte” kopkussing op ‘n harde klip.
Om bloeding te stop uit ‘n gapende wond.

Vandag word my Boshoed net as hoofdeksel gebruik
in oomblikke van nostalgie.

My Boshoed het houding
en gaan my waarskynlik oorleef!

As my Boshoed net kon praat!

Marius Botha het sy militêre diens gedoen te 4 Suid Afrikaanse Infanterie Bataljon 1985 as lid van Bravo Kompanie. Hierdie gedig gaan oor sy kompanie bevelvoerder Kaptein Jurg Delport. (Juliet Delta)

Juliet Delta

Gholfstokke op Waterkloof,
gemeng met rugsakke en R4's
kaart tas en offisiersak,
gemeng met balsakke en R4's.

4 SAI, Bravo kompanie soldate in die Januarie '85 son
afwagtend vir die opdrag wat moet kom
Die man met die snor en die volume control op skouer, brom

Die ander met net so snor en drie sterre
Kyk oor almal wat saam met hom kom.

Uiteindelik is ons daar.
Die tyd het vir ons aangebreek
en die gemoed raak swaar
Ver weg is geliefde en nog meer
Ag, God mag nie een van ons hier beswyk
Ek wil nie teruggaan as 'n lyk.

Die geskree van aantree,
die geskarrel om daar te kom
Wit Olifante staan gereed om ons te neem
van Oshivello na Ondwangs

Weereens weet jy nie van die angs
Gaan net saam met die rang.

Buffels vat ons na kaplyn,
by die basis naby gaan ons vir eers moet bly.
Dae, weke en toe die sein
Buffels gaan julle lig
na Ombalantu toe terug.

Die reën speel egter nie saam
en die Buffels het ons laat staan
Bravo kompanie is almal weer bymekaar
en het hulle by Juliet Delta geskaar.

Loop moet ons loop
Elkeen met sy eie gedagte
Weet nie wat om te verwag nie
Dis donker,dis nat
en die pad is glad.

kaart tas
Gholfstokke
Offisiers sak
en R4

Nie een woord van kla
Hy het alles gedra

Roepsein Juliet Delta
Herinneringe sal nooit verdwyn.

Darren Boyes

Darren Boyes did his military service during 1983/4 and participated in Operation Askari and the attack on Cuvelai.

Battle Scars

Will I see you again, my friend?
After the battle cry
Staaldak, webbing, geweer
As we jump out to where bullets fly

Vuur en beweging
All muscles drawn up tight
Senses at their keenest
Headlong into the fight

And after battles rage has ebbed
And adrenalin has calmed
I look around for you, my friend
To see if you've been harmed

I find you lying there, so still
As if in ....sleep?
And then I see the battle scars
And I openly begin to weep

Wilco Brooks

Wilco Brooks was deel van C Eskadron van 61 Gemeganiseerde Bataljon Groep en het deelgeneem aan Operasie Modular 1987.

Army Aanmeld

Vroeg op ʼn vars Januarie oggend
Stap ek deur 2SDB se hoofhek
Begin ʼn nuwe reis agter die hek
Hier op hierdie heerlike oggend

Eerste ontmoeting met ʼn groep nuwe vrinne
Voltooi ons papiere vir hier binne
Dan tyd vir ʼn haarsny
Eenvoudige styl, alles afgesny

Dan af store toe vir klere en trommel
En baie rond getjommel
Ons kasernes aangewys
Aangedui as ons nuwe huis

Die ou manne met strepe tree ons aan
Net ses maande vir hul om te gaan.
En laat hul ons goed verstaan
Geen beloftes en geen misverstaan

Gou geleer om jou kas te pak
So ook jou baalsak.
Elke oggend dieselfde alarm,OPSTAAN ROWERS !
Die man met strepe op die arm, KOM ROWERS !

Bom uit die Lug

8 Oktober 1987

Langs ’n shona stop ons na ’n lang nag
So begin ons met hoop die nuwe dag
Agter ons ’n wolk van stof en diesel rook
Op die gasstoof laat ons die koffie water kook

Erens in die verte die geluid van vlamgatte hoog
Buite die sig van die blote oog
Kort daarna die Mig op boomtop hoog
Gooi twee gespikkelde eiers in ’n boog

Waar is ons leiers nou
Sou hulle maar hierdie hel kon aanskou
Die plof
En die stof
Lewe wat verander in ’n oogwink
Sonder sin of dink

In ’n warreling van witwarm staal
Het van ons die dure prys betaal
Ons medic probeer om die gewondes deur te haal
Voor die doodsengel hul in sou haal

Vanuit my foxhole sien ek dit gebeur
Afgestomp – geskok – ongesteur
Eers dae later tref die besef
En sê ek dankie – ek was nie getref

Michiel Burger

Kolonel Michiel Burger was ŉ staande mag offisier. Hy het hierdie gedigte wat deur sy pa Dominee Albert Myburgh Burger (Kapelaan) gedig is beskikbaar gestel vir die bundel. Hy is ŉ soldaat in murg en been! Ook ŉ ware patriot.

Die Instrukteur

Jy laai vir ons land die magasyn
Slaggereed vir elke Ops en Tein

Jy lanseer torpedo's uit die boot
Beveilig ons teen donker dood

Jy stamp vir ons die pantservuis
Staan brandwagsterk teen haard en huis

Jy skeur vir ons die lugruim oop
Oor horisonne van oorlewingshoop

Jy is die waagmoed wat grensgerig
Nooit voor die sluiper se lis sal swig

Jy is die skadu wat stil saambeweeg
Om die dreiger oor die grens te veeg

Jy's die stimulus wat refleksief
Die ligkoeëls deur die nag laat klief

Jy skep die rigwoord wat bytelskerp

Alles wegkap wat orde perk

Jy skep die geesdrif wat ywerig
Deur hinderlaag heen sy pad oopveg

Jy stel die doelwit wat teikenvas
Nooit sal verloor volhardingspas

Gehoorsaam jy ons Groot Instrukteur
Is jy ons paraatheid teen terreur

Vertrou jy op ons Groot Generaal
Giet jy weerbare manne tot staal

Instrukteur van ons eie SAW
Aan julle wil ons ons dank en lof gee

Offisier van die SAW

Jy is die brandwag wat wakker bly staan
Net daar die onheil te pletter te slaan

Jy is die fiksheid wat ons laat volhard
Al word ons tot die uiterste getart

Jy is die weerbaarheid wat nodig is
Om weerstand te bied teen satan en lis

Jy is die paraatheid van ons magte
Watter vyand kom toets dan ons kragte?

Jy is die slaankrag uit ons arsenaal
Wat elke aanslag teen ons land laat faal

Jy is die getrouheid aan hierdie land
Wat nooit jou erfenisse laat verpand

Jy is die bevel wat duidelik klink
Wat ’n hele volk tot die opmars wink

Jy is die vertroue op onse God
Wat Heer is van ons volk se lot

Jy is die hoop van Suider-Afrika
Wat die hoogste offers van jou vra

Wakker jou hoof,
Want jy moet dit beslis,
Wat ons volk se toekoms is

Vasvat jou hand,
Want jy moet wapendra,
Vir die heel van Suid-Afrika

Vastrap jou voet,
Wat geen duimbreed wyk
Die vyand vas in die oë kyk

Dapper jou hart
Want jy ken geen vrees

God self sal oorwinnaar wees

Ds.Albert Myburgh Burger.
Sy gedig met Kommissie toekenning gegee aan sy seun Michiel Burger.

Gert du Plessis het diens gedoen by 102 Bn in Kaokoland. Saam met Himba soldate het hy geveg en geleer om hulle unieke kultuur te verstaan. Hierdie dig word gewy aan agt Goudveld Kommando lede wat op 6 Januarie 1983 in ’n landmyn ontploffing gesterf het.

Kaokoland

Oorlog begin deur ‘n politikus
iewers in 'n kantoor
met 'n pen en stuk papier.

Dit eindig ook deur ‘n politikus
iewers in 'n kantoor
met 'n pen en stuk papier.

Tussenin is dit die soldaat
wat bloei,
wat sterf,
wat trauma ervaar,
koue, honger, ongerief en pyn.

En iewers in dit als vervaag die swart en wit van daardie stuk papier.
Iewers tussen die wreedheid en realiteit van rook en vuur.
Word ink herskryf met bloed
en woorde herskryf met lojaliteit en kameraderie.

Hoe onverstaanbaar, hoe onverklaarbaar vir die res?
Daardie ongeskrewe mandaat wat nou gekerf is
in die harte en gedagtes van hulle wat daar was...

Hierdie gedig is geskryf deur tweede luitenant Naas du Preez ’n rukkie voordat hy oorlede is in ’n ontploffing in Suid Zambia op 13 Februarie 1980. Bygedra deur Hendrik Neethling met toestemming van Bernadine.

Die Soldaat

As ek so na die sterre kyk
en alles troebels uit my wyk,
dan besef ek God is naby
en my wagure vlieg snel verby.

Onder die môrester alleen,
net ek en Hy op wag
terwyl die maan blink op my roer lag
Ek, man alleen met die sterre daarbo,
ek weet aan watter God ek glo.

Swart in die nag en koud,
bitter die koue se donker donker woud.
Maar ek sal veg vir wat jy vra, -
Ek veg vir God en Suid Afrika

Werner du Preez het diens gedoen aan die front tydens Operasie Modular 1987

Bossies

Ek dink aan die reuk van Karoobossie
Soos die oorlog my kop nie wil los nie
Ons almal dink ons is okay
Die oorlog is mos nou verby

Skrik jy wakker laat in die nag
In oorlog voel jy verkrag
Eenduisend vrae
Antwoorde sonder behae

Ek vind dit moeilik in siwwy straat
Ek wil net met 'n makker praat
Daar is min wat verstaan
Wat in my kop aangaan

Die oorlog hou aan woed
Met wrang beelde in my gemoed
Dan hoor ek my eie stem - Vasbyt soldaat
Dis glad nog nie te laat

Die Manne

Van Heerden, Share en Moore
Van hulle wou jy liewers nie hoor
Ons elk op ons eie

Saam gedeel die beste tye

Soos een man
Was ons in 'n wenspan
Soos Bakkes en Brink
Wat sy aan sy rinkink

In donker tye diep en swaar
Was ons bymekaar geskaar
Nou is die oorlog klaar
Maar julle bly my buddies, voorwaar

Die Skeur Geluid

In Angola het ons gekyk
Hoe 'n Mig nou eintlik lyk
Hoog het julle gevlieg
Daar's nie vir ons gelieg

Ons moes spaander oor die shona
Die Ratels moes roer, o gonna
Ek hoor die wolke skeur
Die Mig's kom op ons neer

Die geluid wat jou laat verstaan
Waaroor die oorlog gaan
Vandag in siwwy straat
Kyk ek na my maat

Die vliegtuie by die lugskou
Laat jou aan 'n verlede klou
Gelukkig is dit nou verby

Die geluid van ‘n Mig, dit bly

Jonas Savimbi

Jy’s groot, jy’s fors, jy’s sterk
Unita-soldate wil net vir jou werk
Jy salueer ons in die nag
Wie sou dit ooit verwag
Ons veg skouer aan skouer
Wit en swart – oorlog maak ons ouer
Jy is ’n leier met ’n yster vuis
Jou troepe ken die Ratel se gedruis
Met woorde van respek
Is jou manne altyd op hul plek
Ons veg in die bos
Die Huisgenoot het ons verlos
Ons groet julle met ’n swaar gemoed
Julle veg voort in die oorlog wat woed
Jonas Savimbi jou yster
Die oorlog het jou tot die einde geteister

Mortier Kontak

Mortier Ratel 62 beur na vore
Terwyl skote weerklink in my ore
Stemme wat oor die headset weergalm
’n Stem wat sê – manne bly net kalm

Ontploffingsdampe trek deur die lug
Ons dink nie eers aan vlug
Bome en takke val
Terwyl duisende skote knal

So fynkam ons die digte bos
Geen makker sal ons agterlos
Tenkskote knal
So sien ek ’n makker val

Ons breine werk in hoogste rat
Om alles raak te vat
Gewondes word afgelaai
Soms net in sy slaapsak toegedraai

Later dink ons terug
Gebalde vuiste in die lug
Ons het gewen
Ons het ons drills geken

Nog ’n Troep Sterf

Die tyd stap aan
Die oorlog gaan aan
Jy hoor van manne wat sneuwel
Jou gedagte op ’n ander heuwel
Jy sit met dixie in die hand
Die manne praat van die vreemde land
’n Skutter praat van sy pa en ma
Hy wil nou huistoe gaan
Hy dink aan die plaas en ’n sleepwa

Wie het ooit kon dink
Hy’s die volgende oggend deur ’n MIG vermink

Ratpack

Dis dixies en fire buckets
Maar geen Kentucky nuggets
Dis ’n gebak en gebrou
Die ratpacks maak ons flou

Innoverend verby
Nommer 5 net vir my
Ek bak die beste brood
Alles gebore uit nood

Die vlieë baljaar
baie manne naar
Van nat rats en amper vrot vleis
Maak ons die bos ons kombuis

Dis jippo guts en klonte poep
Jy hoor die noodkrete roep
Ek is gatvol vir boksies kos
Ek wil dit in die bos agterlos

Ramona Joubert is ’n onderwyseres van beroep. In hierdie gedig beskryf sy die vrese van die tipiese geliefde en baba, wat die man in haar lewe en die vader van hul kind moes afsien vir grensdiens. Om dan in die onsekerheid te leef dag na dag. Sou hulle hom weer lewend sien?

Grens toe

Vir oulaas raak ek aan sy arm
En kyk hom agterna
Terwyl hy wegstap
Regop, trots

My blonde krulhaarman
Met twee strepe op sy mou
Korporaal
Hoe min het ek toe geweet

Heeltemaal verblind
Draai ek om
Stap weg
Met ons baba in my arms

Draai ek terug
Na alleen nagte
Vol verlange
Vol vrees

Gaan hy terugkom?

Pieter Dyson

Pieter Dyson het deelgeneem aan Operasie Modular in 1987. Hierdie is sy ode aan ŉ dierbare vriend, wat met die sielkundige letsels van die oorlog, oor baie dekades geworstel het.

Spanner

Uitgeklim met 'n duisendmyl kyk
Die Vlossie met sy ingewande gemaak
Om dié met 'n duisendmyl kyk
Te bring tot hier waar verwerping wag

Kwets oor jou duisendmyl kyk
Waar jy staan en tuur
En wonder en soek
Na die hande wat haar briewe skryf en stuur

"Wat het gebeur?" sal hulle spot
"Wat bring jou hier met jou duisendmyl kyk?
Kon jy vertel van die skoot
Die tenk, die lyk?"

Net om te leef met 'n duisendmyl kyk
Angstig in verkeer of geraas
Vergryp aan die vlees en deur drank gedryf
Om die ding oor die kyk te vervaag

Erkenning het jou ook vermy
Die seun met sy duisendmyl kyk
Dood, vermoor, net 'n lyk
Sy oë is toe, ons makker, met sy duisendmyl kyk....

Kolonel Len Els, MMM, loop ‘n lang pad as militaris en juris. Hy het die volgende gedigte vir die doel van hierdie bundel beskikbaar gestel uit sy eie digbundel “Bos Bundel - Refleksies van ‘n Dienspligtige”. Van kinderlik onskuldig tot geharde soldaat. Van rou emosie, heldedade, post traumatiese stres en ontnugtering. Sy gedigte vra net vrae, maar bied geen antwoorde nie. Dié moet die leser maar self gaan soek.

Sy bundel is beskikbaar vanaf: Groep 7 Drukkers en Uitgewers
www.groep7.co.za

Bos Oorlog Blues
(Angola, circa 1976)

Pielietjies De La Rey het
op Skriftelike Uitnodiging
van PW Botha aan
die Bos Oorlog deelgeneem.

Twee groot, moerige Militêre Polisiemanne
het diè Uitnodiging (die 7de) saamgebring
en summier vir Pielietjies saamgevat.
Sy Ma het gehuil.

Pielietjies se zol is gevat
en sy hare is gesny.
Hy is geleer om te skop,
te skiet,
en te donner.

Hy is na Grootfontein opgevlieg
en na Cassinga opgery.
Hy het geleer om te dood,
te skyt,
en te bid.

Pielietjies is weer afgery en
afgevlieg en afgelaai by sy Ma.
Want sy kop
was nou gefok.

Die Dokter   sê:
Dis die Zol en
die Dood, en
Post Bos Blues Sindroom.

En Pielietjies sê:
Ek is PW se soldaatjie,
Ja Sersant, ja Sersant.

En sy Ma sê:
Ag, Jirre tog.

En PW sê niks.

Kassering

Ons het in stilte begin drink
Prop weggetrap in broederskap
Toe die bottel so naeltjiehoogte was
het hy begin praat:

Ek kan nie meer staan nie
Ek kan nie meer sit nie
Ek kan nie meer lê nie

My lyf is in Angola
My kop is in bloed

Ons het Captain Morgan
(heelwat later)
van sy rang gestrip
met 'n salute op
die Broederbond Ooms.

Post Traumaties

Jy swerf nog steeds rou deur my gewete.
Jy bekak nog steeds die holtes van my siel.

Smoor dood my menslikheid,
vlam op my dierlikheid.

Debatteer my
verkrag my surrogaat my.

God weet
ek weet hoe klink 'n rondte
wat in 'n lyf vasslaan.

Quito Carnevale

Ken jy die reuk
van gebrande mensvleis?

Ken jy die reuk
van rou Angs?
Jannie Geldenhuys en Kie skud
die blitzkrieg bloed
soos 'n kefbrak modderwater
van hul rug af.

Ons is Gebrandmerk,
ons is Rou.
Maar selfs die Dood
moet sy sin vir humor behou.

Sannie van Rundu

Sannie van Rundu,
die plaaslike vlees.
Die troepies wat kom,
die brul soos ‘n bees.

In peletonne het hul gekom,
moraal gebou,
moreel gebreek,
op die altaar van haar blom.

Sannie lag net
en poep guitig.
Vir ons Manne op die Grens,
sê sy stuitig.

Yesterday’s Hero

Pofadder de Beer
het erg verkeerd gedraai.

Duskant Quito Carnevale
was hy eintlik nooit weer dieselfde.

Sy kop het, Honorix Crux ten spyt,
links gedraai.

Hy was (soms)
voete by die Boeremmark.

Wasn't you
the boy
who used to
live nextdoor?*

** Erkenning: John Paul Young.*

Mark Farrel

Mark Farrel het deelgeneem aan Operasie Askari in 1983/84 as ŉ geweerskutter. Hy het die felheid van die oorlog eersterangs beleef. Soos baie SAW veterane wonder hy nog oor waar en waarom die koeël getref het waar hy wel getref het. Waarom jy, en nie ek nie?

Heldeakker

Eintlik maar nog kind gewees
My kleintyd seer nog ongenees
Manhaftigheid op my gesig te lees
Diep verborge vrese in my gees

Vrese wat die army uit sou skaaf
My aan opwinding verslaaf
Vir oorlog het ons voorberei
Gedagtes aan die dood vermy

In die geveg my vrees beheer
Daardie dag van angs soveel geleer
Nou weet ek, ek het die lewe lief
Al was my grootword ook hoe stief

ŉ Naam op die muur in die heldeakker
Onthou ek jou soos gister makker
Op ŉ muur wou jy dit nooit hê
Oorlog het jou oudword ontsê

Waarom jy my makker?
Daar in die heldeakker ?

Gavin Faul

Gavin Faul het as geweerskutter deelgeneem aan die aanvalle op Cuvelai tydens Askari 1983/84. Hy was deel van die finale verowering van die FAPLA Brigade in Cuvelai.

Operasie Askari

Hier sit ek in ŉ Ratel een groot stuk metaal
Is ek reg om die groot prys te betaal?

Ons het nou net gebid en gesing
Die Here gevra om ons veilig huis toe te bring
Ons almal raak stil ons koppe gebuig
Gaan ons hier wees om in oorwinning te juig?

Ek is nog jonk , my lewe nou net begin
Skielik maak oorlog net mooi boggerol sin.
Nee wag kalmeer, jy is mos hiervoor opgelei
En ons kaptein sal ons mos hierdeur kry.

Ek het skielik hierdie verskriklike vrees
Nog nooit in my lewe so bang gewees
Dis nou of nooit , maak of breek
Ek moet almal wys wat in my steek

Die bevele kom die Ratel gaan staan
Ruk jou reg vee weg daai traan
Die deure gaan oop my vrese beveg
Kom saam Here, ek is reg…

Chris Greyling

Chris Greyling het deelgeneem aan as geweerskutter aan die aanval op Cuvelai tydens Operasie Askari 1983/84. Hy verwys in hierdie gedig na die mislukte aanval op 31 Desember 1983 waar ons eie mag inderhaas moes onttrek om uitwissing te voorkom.

Doodsakker

31 Desember 1983 - ewig aan my sy
Slag van Cuvelai kanonne wat bulder
Die aarde beef
Olie en buskruit - die reuke omhels my

Geen gesing van voëls terwyl ons wapens raas.
Opstaan in Ratel, ek observeer
Noddy kar loop terug na elke skoot
"Pop pop" die AK koeë'l wat sê, ek's nie baas

"Maak gereed om uit te stap", die radio praat
Vader,wees met my mense tuis, maak hul kalm.
"Stop, stap uit!", skree radio weer
Die oomblik is hier, my R4 as maat.

"Onttrek!" hoor Kaptein se stem
En skoot afgegaan in buur Ratel
manne gewond, troep bid en ween
Die deur gaan toe, die vyand wen.

Later verneem van Luitenant se dood.
Doodgeskiet voor meisie se foto.

Troep Van Bellville, ook nie gemaak
Dankie Here, dat U my gehoor het in my nood.

31 Desember, slaap deur die Oujaarsaand
omsingel deur artillerie se vuur
Vader, laat U wil geskiet.
Was einde van jaar, einde van maand.

Fanus Hansen is ŉ NG Kerk predikant wat diens gedoen het as Kapelaan by 61 Gemeganiseerde Bataljongroep

"Een nag, in die vroeë oggendure op SA Leër-Gevegskool, Lohatlha, het die offisier van diens my kom wakker maak, daar was 'n doodsberig vir 'n jong luitenant van 1 SAI Bn wat besig was met opleiding. Lt-kol Tjoep Delport was hul bevelvoerder. Ons het besluit om nie te wag met die oordra van die berig tot in die oggend nie, omdat ons bang was dat iets kon uitlek oor die nuus".

Doodsberig

Tjoep jy moet saam
Ek het sy nommer
sy rang
sy naam...
Een van jou luit's –
Jy móét saam - sommer!

Tente, netjies in 'n ry,
Ons moet eerste keer
die regte ou kry!

Tastend deur 'n duister tent
Waar de drommel slaap die vent?

Mater, mater, is dit jy?
Dooms dis hy,

Dankie tog, gekry...

Is dit jy makker?
Is jy wakker?
Los tog die salueer -
Sit asseblief maar weer!

Dit was ’n plaasmoord.
Pappa en Mamma
Sussie Magriet
Ousie Emma
Die plaaswerker Piet
Beeste se senings gesny
Polisie het julle bakkie gekry

Hoor jy (enigsins) wat ek vir jou sê?
Sou so graag anders wou hê!

Pastoor....?
Het ek reg gehoor?
as almal dood is,

wie gaan nou-nou
vir my skapies water gee?

Francois Harding was ŉ dienspligtige vanaf Julie 1977 tot Junie 1979 as deel van 101 Battery van 10 Lugafweereenheid. Daarna doen hy verskeie Burgermag kampe tot 1986. Hy neem deel aan Operasie Askari 1983/84.

Aurora van Gedagtes

Soos ŉ veelkleurige vleuel
dans en wapper dit in die lug.
Dis moeilik om te beteuel
ek slaak maar net ŉ sug.

My gedagtes wat maal
terwyl ek lê saans.
Dis asof dit praat in ŉ vreemde taal
soos 'n kleurespel dans.

Terwyl my gedagtes draai -
ŉ Tornado wat verwoesting saai;
ŉ boek wat blaai
onophoudelik - ŉ storm in ŉ baai.

Dit voel of ŉ ewigheid woed.
Soms vang dit spoed
voel soos ŉ gloed.
Ek hou maar moed.

Die gedagtes hou aan kolk
my sinne raak bewolk

’n skerp punt soos ’n dolk.
Probeer ek dit steeds vertolk.

Asemberoof, verstom,
lê ek daar en staar.
Kolkend betowerend,
Al kyk ek waar - dit bly net daar!

Sal ek dit ooit vermag?
Ek prewel soms sag.
Wat help al my klagtes?
Dit bly ...

die Aurora van my Gedagtes!

Caprivi

Met Flossies se pense wat laag oor die boomtoppe skuur,
Met propaganda wat almal se lewens versuur.
Met mense wat jou aangluur,
Weet jy dis nou die Uur!

As Veg-vliegtuie op die aanloopbaan dreun.
Met ’n vrag van bomme en missiele wat hulle laat kreun.
Op hulle het ons makkers gewag vir lugsteun.
So het almal staatgemaak, op lugsteun.

Dis die slag van missiele en bomme wat die lug versteur,
Met teikens wat hulle kies na willekeur.
’n Dag wat die vyand nog lank sal betreur,
slaan ons die slag om einde te bring aan hul terreur!!!

Duister

Met antwoorde onopgespoor.
Na vele pogings, heel verniet.
ŉ Geliefde het hul verloor.
Sukkel hulle nog met die verdriet.

Na antwoorde het hul gesoek.
ŉ Seun en geliefde was opgeroep.
ŉ Swaar las wat hul dra.
Met geen antwoorde op hul vrae.

Met soveel van hul weggevat.
Alles nog so duister
Eindig hulle op ŉ pad so duister
Is daar iemand wat kan luister
Of selfs net iets kan fluister

Lokval

Deur die donkerte moet jy tuur,
met ŉ gemoed soms baie suur
Waak jy teen vyandelike vuur
Om jou is daar geen muur
So lê jy en wag,
die hele nag.
Op die uitkyk vir die vyandsmag
Ja so ook elke dag

Ver van die huis
Al wat jy hoor is ŉ geritsel van ŉ muis.
Selfs dit laat die bloed deur jou are bruis.

Angstig wag jy vir die vyand om jou pad te kruis.
Met ’n swaar gemoed,
en geweervuur wat om jou woed,
dink jy aan al die goed,
hou aan soek.

Met geweervuur wat bedaar,
word die hart baie swaar.
Hoeveel van die manne is bewaar?
Deur alles sonder enige beswaar.

Met die son wat sy kop uitstoot bo die heuwel,
Lê jy en prewel ,
hoeveel van my makkers het gesneuwel.
O die oorlog bly 'n euwel

Owambo-Land

Vroeg oggend in Owambo-land,
Donkerte begin die manne roer.
Die Reaksie Mag.
Oom Willie se pad die moet hul vee.
Verklikkers vee van kant tot kant,
beweeg hulle sonder om te sloer.

Die res van die mag,
sit en wag voor hulle die pad mag betree.
Uit die verge kom daar ’n vrou.
Agter haar ’n wolk van vlieë wat daar hang.
Op haar gesig ’n uitdrukking van berou,
as iemand haar sou vang.
Summier word sy gestop,

’n Baba in ’n kombers toegevou.
Oopgevlek en vol grenate geprop.

So het die dag ontvou.
Swapo hou haar ander kinders aan.
Sou sy die vrag nie lewer op die plek,
het hulle haar gemaan,
sal al haar kinders vrek!

Inligting word deurgevoer.
Met dit word daar nie gesloer.
Op haar weg word sy gelaat,
deur die inligting het ons gebaat.

Later die dag, met inligting tot hul beskik.
Slaan ons magte die slag,
loop SWAPO in hul strik.
Wapen opslag plek het hul gevind.
Meeste van die Local-Pops was ons goed gesind.

Met hulle aan ons kant,
was ons in beheer van Owambo-land.

Veterane

In ’n oorlog lank gelede,
is van ons makkers oorlede.
Makkers lank nog nie vergete!!

Saam het ons belewe,
selfs probeer vergewe.
Na ’n beter toekoms het ons gestrewe!!

Met herhinnerings van die verlede,
Soveel nog nie, vergete.
Klou ons nog verbete!!

Baie het ons aanskou,
Voor ons het dit oop gevou.
Vir ons Land, ons Plig gedoen, so Getrou

Na baie jare, en baie trane,
Is dit verstane.
Is daar die - Veterane!

Gerrie Hugo

Gerrie Hugo het in die SAW en in die Ciskei-Weermag gedien as offisier in die Inligtingskorps. Hy het sy militêre loopbaan in die Pantserkorps begin en het deelgeneem aan Operasie Savannah.

Smagting na Erkenning

Mammie laat ek jou vertel waardeur ons is
Ander kan net hiervan droom en oge rol
Ons was behandel soos stront, werklik soos diere mis
Maar wat ons bereik het hoort op die ererol

Jonk, was ons Mammie, vol geloof
Ingegaan sonder om te skroom
Liewe Here hoekom was ons so blind en doof
Ontken was ons daarna deur bevelvoerders, baie vroom

Mammie jy't my gesien bewe terwyl ek vertel
Sopas terugekom vanaf loutering uit die hel
Jy't my gesien naar word en rukkend sien opgooi
Daardie stadium was niks vir my meer mooi

Veertig jaar later kan ons nog nie verstaan
Hoekom erkenning ons nog steeds ontwyk
Ons het tog vir ander die weg gebaan
En al wat ons kry is 'n neerhalende kyk

Maar ons sal voortgaan
Om ons gesneuweldes te vereer
In veertig jaar het vele reeds heengegaan
Sonder basiese erkenning en dit maak seer

Hierdie my ode, hierdie my lof
Aan negentien jaar oue kamerade
Sommiges lankal reeds stof
Onthou sal ons wel, julle dapper dade

Hermanus Jackson beter bekend as Manie Jackson, die Afrikaanse digter, nie die sanger nie, kom uit ŉ familie waar feitlik almal op ŉ stadium by die militêr betrokke was. Hy stel sy eerste digbundel genaamd ~ *Geweeg*~ vry in 2010. In 2013 stel hy en sy vrou Luzette ŉ gesamentlike bundel vry met die titel ~*Kruispad* ~.

Beide bundels is direk van hom af beskikbaar.
maniejackson0@gmail.com

Krygsdigter

Weinig sterker as die hart van ‘n vrywilliger,
die Filosofiese digter,
Peinsende kryger,
Onbaatsugtige gewer,
Idealistiese strewer.
Met soliede patriotiese passie,
Feitlik kranksinnig van ywer,
Veglus van ‘n held.
Wat in tye van moed tot diens na vore tree.
Gebrek aan selfbejammering en vrees.
Werf respek in sy weë en gees.
Dankbaar om te kan,
Is dit vir oorwinning dan,
Of dalk om die prys te kon betaal.
Sal hy ‘n makker nooit alleen laat val.
Met griffel of geweer,
Eer die reëls neer.
Staan op sy. Daar kom ‘n man verby!

(Vir elke Boereheld, van Slagtersnek se dae, die begin van die Groot Trek. Elke soldaat wat teen Groot Brittanje opgestaan het in albei oorloë, die Rebelle van 1914, vir elke troepie wat sy diensplig gedoen het in die SAW, tot vandag toe, en die wat nog kom. Elke Trekker, Burger, Soldaat, elke Krygsdigter, Ons sal lewe, ons sal strewe, Ons vir jou Suid-Afrika.)

Mei Maand

Nogmaals kruispad die lewe.
Nog 'n wintersdag.
Stukkend sonder vergewe.
Terwyl ek vir jou wag.
Loop die trane van verlange –
stil, ongehinderd oor my wange.

Wie ken die weg waarop jy sou gaan?
die totsiens maar nie vaarwel.
Sal niemand tog jou offer kan verstaan.
eendag weer – wie sal vertel.
As die koue eers verby is.
hoelank die eensame pad in Mei is.

Soldaat en sy Geweer

Jonk is jy opgevoed
Hoe jy eet, hoe jy groet.
Die kolf gesny, gevorm, hout
Ure gemaak. Sonder fout.
Mooi geolie en behandel
Regop jou gestalte, jou wandel.
Opgelei, sweet en son
Oorlog en wat ook kom
Slot, grendel van keur

Verhard, warm oond deur.

Verby die dae van kind en maat
Nagte in reën en veld, paraat!
‘n mag gekom van ver – onbekend
Wat kom om jou te skend
Koue groot kanonne
Vernietigende swaar bomme.
Red jou makker,Veg jy dapper
Jou vlag bly wapper

Het stof en knars
Geweer se kolf laat bars
Dood en hel jou gebrand
Jou siel soos ou koerant!
Wroeging wind en weer
Die kolf, jou hart geskeur
Na trane, bloed, sweet.
Na honger, maande, wreed.

Jy weer tuis gekom
Geliefdes weer alom!
Die kolf gelym geheel
Soos vroeër as jy streel
Maar die oog van onthou
Sien die merk ewig nou!
Die letsel in die siel gebrand
Soms meer as verstand!
Merk die wat jou lief
Verstaan soms van jou grief.
(vir Johan) 7/01/2010

Spoke van Gister

Vrees ek soms die sondes van die verlede
Wat ek myself soms moeilik kan vergewe
Bang dit sal my nog besoek
Sal die Vader my behoed?
Te veel vir my om te dra
Sal die boet' wees wat hul vra

Dit die produk van my wysheid
Dwing die ongena' my tot die grysheid
Sal die pyn nooit nie haas
Want ek is ook nog so dwaas
Soek ek dan die donker op
Om te peins, O, my kop!

Stel jy nie belang
Wat het jou gebind, gevang?
Is ek smagtend in my hoekie
Sal die eensaam my versoek nie
My tralies en skanse
Verjaag dan my kanse

Nimmereindigend die slae!
Moedeloos – verdrae.
Frustrasie en soveel woede
Opgehoop sal my behoede
Telkemaal val die houe
Vrees ek die werklikheid, die nag, die koue.

Is die wroeging my eie kweek?
Ek die oorsaak van die wreek?

Is die verderflike oue leuen
Dalk my waarheid waarop ek steun.
Vergif ek so my eie sin
Verdryf ek die wat my bemin?

Veg Vliegtuig

Whiskey Alfa verlaat die teerblad
Wiele vou onder die vlerke in
Die missie, simfonie het begin.
‘n Vertoning van krag en spoed,
Van presisie en moed.

Beklim hy die lugruim
Haastig, donderend skeur hy die wolke hoog.
Neem besit van die hemelboog.
Vry om te duik en beur
Om te val na die aarde weer

Aan te val op die vyandsmag.
Onverwags blits die vuur uit jou buik.
Gekom om te skink uit jou kruik.
Dan vinnig weg te swaai,
Ongeërg van die pyle weg te draai.

Hoogmoedig te gly op die wolke sag.
Soos ʼn bliksem die veld en berg te oorbrug.
Die mens en dier vir sy gedonder laat vlug.
Skiet voort, tol en swaai,
Kom vinnig terug met ʼn wye draai.
Nog oulaas vuur te spoeg.
Haastig die son in, verdwyn

Vreedsaam, alleen hoog bo die aarde ruim.
Ver van vrees, verwoesting en ongeluk.
Statig op die aanloopbaan te gaan sit.

Fritz Kaufmann is a German businessman from Windhoek. He was a platoon commander at 102 Battalion in Kaokoland during the early 1980's.

After the Blast!!

The carnage that is left behind!! after the blast
Is what will blow you mind.
To see your own bleeding the last drop of life....
As your ears sing a song and the chaos is rife!!!

When you call and can't hear yourself
Your wounded are moaning
You can't stand the groaning of death around you!!!

The word Landmine becomes the reality of war.
It is death that is knocking at your door.

No hero's on any side just a scramble to save a life
That of a friend that of a soldier that of a human being.
You call for the radio but coms is bad
You have to be a man (at 19) and show that you are not sad.

Eventually contact is made and the birds are on the way
To collect the ones you have lost and you don't know what to say.

When the adrenalin is gone now shock sets in.
Death around you show you its killing grin
You shiver you sweat you vomit you choke

You are 19 and still can smell the cordite smoke!!!
It has disappeared hours ago
But still in your mind today!! you can taste it as if it was yesterday.

The Blast!!!

Reminiscence’s on 102 Battalion

When I think back of 102
I see the faces of comrades and children and men I knew.
Men that I could count on. That had my back!
No matter white or black.
How things have changed at the age of 52.
I seek those men my comrades from 102

Men who kept their word and would fight for me.
Those you don't find in abundance
as it is in our nature now a day to flee!
These men could not flee as they had to fight
not for what was wrong or what was right.
But to save themselves and lay a path
for their families and kids in today's aftermath.

Where politics have ripped apart the principals of life.
As we see hardship, war, destruction, and humongous strife.
I ask myself was it not better at 102
With men and friends and comrades that I knew?
Even if I have not seen you for the last 30 years
just the thought brings to my face many tears.
Tears of hope and happiness I must say
As I reminisce about one more 102 day.

Days of hope and fear and fun
We would stand as boys in the dust and sun
to fight side by side but would not run.
When we ran it was to our Mothers and Farthers' miles away
to let them know 102 and our friends were ok.
We would always return even today
to this place that we called home and would say!!
102 my Unit my family my Hope my pride
RIP to the fallen and those that died.

The untold story of 102
will one day be told for me and you!!
Stand strong my brothers for we are one
!!God knows that!!
which can never be undone.

Axel Kolle

Axel Kolle did his military service at the old Bastion in Windhoek in 1987.

PTI Limerick

Vir Mornay Botha

Stap een: Voorste posisie af
en hou jou rug straight, of jy draf
Armpies reguit
en dan die elmboog buig totdat die grond jou daling stuit
En dan weer op
Hou die verdomde gat in lyn met rigting op jou kop
Die hele omtrek van jou taak dan is
Dit te herhaal totdat jy pis

Song of the Ratel

Across the inexorable gulf worn by the flow of time
between the shores of Then and Now
I hear the whistle call of Ratels moving as to war
across the steppes of Southern Africa

Crafted and born to battle
A dreadful deadly purposed steed
Warhorse of swift dash and clash of arms
A speedy courser of the modern age tasked to best
The mailed might of a sturdier foe

They stand and rust now
In some anonymous scrapyard, silent custodians

of memory of a forgotten war
Merely machines they seem
their purpose done, almost forgotten.

And yet a song they sing to us
who still remember them.
They carried boys to conflict
and - and it pleased God - they brought them home as men

One note a song of waiting, as the dust of Africa
was churned up by their rolling wheels
upon the path to the next battle that must be.

One note the promise of a pact of trust
with those who rode within.
A needful oath of men and machine
that all would serve each other well.

One note a hymn of fervent prayer
upon the eve of battle destin'd for the day

One note a call of longing to go home
return to those a boy had left behind
And pleas to God for safe return.

One note the skirling bagpipe call to arms
When a harsh African sun
upon the shimmering horizon sketched the foe

One note the final dirge
when to your crew a shroud you chanced to be
So we remember all you were to us

A steel flanked comrade, who wards within a soldier’s living heart.

The Long Watch

The time may come when you too
The Long Watch stand Alone
At Night, and All is still but you.
Where All has Peace, while you stand guard for Know-Not-What.
For that chance Sound that's Wrong and mayhap tells of Trouble
'fore the break of dawn.
and pray to simply Sleep - like others just perchance to Dream

Crowded by Memories, Thoughts - ghost-serried ranks - which are
not what they seem -so real –
But yet want to claim all that you are
Both to yourself and others you hold dear
and oft your breath will quicken with unwitnessed fear.

No soldier I, I war with words now, speak no words that others have
not sung
Which yet ring hollow as I bear my witness to the young.
Of costly peace and truth, of comrades never seen again

They were not there, how could they understand.
A gnarled, bent oak upon an island of its own, caught

'tween the shores of Then and Now
among the eddies of the Torrent that is Time.
Half rooted up by the insistent surges of the Tides of Life,
I bear my halting, wanting witness of a time of strife.

They were not there, how could they understand.
Until within my due appointed time I Fall.

And memories Fade.

Mayhap, into an All
or once a year a Bugle Call

This poem arose from many, many sleepless nights, and my own experience of the loneliness of remembering. It is my own, with the attribution of having been inspired by the Robert A. Heinlein story "The Long Watch".

War and Peace

My duty long since done,
With further travels on the River that is life
I am assailed by Horsemen grim
astride their Destriers black
One Rider is Regret,
Armed with a blade whose kiss
is poison bitter sweet
He strikes so true so oft,
that woe an old acquaintance is
And thus the weight of cares of old
seems right and meet,
and meant to be
Where God gifted joy of life
and old comrades' comfortable company
is rightfully diminished
Till all there is
Is dull, numbed Being
For where the duty is to serve,
and in this service be killed - perhaps kill
There awful knowledge - burden ever is

The bond of comrades in arms -
and to their foes of old
is that in their doing is a Must Compelled

Honed razor of necessity
Which through a Warrior’s' well- trained edge
Cuts to the core of his humanity

And in the loss of youthful innocence
Sets him apart from those he served
Who cannot know the compass of his loss
Regret's brother in arms is named Despair
Who wields a mace called "Why?"
His weapon's crushing blow
Has all the purpose of my former Duty fly
But this I swear, although the shield that is my faith in shards may be
Where faith won't hold, this stubborn pledge I give
I will prevail
I will endure
Strike my fierce Foes- Futility and Death - needs be with words
Speaking my truth unfettered

For What We Did
It Mattered

Derek Lawler served with 2 SA Infantry Battalion and 1st Transvaal Scottish Regiment between 1975 and 1988.

Brothers in Arms

There's a town on the edge of a desert of old
A town that's been home to the young and the old
A town that has turned boys into men
And taught us to fight with a rifle and bren

We've ran up a mountain of sand to get fit
In staaldak, geweer, the whole bloody kit
We struggled to get used to that horrible smell
And we hated those corporals who put us through hell

It's a town that taught values and the standards were high
A town that was home to 2 SAI
Wherever we go this is our tether
Brothers in arms, now and forever

Dreams

My dreams were born on golden beaches
And rolling waves on the deep blue sea
My dreams were born on the african veldt
And of its people and creatures
But somehow, somewhere along the road
I lost my perspective
And now
Only memories and regrets remain

Haki

I'd been tracking him for five days
But now the hunt was almost over
The chase had been relentless
And he was tired, hungry, thirsty

A vile and dangerous creature
An undesirable beast
An outcast, killing indiscriminately
I would extend him no favour

His spoor was fresh now
I crested the ridge of the koppie
And I saw him for the first time
Heading for the waterhole

I raised my rifle and took aim
Hitting him high in the shoulder
The impact spun him around
His fear was almost palpable

I walked slowly towards him
He was lying on his back
The bullet though not fatal
Had crippled him

There would be no mercy
Soon, the scavengers would come
I picked up his rifle
And walked away

The Savage Land

From the land of the pharoahs
Tutenkhamen and Amenhotep
Through the Sahara, Rift valley
To the Cape of Good Hope

Through a land once carved out
With the blood of the dead
Where battles once raged
And rivers ran red

Through a land where peace
Was never to reign
A land that was built
On hatred and pain

The land's beauty belies
Its violent past
But as violence survives
Can the beauty still last?

When We Were Men

Although it's been so many years
Still, I remember the laughter and tears
We fought hard and learned to survive
Though many are gone, their memory is alive

I remember the day that we got on the train
To travel from Walvis to Grootfontein
Some last minute training, then came the order
All of us troepies were sent to the border

To all of you here, and those that have passed
Everyone hero's, down to the last
For the rest of our days we'll remember them
They were our brothers, when we were men.

"Hierdie gedig het my ma vir my geskryf in 1975. Ek was in Walvisbaai en ons was net eenkeer die jaar huistoe. Dit was sewe dae pas in Junie. Op 10 Augustus is ons opgevlieg Ruacana toe waar ons in Angola aangewend was vir die res van die jaar en deelgeneem het aan Operasie Savannah".

Op Brandwag

Dis nag -
Wyl ek op brandwag staan
oor bos en rant
Die skadu's gly
rys voor my gees
die beelt'nis op
van iemand
wat tuis bid vir my –

Die silwer skynsel
op haar hoof
die lag wat oor
haar lippe vaar
Die sagte smeeklig
van gebed –
giet maanlig-luister
uit oor haar

Sy bid vir iemand
myle ver –
'n burger wat vir

vryheid veg –
Sy smeek
dat God haar seun
mag spaar
'n Held vir Vryheid
en vir reg!

So bid sy waar
ek brandwag staan
by donkernag en
winterkou
Ek sien haar voor
my wesensvol –
haar hande saam gevou.

Sy bid tot ek ,
hoewel geskei
die liefde van
haar moederhart
soos balsem oor
my siel voel vloei
trots honderde myl
van skeidingsmart.

Sergeant Chas Lotter, GSM and ZIM. Served as a territorial soldier for nine years in the Rhodesian War as a field medic. Published *Faces Of War* in 1980 (with Peter Badcock), *Rhodesian Soldier* in 1984 and *Echoes Of An African War* in 1999 as well as having his war poems appear in numerous local and overseas journals and anthologies.

Ambush Party

I am one
With a silent file of men
Treading lightly through the crackling leaves,
One with the other shapes
Moving towards the minefield.

We settle quietly into cover.
First watch begins
On the flank away from me.
We wait.

Appeal

Don’t mind my hands
Padre.
They shake like this
When I'm in base.

I dream of death
Padre.

Scream in the dark
To chase the nightmares away.

I drink
Padre.
To keep my memories
At bay.

I am nineteen
Padre.
Why then do I feel
So old and worn?

Why can’t it be
Like in the books
Padre?

Padre.
For God's sake answer me!

Ashes And Dust

Turn back the years.
Pick through the bones
We left behind.
Examine our few remains
In vain.
The search is useless.
For the raw, rich stuff of life
Has long since fled us.

Resurrect our rusty rifles

From the ever-hungry earth
Carefully place the faded rags
Left of that which clothed us
In warm museum halls.

Guard well the curling, yellow photograph
You found.
Gaze down upon our faces
Frozen
In a tattered message
Addressed to those
Who are still to come.

Argue, analyse, theorise
On the force which drove our people.

We were only human.
We bled, loved, laughed and cried
And we laid
The foundation stone
Of the years you live in.

Battlefield

Above me shines a Judas moon
Its malevolent rays
Poking through the fleshless arms of a burnt-out tree
A soldier hates the swollen moon.
He hates the open ground.
Night is kind. It hides and swallows us.
But this reveals, is a spotlight in the wings
Waiting to point, to shout; There!

It picks out bushes, trees, shrubs -
Us.
As we lie in the black, burnt grass
Tightly watching the approaching murmur of men,
Willing our stillness to hide us.

No innocent walks here. Innocence died
In a place like this.
Instead, shadowed figures glide,
Clash in a burst of noise
Litter the ground with their human debris
And leave.

Yet the moon still shines
On a field of battle.
A starkly desolate
Beautiful

Place.

Chasm

I have held the deep, dark colours
Of my soul.
In my hands
While Madness watched,
Waited.

His shifting features fled. Firmed again.
My
Face looked out at me.

I drove his incohesive figure back,
Fought back
To a room where meaning is.

But he waits,
He waits out there still
In the dark, deep reaches of my soul.

Dangerous Journey

(Untreated PTSD is a terrible thing that comes back to haunt you again and again as long as you live.)

When Chimurenga raged, when Chaos ruled our land
Violence, casual, unthinking, was our way.
Crossfire killed civilians. Babies bled,
When their brains were beaten out. Burnt meat smoke billowed
From blazing houses, screams echoing from
The people locked within. By empty kraals, by poisoned waters, crops
Wilted, unreaped. Troops grew hardened; no quarter asked, no quarter given.
Prisoners, tortured, thrown from choppers. Bulldozers
Pushed piles of bodies into pyres
And, when the flames burnt down, buried sad remains.
The madness grew and grew and grew, Even
Neighbours were not spared. In Angola, Botswana, Zambia, Mozambique
Warplanes ranged the skies, while locals on the ground
Fled or died, trapped, as forces clashed
Around their homes and in their fields.

When weary warriors, finally, made a fragile peace,

When Death, exhausted, dropped his worn- out scythe
The mad crescendo faltered; hope stirred faintly. But not in me. I left
Those smouldering, sullen embers, made my place elsewhere.

When Entumbane flared, I watched, horrified, as hope
Was raped and strangled, dumped in an unmarked grave. Saw Chaos
Pound out a brand-new tune; brother turn on brother, march
In an insane, genocidal band while
Gukurahundi consumed my land.

Now, as my journey, slowly, scrolls down toward its end, as my
Final, certain destination looms; my soul needs ease. I must leave
Family, friends and quiet retirement days; face my past,
Wade through moth-eaten files, dig up dusty diaries.

Walk back through my poems; my little stories, my moments,
Captured, scrawled on cigarette boxes, back when I
Was lost in the clamour, confusion and terror
Of my youth. I must hammer my keyboard;
Commenting, analysing, remembering, recording; chase
Elusive memory wisps before
They slip through the cracks of my crowded mind.

I must travel. Down
Those dusty, unused roads which lead
To the far off place where, once, we fought and fell. Trudge back
down
The paths which lead to there; pausing at, then passing through
The highlights of my life, until, at last, I find
Those tumultuous years, see myself,
Rifle in hand, one, in a file of men, silently
Slipping through the smoke, Jim (dead Jim) leading,

Yank behind. Smacks and Carlos, covering, on the flanks.

The night is lit by burning huts, their flickering, shadowed light
Playing on, and with, the scenes of death. Shapes clash,
Manoeuvre through their murderous dance, leaving
Corpses lying round. Mortars play the bass, small arms
The tenor notes as, about us, combat plays
Its wild, seductive tones, that dark, siren music
Which lures us, leads us, on to our appointed time
In Götterdämmerung.

I merge with old companions; noting this, recalling that; listening to
The mindless, screaming symphony shaped
By feckless, fanatic leaders
Who took us through the storm. I ride the wave of battle, lost in contemplation
Of who I was - when, suddenly, I stop,
Startled, see my sanity, writhing in its woes, seized by
The demons loosed upon this place. Hurriedly
Clasp those insights which I found and flee, racing for
My here and now, seeking safe haven
In my present day, surrounded by
Family, books, children; the familiar, friendly things that form
The routine, mundane corners of my settled ways.

…Back in my book-lined room, still shaking, that dangerous, addictive music
Playing, persistently, in my head. The night breaths calm,
Nothing stirs, no danger looms – yet fear fills me,
Am I really safe? Have my demons followed me? Urgently,
I recite my guarding prayer, my vow…

"I will offer
Violence to none, save those
Who will offer
Violence to me."

As I have, again and again, since
I turned my back on war.

Notes on Dangerous Journey

Chimurenga - *Zimbabwe liberation war*
Entumbane I & II - *Battles in Bulawayo in 1980 and 1981 resulting from Joshua Nkomo's efforts to cut Matebeleland off from Zimbabwe and to establish an independent state.* Gukurahundi - *As documented by the Catholic Peace and Justice Commission. Robert Mugabe's response to the Entumbane battles – a campaign of genocide against the Ndebele nation from 1984 to 1987.*

Gift Of Life

True merriment comes from those
Who have looked into their own open graves
And walked away
To find life again.
Whereon the world is richer
In their eyes.
Each day becomes a gift
To be explored
Not a pale, gray place
To be endured.

Grim Reapers

These stark men
Who have not yet celebrated
Their coming of age.
Whose carefree years have been pickpocketed
Out of their lives.
Who have lost the carelessness of youth.
Gained the callousness of Death's companions.

Night Patrol

The groups eddy and chatter
Jesting while checking
Their weapons, their webbing, rations and maps.
Then
Nightfall. With it
Our talk oozes away. It becomes
Small, nervous and quiet.
The silence laughs at us
As we wait for the order.
Move out.

Soldier's God

Jehovah lives
In all His old testament wrath.
His temple is the battlefield
His wreath the acrid smoke.
What good will it do to talk of love
To men who burn, rape and mutilate?
I choose the storm and the sword

Of a wrathful patriarch who, affronted
Tosses lightning bolts
Of retribution.

But perhaps, perhaps
When the war has spent itself
And the noise has drifted away
I can seek the peaceful God, again.

Dawid Lotter

Dawid Lotter is a military veteran who participated in Operation Askari (1983/84), Operation Modular (1987) in Angola. The Lomba poems are excerpts from his poetry volume "Wondgom" (Wound Glue). The English interpretation was done by Brig Gen. Tony Savides. The poems "Landmynkraters" and "Die Anderkant", are excerpts from his poetry anthology: "Kleurskakerings van Skarlaken".

Lomba 100

A series of poems dedicated to C Squadron 61 Mechanised Battalion Group about the run-up to and the combat action of one of the greatest battles of the Bush War on 3 October 1987, Lomba River, Angola. The third day of the tenth month of the year nineteen hundred and eighty seven. 3+10+87 = 100.

Entry

Blue routes on a map heading north,
Across the border in thick bush we set forth
FAPLA's advance to be halted and destroyed
With a small force; over a wide front deployed

Rumours from up ahead held no good spell
To stop six full-sized brigades' overbearing
of Mavinga; and with courage and daring
To win – to survive – to be able to re-tell

Fear of striking bullet to defeat
A fear to live with, control and unseat
To survive concealing this from the senses
Under a cupola where fear and dread were relentless

If the bullet with my name heads to me
My honour I must believe this to be

Baptism of Fire

For more than a month in Angola's south
Seasoned combatants is now our way
At peace now on a ratpack per day
Eating at night keeps the flies from the mouth

16 Brigade stopped by another group
From crossing the Lomba to have Mavinga in the coop
And a week later tackled 47 Brigade in daylight
And tried again the self-same night
But with heavy losses they withdrew
The enemy was too strong as they then knew
From another's tale we took this in
As at that scene we had not been
Providence kept us from this fate
But only to save us for a later date

A sense of excitement was then dispelled
As uncertainty and fear overwhelmed
Which each in himself tried to nullify
As they looked the survivors in the eye
Something old and tired replacing youth
That is perceived rather than seen, in truth

A heartache of youthfulness snatched by war
From down inside the soul's deep core.

As comprehension of our task confirmed
We took part in the third assault
To tame four seven Brigade to a fault
Where this specific contact in our souls would be burned

Only on sixteen September could we measure
The uncertainty that like a cancer gnawed
Measure it in concrete terms, not flawed
Then we knew with sneaking pleasure
Prepared or unprepared
We were ready!

The attack was of short duration
Less than an hour by our estimation
The enemy, once dug-in in the brush
Departed from us in a great rush
And in control of the field, we let them be
A mere bruised thorn in our side they laid
But we would return and repay in main
Our loss of honour anew to regain
An outcome Four seven could not evade
On three October meet again we would,
Greeting each other as good enemies should.
The final result we would seek
In a challenge and a tale both unique

Adjustment

For the next two weeks without relent

The bush of the Lomba we hammered and bent
From leaguer to leaguer we moved and raced
As the war steadily increased in pace

We moved only at night
Because throughout the day
In the skies above the Migs held sway
Trying to get us in their sight
To find us they were eager
Where we hid daily in our leaguer

The danger is real
That if seen we would feel
The bombs that they would sweeping lob
One by one or in explosive mob
Our evasion chances would then be slight
Much less a chance to put them to flight
A column of steel that got lost at night
Would pay the price when day brought light
Under the cammo nets survival had hope
Hiding while the day dragged at a snail's lope

Lying by my foxhole in self-debate
Too much time to muse o'er my state
Trying in letters to loved ones to explain
That which causes me disdain
To share with them a myriad sensations
That grip my being and my imagination
And then I think that they'll find this dreary
Of that which steals my peace I think;
and the day gets more weary

My thoughts get dulled and lag
And enfold me as in a wet bag
What I want from life I thought was assured
But to put it in the written word
As at my foxhole's jaw it seems absurd
and sounds naïve to have to relent
Even if only in a document.

Just to stay alive would be my plea
But without someone's sights settled on me.

Longing

Will I ever again in my embrace enfold you
Or to my chest hold you tight
Or walk on fields with morning dew
Or just on the street without fear or fright

A mosaic of sunspot gold under cammo net
Thoughts on the page that will not rain
The voice-hums of the radio set
Like the afternoon shadows wax and wane

Plagued by waves of confrontation
Confirm and dispel thoughts that make no sense
My deep thoughts caught in insignificance
Surrounded by comrades in foxholes; yet still in isolation

Let us then attack the enemy without ado
To muffle my heartbeat's loud tattoo

Appointment

Tomorrow we attack the brigade in our reach
This time to finally leave then battered
Days ago their supply lines shattered
Vainly they try the Lomba to breach

Deeper into affliction they descended
Their hope by despair transcended
The hourglass rushed to sift its sand
Our artillery fire intense and grand

Reports from our recce teams:
Their command is losing control it seems
On the eve of the Lomba fight
In our assembly area we sit tight

Advance

The crew brews ratpack coffee that warms
Even as they battle their internal storms
A sense of mutual understanding and trust
Our lot singly formed now merged by fate's thrust

Whatever could fail is checked and appraised
On your sleeping bag three hours of worry
Rolling around; sleeping hours drag then scurry
Thoughts eventually by deep sleep erased

Rouse – mount – tune in- switch on, unwind
My eyes turn up to the constellation
And then I drop to my Ratel station

Confidently, a piece of myself I again find

Thoughts focussed and aimed at the current moments
Everything but that, in uncertainty foments

Spirit

In battle formation we stand ready
Awaiting the order to move out
All our senses focussed and steady
Our emotions erased of any doubt

Embraced by vision blocks and Ratel hulls
We feel the reassuring engine drone as it lulls
As around and through us its gentle shudder
Turns me to a greater other

In the earphone a triple rhythm as we three breathe
And it brings a peace like a soothing sheet
A symphony and feeling of win and beat.
By people whom I trust I'm wreathed
Like precious metal in a crucible's hands
To fight for survival in the National name
To embrace together the furnace flame
To experience soldier-honour and all for which it stands

Our being becomes one in body and mind
In a unique squadron spirit combined

Advance to Contact

Armoured flaps clang up around driver's screen

From here hatches closed and limited sight
Moving forward in the darkness of the night
Only the odd lift of a hatch to survey the scene

For hours on advance axis we probe and feel
Stress and temperature both increase
Sweat-bound my tank suit clings like grease
Verdant bush like a wall of steel

Alertness dare not waver or blanch
Behind every bush the enemy could pass
Observers in every tree and branch
I strive to see them through the armoured glass

We're so close now, we almost have their smell
No longer we need on imagination to dwell

Contact

Speculative fire is now our norm
Searching for figure, silhouette or form
Infantry ensconced in their trenches
Barely affect our balance and senses

Small calibre fire of various dimensions
Smack Ratel's sides from all the directions
Like hailstones on tin roof they resound
Against the Ratel now hidebound

Paths of dust and shrapnel hewn by HE round
Scores are killed and fall as cut down
Under Ratel wheels the bodies of the slain

Between profiles of vehicles aflame

RPG 7s trail smoke through the air
Before us the Infantry flee in despair
Migs so low that whirlwinds they make
On the ground as our antennae they seem to will take

Attack

The smack of an RPG against the right door
Causes temporarily deafness cutting all sound dead
Nauseous and unsteady with balance unsure
Another ‘gainst the windshield from straight ahead

Anxious I look around through the Ratel
Not one penetration but two made me startle
My mouth, throat and nose clogged by smoke and dust
Reverse several times; manoeuvre again we must

Armoured vehicles a-blasting appear on our front
Forcing us back; our gun red hot from firing
Outnumbering us they come without tiring
But slowly the tide turns and they bear the brunt

Through the brush charge their tanks, our great fear of doom
A tripe colossus, steel tracked; large they loom

Tank Combat

Then WHAMM! A tank announces its advent
And slings ball of fire and steel with intent
To where our Ratels are it is sent

A whistling sound and a sharp, tearing gust confined and restricted we fear the thrust
To devour us in flame was in its mind
But its target it failed to find

In quick succession three Ratel shots
Send him ablaze to meet his fate
More tanks spring from shadowy spots
Six of them we annihilate

On the battleground their wrecks with flaming plumes
Tell a tale of violence and retaliation
Our gun barrels ringed by white-hot fumes
Empty ammo racks cause for reconsolidation

Only eight of twelve Ratels still can fire
Four recoil rings in the red zone long
The foe though hurt could still be strong
Under our artillery's brute force, we retire
Withdrew, bombed-up and fixed what we could
For our own edification through the events we sifted
And when the artillery barrage lifted
Again in our position at the front we stood

Knocked-out

For weeks long in anticipation
Ratels against tanks – would claim compensation
The stress of who and where with one hit abolished
Tungsten against steel; Ratel 33 is almost demolished

I see the fireball's advent in orange awe
With a rod of pure kinetic energy at its core
By the shock of thousands of volts I'm bound
As around me a whirlwind and shock waves resound

Blooded, shocked and confused we three have survived and are recovered to where the medics attend
This memory will permanently be with me
But for us that was the battle-day's end

In a short while from his wounds our officer died
But Death had brushed the gunner and driver aside

Withdrawal

Our fire-belt drill kept the enemy at bay
And halted his brutish fire and his course
Leaving the forward line to the follow-up force
We moved back as they entered the fray
Late in the afternoon of that day
The enemy fled his position in fear
Masses of armament abandoned and clear
We understood better the victory's sway

Four battles, several weeks in play
But the fourth was the final show
C Squadron striking the ultimate blow
For others opening and showing the way

Praise Song

C Squadron fulfilled that for which tasked

With Ratels defeating tanks as asked
With daring, hearts of lion and aye
All were heroes on that day

A song of triumph again
With battle honour bold
Your offering was not in vain
Let this to every quarter be told

Indefatigable as none
But in mortal danger too
Unyielding it is true
Forged as one

Salute every hero
Let every name resound
On the Lomba battleground

From "Wondgom".

Die Anderkant

Vir dae aaneen, moeg en suf
Het hul die Boeremag ontvlug
Vanaf die basis buite Cuvelai
Met lyke en wrakke wyd besaai

Moeg en honger en voetseer
Na die kamp op Lubango
Met net 'n handvol mahango
Om die honger te besweer

Daar kon hul die eerste keer
Besin oor die verlies van eer
Versterk word deur propoganda
Vanaf Radio Luanda

Daarna opgelei om weer en meer te leer
Van die Russiese adviseur
Waar die Kubaanse generaal
Reeds die volgende stappe kon bepaal
Ses maande daarna oor Cassinga
Techamatete, Cuvelai en Ongiva
Met meer vernuf
Die vryheids roete aangedurf

Net wes van Santa Clara
Verby doods gevare
Het hulle die eerste myn geplant
Goed versteek in die Ovambosand

Van hier in kleiner groepe opgebreek
Hulle wapens diep versteek
En in die tradisionele krale
Gesoek na 'n veilige hawe

Hul bevrydings boodskap uitgebrei
Om meer steun te kon verkry
Vanaf 'n gewillige gehoor
Die res blatant vermoor

Toe rigting gekry
Na Andoni vlakte oop

Die Boere te vermy
En hulle toe daar vasgeloop

Dit was net sy seiner en hy
Toe ons onverwags op hulle afry
Het oorgegee om die dood te vermy
Vir hulle was die stryd verby

By die krygsgevangenekamp by Keichanachab
Met self smaad deur die hek gestap
Daar ses jaar uitgedien
Voor hy sy saak se vryheid kon sien

Die verhaal hieruit te leer
Soldate eer
Is universeel

Nie die eindom van ons alleen
Maar van soldaat wees - iedereen
Elk om sy saak te ondersteun

Soldate na die stryd
Het geen reg elkaar te verwyt.
Nie een sal teen homself betoog
Om die ander te verhoog
Van hierdie kant of daardie kant
In soldate sin is ons aanverwant

Uit "Kleurskakerings van Skarlaken".

Landmyn Kraters

’n Landmyn wat ontplof
Die slag was ver en dof
Toe ons die kruispad bereik
Kort duskant Ebo suid

Twee Elande het vorentoe beweeg
En vir myne oor die pad geveeg
Net ’n makker langs die pad gevind
Met intense trane wat sy oë verblind

Snikkend het hy ons gerig
Na waar sy offisier binne sig
Lê in ’n mynveld vasgevang
Sonder voet - bloeiend en bang

Ek - met Merthiolate en verbande
’n Soeksteek stok en kaal hande
Deur die mynveld sonder versuim
Omseilend - kruipend - duim vir duim
Langs ’n stewel sonder sool
Met sy hand uitreikend
En sy oë pleitend
Het hy gevra vir my pistool

Sy hand het ek ferm weggedruk
In die gapende wonde stuk vir stuk
Die sproeiende are afgebind
Die res met bomverbande toegebind
Twee ure moes ons wag
Hom onderskraag met al my krag

Dat sy hoop hom nie moet faal
Voor die Puma hom kom haal

Twee allenige mense
Vasgevang in eng grense
Van hoop en wanhoop
Saam in een emosie vasgeknoop

Saam het ons gewroeg deur die pyn
Saam geworstel deur die venyn
Oor oorlog en die doel
Heftig – met 'n wrang gevoel

En later verstard gewonder
Oor niks meer in besonder
Vanaf suid - twee ure later
Het die Puma ons genader

Hande en toue wat red
Alles in 'n warrelwind omskep
En my agtergelaat met 'n kilte
En die voelbare stilte

Vandaar is ek oneindig tam
Van boomstam tot boomstam
Elke tree versigtig - sag -
Terug na waar die Elande wag

Ek het later teen sononder
My van die groep afgesonder
Ek wou ween
Stoksielalleen

Maar ek kon nie!

Ek wou uitskree
Met elke tree
Maar ek kon nie!

Afgestomp

Ontlont

Het die snik in my menswees
Deel geword van my gees?

Ek kan net vermeld
Myself sien ek nie as held
Daardie dag in die mynveld
Was ek ongeskonde van vlees
Met landmyn kraters op my gees

Hierdie gedig is gebaseer op die werklike ondervinding van John Wahl tydens Operasie Savannah. Die insident het gebeur tydens die aanmars na Ebo.
Uit "Kleurskakerings van Skarlaken".

Shaun Carswell McHaffie served in 1, 2, 4 and 5 Reconnaissance Regiments. His service ended in 1994.

The Healing of Me

I'm just a simple man walking the land.
Baby I'm a soldier this you should be able to see.
Just look into my eyes and live what we.
My brothers living or dead have seen.
TRY JUST ONCE TO BE ME…..
Understand when the black dog.
Wants to be unchained and feels like running free.
I want you to be the one catching me.
I'm not the averaged man, pissing.
(Lifting a leg) against every tree.
Tonight my ballerina - baby, it's just you,
you my precious one, just you…you and me.
I'm feeling like no one else exists except you,
you for me.
My chains and shackles, you have sheared,
setting me free.
I'm running in only one direction,
open your heart and arms please my precious one,
this I ask for you,
and then ask for.. for me.
It's a deep pool we have found… gypsy one,
fairy lady, soul mates in an expansive sea.
Waters once so stormy,
now suddenly tranquil,
in which inside you I'm floating free.

Manie Meyer het as Staandemag Offisier in die SAW gedien vir sowat 12 jaar. Hy het deelgeneem aan Operasies Askari, Modular en Hooper.

"In hierdie gedigte probeer ek die nagevolge, hartseer en verwardheid wat maande se operasionele diens en ervarings op verhoudings gehad het weergee. Baie makkers het hul gesinne as gevolg daarvan verloor..."

Afskeid

Wanneer verwyt vlak in jou oë kom lêplek maak
en die stilte saggies bewe op jou lip.
Wanneer die seer uit jou hart, jou oë raak
en trane spoortjies uit jou oë drup.
As jou hande saggies vrae op my wange soek
en hunker na antwoorde wat nie bestaan.
As jou liefde verlangend my hart versoek
om sin te bring in dit wat ons nie verstaan.

As jou liggaam warm teen myne druk
en pleitend om vertroosting vra.
Jou hele menswees van binne snik
en magteloos aan die hartseer dra.
Sal die antwoorde ons nog steeds ontwyk.
Sal ons nooit die gang van die lewe verstaan.
Sal ek ook met begrip in jou oë kan kyk
en moedig weet dat God afskeid ook verstaan.

Dan sal tyd alleen nooit vertroosting kan bring,

en skeiding van ons gees, ons harte nooit verryk.
Ja selfs die alleen sal die hartseer nie verdring.
Maar ons gebede sal verseker God nog steeds bereik.
Dáárin lê ons krag en kan ons blymoedig weet
dat al is ons ver van mekaar geskei;
God ons, en ons mekaar, nooit sal vergeet!
Jou het ek altyd lief; jy is die enigste een vir my!

"Dit was maar altyd baie traumaties om afskeid te neem vir operasionele diens en jou geliefde agter te laat. Opgedra aan alle makkers en hul egge-note wat telkemale deur afskeid moes wroeg!"

Afwagting

Bome knak en takke kraak as yster dit met geweld verwoes
en die Ratelwiele met gemak dit in die grond in trap.
Stof slaan op en meng met dieselrook en troepe moet kóés
as geknakte takke moedig weer opruk en teen die yster klap!

Die aanvalsmag stórmdreun voort oor elke tak en boom.
Alles is stil...die voëls...die wind...álles wag, géén ander geluid;
maar net die gedreun wat hang ...troepe wat oulaas droom
van geliefdes, en met beklemming die oë nóg stywer sluit.

Hier en daar lippe wat saggies uiting gee aan die vrees
wat diep van binne kom en eindig met 'n skietgebed na bo!
"Here vandág het ons U nodig, dit gaan verskriklik wees.
Net U kan ons bewaar en by ons wees, dit is wat ons glo!"

Onheilspellend die stilte...nog steeds net die gedreun...
afwagting, onsekerheid, wanneer gaan die hel dan kom.
Dán die blinde donderslag en die Ratel swik en kreun

en word oopgeskeur deur die eerste bom!
"Kontak...kontak!" gil en knak die stilte! "Stop...stap uit!"
Alles skok en ruk tot stilstand...paniek...angs...rook...stof!
Dan kom die dood met plófbrand sonder pyn as oë sluit
en laaste beelde van geliefdes vir éwig daarin verdof.

Anderkant die Seerkry

Anderkant die seerkry;
sal liefde se eggo's nooit kan terugkeer
maar soos damp verdwyn in die atmosfeer

Anderkant die seerkry;
speel naakte seermaak akkoorde
en dit wat nooit gesê is, bly ongesproke woorde

Anderkant die seerkry;
herhalend ongenaakbaar die verwyt
as herkou word aan elke verkeerde besluit

Anderkant die seerkry;
die pyn moedig bedek met rowe
maar onoorbrugbaar bly die klowe

Anderkant die seerkry;
sal gisters onvergete bly
maar net vergifnis jou daaruit bevry

Anderkant die seerkry;
verewig wil ek dit vermy
want anderkant die seerkry,
dáár is jy!

As Ek Miskien

As ek maar nét jou oë kon verstaan
deur die newels van elke traan.
As ek miskien jou lippe kon hoor
het ek jóú dalk nooit verloor.

As ek maar net jou hande kon lees
en vashou met geen vrees.
As ek miskien jou hart kon raak,
het ek jou dalk nooit versaak.

As ek maar net jou hare kon streel,
en nie op jou gevoelens speel.
As ek miskien jou wimpers kon soen,
was ons dalk nog steeds versoen.

As my lippe saggies jou wang kon raak,
my tong die sout kon smaak.
As ek miskien die pyn kon proe
sou ek dalk geweet het hoe!

As ek maar nét wou luister
hoe jou oë saggies vir my fluister.
As ek miskien die seer kon deel,
was jou hart dalk nou nog heel.

As ek álles maar net kon oordoen
en verseël met 'n jammersoen...
As ek miskien kon vra: “Vergewe”
was jy dalk vándag nog in my lewe!

Droomnooi

Ek het jou met hartsverlange uitgedroom,
jou met sielsgedagtes vorm gegee.
Elke buitelyn kunstig met liefde omsoom,
jou met die oggendstond beklee.

Elke kurwe gebeitel tot volmaaktheid.
Jou met reenboog kleure ingekleur.
Jou gesig gevorm tot perfektheid,
jou besprinkel met die rosegeur.

Ek het jou 'n bondel liefde gemaak
met 'n glimlag net die mooiste mooi…
jou sagte hande gegee om my aan te raak
en teerheid in my hart te strooi.

Uit my gedagtes is jy gebore
met reinheid wit getooi.
Is die werklikheid my dan nie beskore?
Want jy, jy bly maar net my droomnooi…

"Soms het 'n man maar net in jou eie gedagtes gele en verlang na jou vrou.....en dan het jy haar net mooier en beter gemaak as in die werklikheid!"

Ek Moet Jou Vind

In my warboel kraaines gedagtes
word ek moeg om na jou te soek,
word ek heen en weer geslinger…
kry my gedagtes jou nie opgeroep.

In die skemerte van die doolhofgange
het ek heeltemal verdwaal.
Te veel geslote deure
wat my verhinder om jou te kom haal.

Deur die eindeloosheid van die tyd
kry my gedagtes jou nie vasgepen.
Is dit soms te intens vir my,
gee ek op en laat jou die keer wen.

Erens in die sfeer van my denke
sal ek aanhou soek, nooit opgee,
jy is daar, ek moet jou vind
voordat tyd jou finaal daaruit vee.

"Wanneer jy te lank weg was van die huis, was dit soms moeilik om jou geliefde duidelik in jou gedagtes op te roep.......jy het so half wanhopig na haar gesoek".

Gedagtes

Sielsgedaan en moeg gaan ek skuinslê teen die Ratelwiel.
Jáág met my gedagtes oor grense heen na waar my hart is.
Elke gedagte koester ek teer en met verlange folter ek my siel,
en hunker na die tere aanraking van haar vir wie ek só lief is.

Vlindersag dartel my gedagtes oor haar lippe en haar wang.
Dan weer ligte briesies waaigedagtes deur haar hare sag.
In haar sagte oë sien ek geen verwyt net aanvaarding bang
wat vlak lê vir die onsekerheid van wat nóg op ons wag.

Maande se skeiding jaag warboel gedagtes heen en weer
en krap aan my hart en siel en ek verloor die verlangestryd
as my gedagtes verskonend haar besoek keer op keer,
en dan maar wéér na Bo en huiwer daar met stil verwyt.

Wanneer die trane in my oë dreigend my sinne wil verdrink
gaan haal ek gedagtes aan haar uit my diepste binnekant,
en lê dit saggies in my hart, sodat ek daar aan haar kan dink
en só met gedagtes te verstewig ons liefdesband.

Gedagtes aan haar laat ek elke oomblik binne my lewe,
om tyd te koop vir elke dag se voortgaan, en sonder skuld
te aanvaar dat wat Hy vir ons bestem het, is vér verhewe
bo die seer verlange, al bring die skeiding ook ongeduld.

Kan gedagtes haar nog éénkeer weer teen my vasdruk!
Ek wil haar saggies groet en liefdevol in haar oor fluister
hoe ek haar bemin en na haar verlang maar met 'n harde snik
besef ek dan sy kan my nie hoor, dis net God wat luister.

Dan skók die werklikheid my nugter en bring die hede terug!
Met nuutgevonde krag duik ek onder die Ratel in
en lê en wag en kyk hoe klief die vyandstralers deur die lug.
Géén gedagtes meer aan haar, verdring deur dit wat nou begin!

"Soms wanneer 'n man so uitgeput was so tussendeur die voorbereidings en aanvullings, en jy net 'n oomblik wil rus.......dan jaag jou gedagtes jou na jou geliefdes toe...!"

Laaste Uur

As ek in gedagtes terug kon gaan;
jou op vlerke van my denke neem

tot waar die eindelose tyd bestaan,
om daar weer liefde terug te leen.
Ons sou daar weer trou kon sweer,
daar waar alles eens begin het.
Sou ek jou daar weer kon begeer…
sou dit weer sin in alles kon gebring het.

Die oorsprong van ons eenwees
van vooraf weer ervaar,
verenig in dieselfde vlees
tot hartstog in ons hart bedaar.

As ek jou terug kon stuur
tot waar die ewigheid begin,
sou ek jou in die laaste uur
verewig kon bemin.

"Wanneer jy jouself verwyt omdat jou opofferings die oorsaak was dat jy van jou eggenote geskei is....en jy net hunker na 'n laaste uur saam".

Nagmerrie

Bliksemstrale mors met my
soos woedebuie my oorval.
Verkrampte wesens flits verby
en stort ineen met donderknal.

Gillend, grommend oopgesper
die kake van die kwaad.
Bloedrooi maan, verskietende ster
verkleur élke donker daad.

Deur die onweerswolke van 'n koue hart
plons druppels uit oopgesperde oë.
Skrille kontras teen die pikgietswart
is donker denke krom geboë.

Natgesweet gryp vrees my vas
en worstel ek met dit.
Kille rooi oë uit die kas
laat waansin by my sit.

Krampagtig trek my hande krom
en gillend spring ek op!
Druipstert vlug die laaste grom
en skiélik hou dit op!

"Daar was aande nadat alles verby was, waar alles maar net weer in een groot chaotiese nagmerrie in jou onderbewussyn afgespeel is".

Verwarde Denke

In die maalkolk lewensbestaan
draai die denke doelloos rond
spartel dit om voort te gaan
te staan op vaste grond

Troebel waters blindheid bring
angstigheid wat aan dit klou
vrede uit die hart verdring
niks om aan vas te hou

Warboel rondomtalie spin

kan nie rigting vind
niks maak meer regtig sin
deur die maalkolk vasgebind

Verwarring, eg of realiteit
waansin, angs, vreesbevange
wat word vergewe, wat word verwyt
wat word stil, wat bly verlange

"Skielik kom jy tot die besef dat alles verniet was, al jou ambisies, drome, loopbaan, en toeweiding..........en jy maar net verward voortgaan!"

Kolonel Eddie Morrison, SA StK, MMM, ‘n toegewyde militaris vir 21 jaar. Nou as sakeman, skrywer en kunstenaar, herleef hy ook die jare van innerlike stryd en ontbering in boekvorm en in poësie. Hy stel ongepubliseerde werke beskikbaar wat die verlange, hartseer, ontnugtering en eensaamheid van oorlog uitbeeld. Dit som verhale op van mense wat nie net fisies vermink is nie, maar steeds geestelike stryd ervaar…

Daar kan ek bly…

Daar
waar die mens
geen merk kan laat;

daar
waar die stiltes
met my hart kan praat

waar die wildsbok pronk
waar die bome troon
waar die engele skaar
in hul honderde woon;

waar geen haat nog brand
nog vyande skuil
waar niemand jou toevou
in ‘n oomblik van hoon;

waar die water nog kabbel

waar die gras groen wuif
waar die kranse bedrup word
met die middagson bloed;

waar die wind
sy vliese oor die blou doek vee
waar die stof
die aarde met ‘n pienk gloed beklee;

waar die dag sag breek
en die son skaam loer
oor die rante nog pers
strooi hy koekstruif kombers;

waar die aandwind se lied
in die skadus sag rym
waar die maan op sy baan
onder sterreboog gly;

waar die stiltes rek
en die horison strek
tot by die einde van my pad
by die hemel se hek..

Daar kan ek bly…

Hoor jy

Die nagwind se sagte suis
die nanag se stilte
voor die son hom hys

minute voor 'n kreet

die stilte skeur
my tande kners en drup my sweet

ek bid steeds sag
ek hoor die slag
en om my vol moed my makkers wat wag

hoor jy die fluit
van koeëls wat soek
of die hyg van asems in walms van kruit

nou is die tyd!
korrel reguit
blaas die vuilgoed uit die doodsakker uit!

en hoor jy die stem
wat saggies steeds maan
as die oorlog verby is, is jy ook gedaan

vou jou hande om die smart
verf wit oor die swart
môre vind jy vrede wat seëvier oor smart!

hoor jy
wat ly
wat vrees en wat gly

ek's hier
ek bly
vir altyd aan jou sy

Liefste gebrek

Ineengetrek
my verwronge hand
my sinne klou aand die rede se wand

hier staar ek stom
my lyf trek krom
ek weet ek kan deur die hellevuur waad

moet my nie keer
ek moet probeer
al waarsku my lyf elke spier sal skeur

my lewe alleen
het ek geveg
vir 'n kans om te leef dis elkeen se reg

ek sien die son
en hoor musiek
die water se kabbel is steeds uniek

ek lief jou steeds
en glo jul nog
as in geselskap jul met my nog spog

dan kla ek nie
en beur weer op
my gebrek my kierie my hoop weer op

Moving on

I suppose, there are times when sitting and thinking just isn't fun any more-
if you think of all the times you sat alone and stared into nothingness
when your thoughts lingered on the edge of your existence
and the days stretched ahead and you feared the lonely nights.

Do you still remember the hours on the lonely park bench,
when the sound of kids who played and laughed stung like arrows;
arrows that threatened to pierce your heart
and jealous thoughts that trampled your soul.

There were times at the airport when I watched the planes take off and land
when loved ones wept with joy and some with sorrow
and loneliness was all the comfort you could offer;
but takers were few and your hours were empty
no bags, no ticket, no dreams, no joy.

There even were times I sat in an isle but I closed my eyes for I feared a smile
I wanted my thoughts, no intruder I pray
for this flight takes me far where my loved ones still stay;
I longed to be shy and hoped it would pay
for people I shut out to round off my day.

Best of times I sat on the edge of runways and tracks
and searched through my soul to find all those cracks
where ghosts and sins fought without relent
and my conscience reeled, lost and spent.

People do say I sometimes sound sad
but their eyes have questions I'm too afraid to see;
so it's off to ponder the sense of a life that offers comfort only at task.
I vow to give in and ask for the things that life still offers and many will bring.

So its time to move on and reach out a hand for someone will take it and rub out the past.
If father you hear me and mother you see me
make me strong and teach me again to believe in me
for was it not fate that dealt me my heartaches?

Many I owe a friendly odd smile and few still I need to give all my love
for my debt is high and time stand not still
tomorrow is far and I still feel the chill;
so let's hitch a ride for we have hours to fill

with you by my side I'll ride out the tide..

It's time to move along…

Rooi Sak Die Son

Oor die bos se rand
waar die sand wit glim
en die kaplyn brand

waar makalani beur
en miershope troon
waar sand en wind oor die aarde skeur

is daar 'n land
waar die 'Wambos bly
neffens die land waar Mahimbas gedy

shonas en stof
en gesigseinder dof
as die wind kom dans en die myne ontplof

die dood in die lug
die lied van die land
as die son rooi sak oor die aarde se rand

daar vind jy rus
slegs in dolle geveg
as jou sinne ontsnap, is jy die oorlog se kneg

redding teen pyn
in dennehout koffer
die stilte uiteindelik jou grootste offer.

Kom sit in die kuka
en luister tog fyn
na stories van gister en die oorlogsrefrein

gevegte gewen, ‘n oorlog verloor
die stryd om Suidwes was net vir die skein..

Spore teen die Duin

Wyd gebergtes,
vêrweg vertes;
spore kronkel teen die duin.

Niemand verstaan dit,
niemand glo dit;
in hierdie dorre leë woestyn.

Volg die tree
waar stiltes skree
en luister na die hemelkoor;

Want waar anders
donder branders
as in jou brein daar op die spoor…

VOO

Daar wyd
jaag die skimme boggelrug
die son is fel
soos fosforlig.

Die warm wind
roer skaars die sand
en kook my sweet aan die son se kant;
Dis stil.

So stil
dit tref my weer
cicadas rus
daar’s niks wat gil

en onder sluip die onheil rond.
Die klip en sand in oorlogswoestyn
deur salvo's van haat
onooglik verwond.

Hoe lank,
ongesiens,
kan ek hier skuil
voor ek my skuilplek vervaard moet ruil.

'n Lewe van hel
ek lê dit neer
en dit vir my makkers
aan die vuurlyn se kant.

Hierdie gedig is geskryf deur Petro Muller in 2000 terwyl sy aan die Militêre Akademie gestudeer het. Haar vader Ernst Muller was ŉ beroepsoldaat tydens die Bosoorlog met lang tye weg van die huis op die grens. Daar was altyd die bekommernis of Pa lewendig gaan terugkeer. Dan na jare van in vrees lewe dat iets met Pa sal gebeur, dan word haar sussie noodlottig by ŉ voetoorgang deur ŉ motor getref. Geliefdes sterf nie net in oorlog nie, maar op ander grusame wyses ook. Maar die seer en die gemis bly dieselfde intensiteit. Die lewe by die huis met die pa as afwesige soldaat was moeilik. Soms moes die gesin bykomende hartseer verwerk, sonder dat die vaderfiguur as steunpilaar daar kon wees. Dit kon dit vir die gesin ekstra moeilik maak.

Skemer

Dis skemer hier in Saldanha
en die mis trek oor die water van Noord-baai se see
ek mis die dae van tevore
die dae toe ons nog kinders was
die dae van kaalvoet en kleilat gooi.

Dit was die dae toe ons nog almal in die huis was
al 5 van ons
die dae toe jy nog gelewe het

en vanaand kyk ek oor die water en ek sien jou
ek sien jou mooi lang blonde hare
jou pragtige blou kristal oë
ek sien jou dik pof wangetjies

en dit, my sussie is wat ek van jou onthou.

die branders slaan die rotse
en ek hoor hoe die motor se wiele skree
in die water wat spat sien ek die angs op jou gesig
vir ’n oomblik is daar ’n oorverdowende stilte
en dan spat nog ’n perfekte brander uitmekaar
en ek sien jou op die grond val

dit word donker en ek onthou net vaagweg wat gebeur
dit voel soos ’n droom
ek weet ek loop maar ek voel nie hoe loop ek nie
instink neem nou oor
"waar bly ek tannie", ek sal jou eerder moet wys
want ek weet nie nou nie

dan gebeur niks in my lewe meer nie
ma se oë begin onophoudelik lek
en kleinboet se bottel is altyd koud
pa praat nie meer nie hy eet ook nie

ek staan en kyk hoe jy die grond insak
en ek sien hoe almal verbrokkel om my
ma kook nie meer nie

haar oë is stokstyf in haar kop
ek weet nie eens meer waar Pappa is nie
ek’t hom net so lank laas as vir jou gesien
en ek wonder wanneer jy gaan terug kom
want jy het nog huiswerk om te doen
en jou stukkende boeksak lê nog net so
van daardie dag in my kamer

en as jy kom bring vir Pappa saam
want die baba het nie meer doeke nie en sy boude is sopnat
ek staan vir jou by die voorhekkie en inwag
en die hemel word swart as ek daaraan dink

en as ek my oë oopmaak sien ek niks meer nie
want lig is nou maar min
en die mis is in my oë en oral om my
en die mis in my oë word water
ek wonder hoe het die wind dit reggekry om die mis tot diep
diep binne hart te waai

want daardie mis kom net as ek alleen is of as jy verjaar
of oor kersfees
maar die mis kom gou weer as ek by my kamer kom
as ek besig is is die mis daar en ek vrees die oomblik wanneer
die mis weg is

en ek sê dankie aan jou dat jy vir pa terug gestuur het
maar hy is nie dieselfde nie
in hierdie huis is daar nie meer kersfees nie
geen verjaarsdae en geen kommunikasie meer

en as ek op die papier op die lessenaar kyk sien ek die datum
ek besef dat ek jou meer as elf jaar gelede gesien het
en ek sien hoeveel beter dit nou by die huis gaan
en ek voel sleg as ek besef dat ek drie jaar laas by jou graf was

ek wonder of jy my kan sien daar waar jy is
ek wonder of jy gesien het wat ek al alles aangevang het
was jy daar toe ek basies gedoen het?
het jy al ouboet se mooi blonde kinders gesien?

het jy saam met ons gelag op ouboet se troue vir al die ou storietjies?
en gaan jy na mamma kyk as borskanker haar onderkry?
sal jy vir haar laat tuis voel
en vir haar verseker dat ek baie mooi na kleinboet sal kyk?

lag jy darem nog so baie en oor alles, ek wonder of jy rede het
as jy moet sien wat ek al aangevang het.

ek ruik die see-lug wat by my venster inkom
maar dit ruik na iets bekends
iets wat ek elf jaar laas geruik het
as ek agter jou rug geslaap het en my asem diep ingetrek het
die blommetjie reuk van jou hare.

en ek sê vir jou goeie nag
want ek gaan nou slaap en weereens die proses van vergeet begin
want in my lewe oorheers die hartseer op die oomblik alle geluk
en alle hartseer word in die diepste grotte van my geheue
weggesteek en ek probeer die sleutel met al my innerlike krag
bewaar
maar dis die mis oor die see van Noord-baai wat die deur oopsluit
vanaaand
die volgende versplinterde slot is die werk van die dag waarop jy
verjaar
so, goeie nag sussie
en wees rustig in jou ewige slaap.

Hendrik Neethling het gedien in die Seinkorps in 4 Elektroniese Werksplaas te Youngsfield. Hy was deel van daardie manne agter die skerms wat die boodskappe oor die radio ontvang en dit vertolk het. Hierdie plasings is uniek en was nie deel van sy digbundels "Woestynsoen" óf "Sleepmis" nie.

Sy digbundels is beskikbaar: hjn@webmail.co.za

40 Days

40 days tot na matriek
40 days tot army toe
40 days tot gatvol, klaar
40 days...

hoekom maak 40 days
nie klaar nie?

sy hang in skimsels rond
in hoekies en stilwees plekkies
laatnag
vroegdag
ewig

A Prayer

Man perceives the honour to be King
as rights above wronged minions
some divine Sela to sheep
bleeding from the nose, yet

a’ following the Judas Goat
the one that ducked the knife
a hundred times, and more
to retire with no qualms
content in a twisted job
well done

Yet, the time is not yet to be
unless the I in us do shed
the fear of times gone by
and stand up, again
Gideons, proud

Pray I to the God I trust:
Take me,
spare ye my kin

And should this not fit the plan
at least make them stand proud?

Autumn leaves

Once upon a time
the glory of us
shone through
browns

Once upon a time
the band of us
just knew
and did

Once upon a time
the lucky ones
knelt down
and cried

Once upon a time
the leaves of Spring
turned Autumn
and died

Cohorts

Legions of unselfish singles
courted by words
promised, yet again
as offers
against the ever-changing winds
in whimsical shift

forsaken

caught and torn
between the call of duty
and the cry of one shattering
dream

Then, alas, should I but die?
My bro's-in-arms
will guard over Ye

For Thee, Milord
are one of us -

Band of Brothers
Harmonious
Misfits

De Aar se Stasie Bar

blink poleerde spore
klik-klak getuies
van vragte maagde
uit oraloor
na wie weet waar
se hoerhuis -
kruispad sonder keuse
’n deurgangspos in stasiegroen

die kroegman het die hel geken
net afgekyk, gegooi
gekniel as die treine
fluit
uit oraloor

Double-clutch

Vasbyt Bedford
Rondekop
Backfire Lady
Roofride taxi
Bitch

Outyd se herinnering
wat swetsend saam’t ons lag
“WHOE-woe-woe, WHOE-woe-woe”

oop ketels op die teerpad,
stoot-sleep in die sand
skadu teen die son

Waterdraer
Troepdraer
Lykswa

Double-tap

tap-tap
double-tap
once

skote skeur
middeldeur
dood

tap-tap,
double-tap,
two-step,
done...

Dwarsklap Mense

die oorlog het my lag gesteel, verruil
vir wense en drome, gejaag na wind
wat laatsomerblare strooi, triestig huil,
’n weeklaag teen die roep van iewers. Kind,

verlaat in die drome van wat my mens kon wees -
sonder opset, sonder nyd, net kaal

verdoesel in die maskers, splintervrees
vir grafkrapgoed wat snags, banaal, kom haal.

kyk tog, kýk! sien jy my nie?
opkyk-afkyk dondervrae
kleinhondmens nooit vry nie
vir my land: Pro Patria

Full Circle

We fought the fight
whilst praying for salvation
the passing of the cup

we never won
yet neither lost -
the prayer:

"Spare the one's we're fighting for
the tears we're shedding
Lord."
For enemies to look upon
the smiling faces of foes
and laugh
shoulder to shoulder
bending to the task
of healing

Hoe is Tommie dood?

halfleeftyd gelede
daar waar skimme draal

in seine en fosfor
in volson nag
’n claymore flits
7.62 scatterlings in Africa

Hoekom is Tommie dood?

Dit was ons werk
lotsbepaling

Ons vir jou...

Innocence lost

I saw you last at school, old friend
you’ve had life’s life I see -
I wish you well upon your mend
you’ve earned it more than me

We had a beer at Morgan’s bar
and went our moonlit way
We never did foresee the scar
that would, forever, stay

Born through painful innocence
as infants always do
unaware of incidence -
steadfast for what’s true

I saw you once again, old friend
you’re still the one I knew
it yet is not the final end -

just innocence went skew

I’ll see you yet again, my friend
once we’ve paid
our ferrymen

Jimmy

I saw some soldiers moving out
gatvol before the long walk
to 40 days

I counted choppers moving north
gunships with crosses,
medics and bags

I listened to the caller’s cries
the background of death,
and prayers

I now think back upon our days
as soldier - once removed -
in disempowered support

I’ll hold my silence, ’till you call
miles and miles and miles away

I’ll beg the Angels to obey
my inner cry...

Klip en Koperbrons

die klip is net ’n kapsel

die koperbrons net groen

die sandsteen dra die gister
die koperbrons, onthou

die seerkry is ’n diepding
die bloedspoor drup alkant

die diepsny is ou wond, maat
die terugkyk effe dof

die prewel-bid, ’n binneding
die body bags, ’n klug?

die dag breek weer oor gisteraand
die kruise skree verward

die aand kom nader, Makker, Vriend
die tyd loop uit vir staan

die vastrap kry ’n ander wals
die dag is nou

Dis niks
of als

Metamorfose

Drome van ’n toekoms skitter in die lag
van netnou nog se avontuur
toerniket die siel, tot doodse oë
wat verward soek

na die lag wat verdwyn het
tussen sonop en sak,
tussen toe en more -
sinies die rede tot die doel

angs splinter onskuld
sterre duisel donkermaan
tyd kokon onthou

Hoekom ek?
Maar dan, hoekom nie?

Oorlog is ’n Breekding

Oorlog is ’n breekding
na klatergoud,
verpand in siele
van groterprentjie hoop
en geloof

Stil se stil onthou verstar
herleef

Tot skreeuend stil
herleef, onthou

Sonder ophou
net onthou

Tot dit
(skielik)
ophou knaag

Our cup

that single sip we took
caught us
stunned

blunted upon the fires
of blacksmiths
turning trusted swords
to hoes
and 7.62 Copper Ball
to memories

yet

the smell of cordite
lingers
longer
than powder burned
to dust

Peace and Rumours of Such

I listen to the stories
of peace and broken lives
I live amongst the remnants
of jubilant victors,
victims of time in some bottle
flung upon the sea,
some ocean of promise;
flotsam,
regurgitated war

re-dreamed visions
re-remembered friends
revisited graves
revitalised war

The winds of change?
I heard, and tasted,
smelled, them all
before...

Refleksie

Al meer verskyn die beelde
van my paadjies klaar geloop.
Op die grondpad van verdeelde
verwagtings,
geloof,
gestroop ...
Die sinkplaatpad van seerkry
die snelweg van ons lag.
Die afdraai kans verby gery –
juweeltjies,
nooit verwag.
En steeds sien ek die uitreik
van die onbekende weg;
wat wink, en roep: “Kom kyk ...”
Beloftes,
moontlik eg ...
Want immers klop die lewe
met beter hoop dan nou.
’n Kans om weer te strewe
tot sonskyn

na die kou.

Roll Call

“Killed in Action in Northern Owamboland during a close-quarter battle”

He was 20
in 1978
as was I

Close-quarter ain’t no game
eye to eye
prayers speeding as flashes towards the unseen lords
that promised us the scalps of the foe

Alas...

The foe had a God too

Rooispoor

rooibeer jagters
rooibeer waan
waar die wagters
teen ons traan?

rooispoor rekkies
rooispoor lyk
dof medaljes
waar ons pryk

rooiskoen glipsies

rooiskoen skaam
waar die eer
van weleer faam?
bloedrooi papawers
bloedrooi verloor
bloedrooi skoene
bloedrooi spoor

Soms
iewers in die kopwerk
skipskop spoke
ligvoets

tergend na aan diepsteek -
sonder om te sweet.

vlietend saad gesaai
in opgedolwe grond
wat vang
en koester
en kots

Stil!

Hier kom ’n ou-hand aan
met trane in sy oë, verdoesel
deur die skifsels op sy boots,
geweerolie 2x4’s,
en bodybags;
daai dooi-snoek kyk
sonder voorbehoud:
“Jul doen jul job, just

don’t fuck with me”

Taptoe

hoe goed was die kool
om die bloedsous werd te wees
hoe helder die môrester
teen die offers van weleer
hoe kil die onthou
van die gedonder -
dreunend deur die nanag
van stille groet
’n laaste
taptoe

Us, Fathers

We’ve seen the spoils of tragic war,
of bodies spent in death;
of thousands marching line ’pon line
upon a sergeant’s breath

We’ve all lamented golden days
when we were soldiers, once
caught up in mem’ries of our friends;
we miss our children’s chance

We were youngsters then, yet now
we forget the rush of heated blood
that we passed down upon our kin
Why don’t we trust them?
For they are us.

For thus,
they are!

We Were Laities, Once

We dodged our dues at school
we laughed at pimples
and scrawny boys

We did our dues at basics
we wished death to corporals
and greeted friends

We saw the friends we knew
somewhat changed

We lost some friends we knew
somehow dead

We linger yet again
a moment longer
upon friends and comrades

We all were laities
Once

You Signed My Shirt

we laughed upon the faces
that signed upon our shirts
on "40-days"

your eyes smiled back
coyly
with a twinkling dare...

how wry the memories
of careful sparks
a'wandering,
a'wondering still
upon your smile

you signed my shirt, my love
my friend

yet none of us foresaw
our paths -
let alone our wars...

Hendrik Nel het as Infanterie Offisier diens gedoen by 5 SAI Bn asook later by 4 SAI Bn. Tydens sy staandemag loopbaan het hy verskeie kere grensdiens gedoen. Sy gedigte pen emosies uit hierdie tydperk vas. Hy het aanvanklik begin dig in 'n poging om sy gedagtes vrye teuels te gee wanneer hy gesukkel het om vordering te maak met sy voorgenome roman oor die Grensoorlog.

Die Veteraan: ‘n Illusie

Op die oog af ‘n ou, verrimpelde gelaat
Bewende hande en vaalgrys hare,
Maar diep binne, na al hierdie jare
Steeds ‘n trotse jong soldaat.

Een wat soos ‘n leeu kon veg
En op wie sy makkers kon vertrou
As die situasie skielik sou knou
Vir veg was hy altyd reg.

Die een waarna ander opgekyk het
Wat hulle sonder twyfel sou gevolg het
‘n Dapper kameraad
‘n Reus van durf en daad.

Vandag dalk oud en met verrimpelde gesig
Maar agter daardie veraf blik versteek,
In sy gedagtes, is hy besig
Om weer deur vyandelike linies te breek.

Fourteen Days

Fourteen days
Was all we had,
What we did with it,
Entirely up to us.

Our bed was warm,
our carnal love warmer.
Time was disappearing,
Fine sand through fingers.

So many emotions,
So many promises,
Yet to fulfil,
So little time,

Three hundred and thirty hours,
To prove love,
To profess love,
Time sand, running out of hand.

And it was done,
Sand through fingers,
Never to be gathered.
Until the next fourteen days,

Perhaps.

Huistoe

Die SAFAIR flossie hurk op die gekraakte teer,
Meganiese kaak van die vragdeur gaap wyd, asof verveeld.
Oorkant daal ‘n Impala op die aanloopbaan neer,
Tussen die makalanies kom ‘n helikopter in beeld.

Die stil lug is swaar met Aftur se paraffienreuk,
Die gesuis van turbines en geknetter van rotore,
‘n Troepie hou sy hande beskermende oor sy ore,
‘n Ander kyk belangeloos toe terwyl hy krap aan ‘n bytplek wat jeuk.

‘n Parate luitenant stap baasspelerig met sy knipbord rond,
Praat met traak-my-nie-agtige troepe en maak kort-kort aantekeninge.
‘n Paar troepe speel kaart, waar hulle in ‘n kringetjie sit op die grond.
Oral is die verveelde troepe maar besig met hul eie gedagtes; hul eie dinge.

Hul uitrusting: rugsakke, balsakke en trommels, in netjiese rye gepak,
Lê in die warm Owambolandse son en bak.
‘n Korporaal, met verbleikde hemp, sit en lees op ‘n staaltrommel,
Op ‘n ander sit-lê ‘n soldaat en suig aan ‘n ratpack melkskommel.

Die brandstoftenkwa dreun uiteindelik weg van onder die vliegtuigvlerk
‘n Laaimeester, in sy blou oorpak, stap na die verveelde groep.
Hy kyk eers rond, tot hy die luitenant bemerk,
Sê iets en dan is dit die offisier wat almal nader roep.

Traag word berets opgesit, hemde ingesteek,
Sitvlakke afgestof, boeke en speelkaarte geberg.

Skielik is die sieldodende verveeldheid gebreek,
‘Tree aan!’ skreeu ‘n onderoffisier vererg.

Dan volg ‘n stormloop, ‘n gestamp en gestoot,
Tot die drie geledere uiteindelik vorm aanneem.
Daar is steeds ‘n onderlingse geskerts, want die afwagting is groot,
Maar eers wil die belangrike luitenant weer appèl neem.

Dan, uiteindelik, kry hulle die bevel om die toerusting te laai,
Nou is almal gretig om nie langer te draai.
Die rugsakke, balsakke en trommels moet in.
Tyd vir lyf wegsteek en slapgat wees nou, is min.

Daar is net een gedagte in elke kop.
Kom so gou moontlik aan boord, dat die deure kan toe.
Want daar is niks wat hulle nou meer kan stop.
Want hulle gaan nou huistoe!

Kopwond

Dertig jaar later is daardie oorlog
Die grensoorlog, sy oorlog,
Steeds besig om te woed,
Hier, in sy onstuimige gemoed.

Gereëld word hy daarna teruggepluk.
Drie dekades verdwyn in ‘n oogwink
Wanneer ‘n voorwerp, woord of reuk,
Hom weer aan daardie tye laat dink.

Sy jeugjare, grootwordjare,
Vormingsjare, oorlogsjare.
Daardie oorlog, vir ander lank reeds verby,

Maar wat steeds, kwaadaardig, in sy kop bly,

Dertig jaar later, word hy steeds in angssweet
Uit sy nagmerries wakker.
En hy wens hy kan leer om te vergeet
Die dinge wat hy gesien het; die dood van ‘n makker.

Want dertig jaar later is daardie oorlog
Die bosoorlog, sy oorlog,
Steeds besig om te woed,
Hier in sy onstuimige gemoed.

Kroegkryger

Breëbors, in vebleikte uniform, staan hy,
Omring deur 'n gretige, jeugdige skare.
Sy hande skets prentjies in die lug,
Sy woorde herroep die gebeure.

"Anyway, there we were ..."
Verduidelik hy van voor,
Aan sy grootoog gehoor,
Wat hang aan elke woord.

'n Slukkie Red Heart en Coke,
Herroepingssmering bloot,
'n Vonkel in 'n ondeuende oog,
Hier kom vir jou 'n storie.

Dan weer, "there we were,
three against three hundred."
Die gehoor luister steeds aandagtig,

Maar nou is daar twyfel in hul oë.

Een ongeduldige durf vra, "and then?"
'n Skalkse glimlaggie vorm agter 'n glasrand,
Nog 'n slukkie storiesmeermiddel, en dan:
"Man it was the toughest three we ever fought."

MAG Gunner

Ek onthou soos gister,
Sy naam was Dean Lister.
Groot fris Engelse seun;
Surfer van Durbs-by-die-see.

Droogmaker van formaat,
Kon ook lekker grootpraat.
Altyd loop en vertel,
Wat hy gaan doen op pas, of wie.

Daarop uit om gesag te trotseer,
Menige sterk onderoffier het probeer
Om hierdie rebel in die bek te ruk,
Maar Dean het almal 'n pit gedruk.

Geen Sammajoor se straf,
Geen ure se ekstra dril,
Maak aan Dean Lister enige verskil;
G'n mens maak met hom hond haaraf.

Toe kry sy vindingryke pelotonsersant,
Na vele ander probeerslae, 'n puik idee,
En die manier wat hy bedink,
Om hom te tem, nogal amusant.

As permanente straf moes hy die LMG dra.
Die het hy ook gedoen, elke liewe dag,
Stil, sonder om ‘n woord te kla.
Doodtevrede met sy ekstra vrag.

Toe, op daardie noodlottige dag,
Toe SWAPO in hinderlaag wag,
Dean met MAG in die skouer,
Vuur sarsie op sarsie, terwyl hy lag.

Ons gatte gered daardie slag,
Selfs die sersant kon dit nie ontken
Slegs groot Dean se koel kop,
Het ons daardie vuurgeveg laat wen.

Namacunde

Slaggate in ‘n smal teerpad,
Bossies wat groei uit ‘n sementblad.
Vervalle huisies,
Koeëlgate soos puisies.
Pastelblou gehawende mure,
Vaalgeel, die van die bure.

Ruitlose vensters, soos leë oogkaste,
Murasies met mure vol barste,
Hier en daar nog ‘n geroesde sinkplaat,
Daar anderkant, ‘n motorwrak agtergelaat.

Hier het sekerlik, op ‘n dag
Mense na vrede gesmag.
Families gewoon en gewerk,

Moeders fluks en vaders sterk.
Maar nou, helaas,
Vind daarvan niks meer plaas.
Oorlog het alles stil gemaak.
Alles ongedaan gemaak.

Eens trotse wonings, met hul verweerde mure
Nou ‘n graffiti kunstenaarsateljee.
Skielik bedek met die uitlatings uit verskeie ideologië,
Van die banale tot die gure.

Viva SWAPO!
Viva FAPLA!
Viva Savimbi!
Viva Suid-Afrika!

SWAPO se moer!
‘n Mannetjie wat oor ‘n muur loer,
Daaronder, ‘Kilroy was here.’
Dit en nog vele meer.

Maar, hier het sekerlik, op ‘n dag
Mense na ‘n toekoms gesmag.
Families gewoon en gewerk,
Saterdae partytjies en Sondae kerk.

Maar nou, helaas,
Alles stil, geen meer geraas.
Want nou vind daarvan niks meer plaas.
Die oorlog het alles stil gemaak.

Oggendritueel

Die vroeë oggendluggie is nog koel,

Die omliggende bosse begin al sigbaar raak,
Die laaste manne wat nog hul pad uit hul warm slaapsakke voel
Een of twee is al besig om koffie te maak.

Die parafienreuk van esbits hang swaar in die koel lug.
Eenkant staan ‘n troep en water afslaan,
Daar is ‘n klomp vlieë op sy bedwarm rug.
Verder weg klingel ‘n fire bucket teen ‘n geweerloop aan.

Stemme is sag, nog skor van die slaap,
Die reuk van koffie op die ligte bries.
Gebukkend, een besig om sy uitrusting bymekaar te raap,
‘n Ander klap na ‘n lastige vlieg, vies.

Kruisbeen, en met verweerde tandeborsel in die hand,
Sit die vuilgesig troepie besig om sy wapen skoon te borsel.
Die MAG gunner skud stof uit sy ammunisieband,
Terwyl sy makker, geirriteerd ‘n vlieg op sy been vermorsel.

Die gefluister van seil op materiaal,
Die gedempte klank van metaal op metaal,
‘n Sug as die swaar rugsak se bande,
Oor seer skouers getrek word met vuil hande.

Marsgereed,
Gevegsgereed.
Nog ‘n dag in die onbekende,
Net nog ‘n dag, vir hierdie gevegsbende.

Patrollie Stap

Vuil wit sand.
Druppels sweet.

Kokende son.
En fokken sand.
Kilometer volg kilometer; onafgebroke reëlmaat,
Swaar rugsak skouerbande byt in rou skouers.
Die son bliksem, al raak dit laat.
Dik tong lek oor droë lippe wat al rou is.

Kort, moeë tree,
Dik vuil sand, ondervoets,
Smerige hand wat sweet afvee.
‘n Tak wat terugswaai, tref my onverhoeds.

‘n Honderdste kyk op my horlosie bevestig,
Dat slegs vyf minute verloop het.
Kilometers afgelê voel wragtig al nader aan sestig.
Ek moes tog maar vanoggend ammo begrawe het.

Irriterende mopanievliegie,
Wat vermakerig om skrefiesoë dartel.
Die fyn zoemgeluidjie,
Erg genoeg om iemand mee te martel.

‘Kwê,’ spot die loerie
‘Fok jou,’ dink ek in antwoord.
‘Kwê!’ Die laaste woord behoort
Ook aan die donnerse loerie.

Het die lootie nie ‘n horlosie nie?
Gaan hierdie marteling dan nooit ophou nie?
Gaan ons dan nooit weer TB nie?
Ek moes nie my besluit oor die ammo verander het nie.

En dan, as die eerste skote klap,
Is dit net stof, wierook en hare,
Mopaniebas en -blare wat oor my neersif.
Ek wat met bewende hande die stelknip op 'R' krap.

Dankie tog ek het nie die ammo weggegooi,
Op die ou end was dit tog nie so swaar nie.
Ek skiet, al kan ek nie die vyand gewaar nie,
Want ek het mos baie ammo om hulle mee te looi.

Same - But Different

Die uniform maak ons dieselfde,
In elk geval aan die buitekant.
Maar onder daardie bruin lap
Lê die storie se ander helfte.

Lees jy Kafka of Emmanuel Kant
Verkies jy eerder Christie of L'Amour?
Of dalk is dit fotoverhale soos Tessa
En Grensvegter wat jou bekoor.

Luister jy na Mozart, Vivaldi of Bach,
Of is dit eerder die ritme en gehuil
Van Page of Blackmore se kitare
Wat roer aan jou hartsnare?

Waar voel jy jouself tuis?
By jou voorstedelike ouerhuis,
Jou girlfriend se Hillbrow woonstel,
Of jou oupa se bosveldplaas?

So, wat is jou gedagtes,
drome,
Soeke,
Vrese?

Ja, op parade lyk ons almal eenders;
Koekiedrukker vorms in bruin lap.
Maar hier diep binne in,
Is ons tog elkeen uiters uniek.

Verlange

Ver bo my die Suiderkruis,
Onder my net vuilwit sand.
Hier lê ek in my muwwe slaapsak,
Iewers in veraf Owamboland.

Iewers in die gitswart duister,
En weëmoedig, roep ‘n naguiltjie,
En gee hartseer uiting
Aan my eie eensaamheid.

Rondom my lê die ander.
Die stilte net kort-kort verbreek
Deur iemand wat omdraai
Of ‘n wind breek.

Hoeveel slapelose nagte nog?
Hoeveel eindelose lang dae?
Voor ek weer vir jou
In my arms kan hou?

Die vingernael sekelmaan
Loer skalks oor die bosse,
Dun geelwit glimlag hartseer,
In stille simpatie met my verlange.

En steeds lê ek wawyd wakker.
En wonder of jy ook verlang.
Want ek weet my eensaamheid,
Is binne my ‘n beklemmende drang.

Die onsekerheid oor die toekoms,
Die waaroms en hoekoms,
Speel met mekaar wegkruipertjie
Hier in die newels van my gedagtes.

Tot in die skemerlig van die oggend
Lê ek rusteloos en rondrol,
Gyselaar van my onstuimige gedagtes,
Van my vrese en verwagtings.

Wapenbroers

Bloed is dikker as water;
So sê dié wat weet.
Maar hy wat saam met my sweet,
veg en woed,
Hy is ook my broer,
Al is hy nie my bloed.

Hier neffens my;
In die diep loopgraaf,
Agter sy geweer lê hy,
Vreesloos en braaf.

My wapenbroer;
En hy is nader as ‘n bloedbroer.

Hulle wat nie daar was,
Sal dit nie kan verstaan.
Maar nie tyd of afstand
Laat ooit daardie band vergaan.
Want wapenbroers;
Word ook bloedbroers.

Klaas Prinsloo het diens gedoen in die laat 1980’s te Katima Mulilo en het hierdie gedig geskryf na aanleiding van ’n aanval.

“My rymelary het voortgespruit uit sameflansing van verhale wat lede ondervind het. Ook wat ek as DTM lid operasioneel ervaar het. Dit het my diep getref en ek het dit as `Sielebraaksel` van ’n Soldaat beskryf.”

Hinderlaag

Die Buffel skommelwieg soos dit deur die bosse stoot.
Dis laatmiddag en droog en warm.
Troepe sluk met lou water `n stukkie brood.
Ducktail smeer spoeg aan die tattoo op sy arm.

Die Buffels knor heg en steg verby,
met vol tenks diesel aan hulle sy.
Lui lusteloos sit troepe en slaap.
Solli rus sy ken op sy hande op sy blitsbreker, hy staar soos `n skaap.
Dolf sip sy water, gespike met `n Vodkadop.
Ren skud al mompelend moerig sy kop.

WAROEMMMM ! breek die HEL skielik los in die bos !

Dolf lanseer soos uit `n uitskietstoel.
Dis `n anti-tenk myn, met die krag van `n trein.
Met die blitsbreker deur Solli se hande, ken en brein,
voel hy geen pyn.
Ren gil onmenslik in vlamme en hy duik vir die sand.

Die Buffel land skuins teen `n boom op sy kant.
Brandende diesel steek die veld aan die brand.

Incoming klap oral rond, hoofsaaklik mortiere.
Buffels maal saam met Ratels en Elande rond soos diere.
Die vyand onttrek uit die troepe se visiere.
Ren kerm soos `n swaar gekweste hond.
Hy suig aan die pyn van sy vernielde duim met `n verwoeste mond.
Die verskroeide vleisreuk laat troepe braak.
Vyandelike vuur het nou gestaak.

Dolf se rug is af, hy is verdwaas.
Chaos heers tussen stof en geraas,
met drogbeelde van verminking en pyn.
Waarom was daar soveel venyn?

Medics voer verliese af,
soos die dobbelstene vir hulle val,
een na die hospitaal, een na die graf.
En dan is dit al.

"Naand oom, naand tannie,
Dis met bitter spyt wat ons wil sê,
Solli het gegaan soos hy dit wou hê.
`n Dapper kryger in murg en been,
Mag God u in u beproewing seën.
Dit was baie vinnig, hy`t niks gevoel,
Hier is sy goedjies en dogtag, dis vir u bedoel.
Amen."

Willem Ratte voltooi sy skool loopbaan in die Paarl. Hy verwerf sy BA graad met geskiedenis as hoofvak. Op die ouderdom van 25 jr sluit hy aan by die Rhodesiese weermag, waar hy ses jaar lank dien en aan operasies deelneem in Rhodesie, Mosambiek en Zambie. Na offisierskeuring by die SAW in 1979, word hy in beheer geplaas van 32 Bataljon se verkenningsvleuel en neem deel aan verkennings en gevegte in Suid-Angola onder Kommandant Deon Ferreira. Daarna word hy ontplooi binnelands en help om die Verre Oos-Owambo te beveilig. Hy was ook gedurende 1987 en 1988 betrokke by die opleiding van guerrilla magte in die Caprivi. Hy was betrokke by die stigting van Radio Pretoria en die oprigting van die Volksmoord Museum te Balmoral. Hy word verskeie kere deur die regering gearresteer en in tronke aangehou. Hy skryf oor die onlangse Suider-Afrikaanse geskiedenis, en ook gedigte.Hy is ’n patriot in siel en been.

Africa's Veterans

The tank you fought, so rusty, old and wrecked,
In Africa it sank in sand and stuck,
By weeds outgrown, with vines a-creep, bedecked,
With open hatch a-gaping, emptied, muck.

So you, too old and rusty, wrecked and bent,
You too stuck here, now sinking fast to doom,
Weighed down by sins, of purpose stripped and rent
Apart by war and peace, read sold-out gloom.

But tank and size and shape still clear,
defies Aband'ment. Hard and thick its armour, smooth,

Its gun still points and threatens all the lies,
If only it could speak, of brave your youth.

And you still here and living, seem'ly good,
Your skin still thick and hard, your bod seems strong,
Your brain still fine, think run and fight you could,
Your punch still there, your reach still far and long.

Now tank and you, both vet'rans done with, doomed –
But much to tell, of freedom lost, then 'boomed'.

Avanca!

Mashila, rucksack, arma, bombs and spade,
Machine-gun, rifles, ammo, water, rats,
Avanca'd, carried, walked, till TB made,
All round defence, dug in, with hands on gats,
Like ghosts you moved, your cammo fit the bush,
On grass and sand your boots, so quiet, trod,
Through shimm'ring trees you swept, by sergeants' push,
Stepped stride by stride, kept up with tired bod,
Then bullets crack, you dash and down and crawl,
Mashila off, you get in line, you fight,
"Avanca!" sounds, your unit's clarion call,
You up and storm, "Avanca!", shoot on sight.
The contact lasts, then sputters, falters, dies.
- One troop was killed, mashila lonely lies...

Goebaai, Meraai.

Goebaai Meraai,
Ons gaan nou waai,

Ons styg nou op,
Kom, skink 'n dop!

Goebaai Meraai,
Ons gaan nou waai,
Ons grens, daar doer,
Gaan in jou moer.

Goebaai Meraai,
Ons gaan nou waai,
Ons weermag sterk,
Gee oor, de Klerk.

Goebaai Meraai,
Ons gaan nou waai,
Die volk, - wat's dit?
Verkramptes, sit!
Goebaai Meraai,
Ons gaan nou waai,
nou lekker, ja,
In Afrika....

The Guard

High up on the tower, Troopie,
You stood guard, kept us safe.
High up on the bridge, Troopie,
You walk back, boys' force waif.
Way up north on border, Troopie,
You beat back terror's court.
Way up by the river, Troopie,
You pushed stag, held the fort.

Now you earned your rest, Troopie.
Border's down, forts did fall.
Darkness creeps up closer, Troopie,
- Soon it's night for us all.

Tree and Troops.

The Tree, the Stump, the Troops, Savate Day,
The Fallen's names bring mem'ry back when they,
Who stamped their feet, paraded, Buff'lo's way,
Marched off to die, to officers obey.

Am I the only one to cry, when there,
To think of troops and friends, as brothers vowed,
Of bush and border, battle, buddies' blood,
And Kimbo's graves which trees now slowly shroud?
But no, see, others also shed their tears,
When there, saluting unit's trusty true,
The founder wept, the widows quiet'ly grieved,
And all of us the loss of home do rue.

Abandoned, lost, adrift, betrayed and down,
- Stumped tree now mourns and holds Troops' Fallen's crown.

White Africans

Dad owned some land,
Mom gave us birth.
We played on sand,
Had fun and mirth.
White Af's were tops.

Our feet were bare,
But banned was hate,
And safe we were,
In our own state
White Af's were good.

The army called,
We served, and more,
K@k'd af and hol'd,
Then won the war.
White Af's were brave.

Our leaders went,
And made us cease,
Told us it meant
Mira'c'lous peace.
White Af's were duped.

What's wrong's now right,
Our terr's now rule,
Empowered might,
Now has them drool.
White Af's were snied

We have no land,
Give hardly birth,
Kids see no sand,
And little mirth.
White Af’s are stuffed

White Af’s now die,
In other’s homes,
Like Dodo lie
Extinct, our bones.
White Af’s are f@cked.

Johan Schoeman was ’n lid van die Veld Artillerie Korps.Tydens sy weermag loopbaan word hy o.a. ontplooi as waarnemer vir die G5 geskut. Hy het die voorreg gehad om op 23 Maart 1988 die grootste geveg in Afrika sedert die Tweede Wêreldoorlog van uit sy observasiepos oos van Cuito Cuanavale te aanskou. In 2007 het hy die War In Angola Inligtingsportaal begin as 'n kantlyn projek wat gegroei het tot 'n inligtingstelsel wat tot 250,000 bladsye per maand aan gebruikers lewer.

http://www.warinangola.com/

‘n Stukkie Glas

“Opgedra aan die manne wat daar was en ter nagedagtenis van 2Lt Muller Meiring, sonder wie se heldhaftige optrede daardie dag 27 Junie 1988 dalk heelwat meer name op die Ererol vir daardie dag sou verskyn het! Shaun Tosen en die manne van ‘Operasie 53’, het die toneel in Maart 2015 besoek en ’n stukkie glas oorblyfsel van Ratel 72 herwin”.

Met bewende hande
Skeur ek dit oop,
Die koevert van Tiegerpoort
Nul nul vyf ses
‘n Stukkie oorblyfsel
Met ‘n diep verhaal

Kon ek daar uithaal.
Dis die blond;

Dis die blou;
Dis die veld;
Dis die lug;
Dis net ‘n stukkie glas;
Dis al.

So kom die woorde
Van Jan Celliers na vore
In my gedagte ingemaal!
En bring dit ‘n vallende traan.
Want hierdie stukkie glas
Het ‘n hartseer verhaal.

Sewe Twee, die roepsein;
Sewe-en-twintig, die dag;
Junie was die maand
Van negetien-ag-en-tagtig.
En die stukkie glas?
‘n Oorblyfsel van die slag
Van ‘n Ratel wat daar was!

Emosies oorweldig my
Ek was self nie eens by
Die dag toe die noodlot
Kap soos ‘n byl
Om die lewe van nog een
Van ons makkers te neem!

Muller Meiring was sy naam;
Tweede Luitenant was sy rang;
Nog groter die durf in sy hart
Toe hy met sy vier karre

Die vyandelike mag aandurf.
Die Kubane by Techipa
Skrik hom nie af!
Maar wag! Dis nie te laat
Vir Sewe Twee Alpha
Wie se manne almal
Uitpeul en naal
Vir dekking en skans
Van die naaste kar

Dis hier waar die tier
In Meiring se murg
Sy durf tot daad bestier
Hy trek sy kar vooruit
Om die vlugtendes te dek
Net om die volgende een
Op die lys te wees...

Sy Sewe Twee word getref
Deur ‘n vuurpyl afgevuur
Deur die vyand oral rond
In die toring dring dit deur
Om die jong man te verskeur!
So val nog ‘n held
Om die vyand te keer!
Tenks en grofgeskut,
RPGs en granate,
Alles op hom gerig
Terwyl hy oor die shona
Die vyand nader,
Sy 90mm kanon gelaai,
Sy bemanning gereed.

Nog vier Ratels verskyn
lanks syne asof uit die niet
Kitshoff se karre is by
Om vuursteun te bied
Gevolg deur die kar in bevel
Die naaste eie magte
Is 400 meter agter!

Toe klap die skote,
RPGs en kanonne,
Wat vuur uit alle bronne,
Van rigtings al om hulle
Die hinderlaag volmaak
En deeglik uitgepak!

Al die karre in die oopte
Van die shona in die vlakte
Vasgevang in die vyand se vuur
Eers is dit Sewe Twee Alpha
Wat geruk word tot stilte
Deur die vyandelike tenk
Toe die pantserbreek tref!

Gevolg deur Sewe Een Alpha.
Toe die vuurpylgranaat tref.
Alle hel bars los in die vlakte
Terwyl die ander karre
Die vyandelike vuur
Met alle mag terug slaan!

Maar dit is te laat,
Terugval is die daad

Die oormag te groot
Die vyand se vuurdoop
Is net te kwaai
En sal begin maai
As ons manne nie laat waai!
Sy Ratel loop agteruit
Om tot stilstand te kom
Digby Kitshoff se peleton
Sy bemanning is nou veilig
In Kitshoff se kar
Sy liggaam verwyder
Om saam huis toe te kom!

Sewe Twee staan nou nog daar
Waar dit uitgeskiet is
En vernietig is
Deur Sewe Een Charlie
Om te keer
Dat die vyand dit onteer
Opgeblaas en verniel
Lê dit nou nog daar!

En die stukkie glas...
Wel, dis nou hier
In my hand hou ek vas
‘n Stukkie van die tier
Wat eens Sewe Twee was!

Ode van ‘n Waarnemer

Skielik sit ek penorent!
My slaapsak op my takkebed
Spesiaal gemaak vir my gemak

En my gerief, uit die gras
Wat ook ons versteek
En verberg
Van die vyand se soekende oë.
Ja, al die geriewe van die huis,
Maar waar is dan die sagte matras?

Net vyf vlieë om my te vermoei?
Ek sug, daar sal nou-nou weer
Meer as vyftig wees -
Sekerlik vyfhonderd wanneer
Ek my loopgraaf moet verweer!

Moeisaam laat ek my bene
Uit die warm slaapsak neer
Plant my stewelvoete langs my bed
Langs my getroue ou vriend
My bosvrou, vertroueling
In lief en leed
Wat my bystaan
Deur dik en dun,
Ja, sy alleen sal weet
Wat ek mompel
Deur die nag
Terwyl ek worstel
Met my drome en verlange
En sy bewaar
My diepste vrese
Net tussen ons twee
Nooit sal sy my verraai
Gespan en gereed,
Vol gelaai maar veilig

Reg om my by te staan
Enige tyd, enige plek,
Elke geleentheid,
Ek moet net haar sneller trek!

Slaap en sand in my oë
Moet ek net uit kan vee
Want ‘n waslap is daar geen
Nie eens ‘n klam lappie
Om my gesig mee af te vee!
Ek sleep myself uit my skuiling
Waar ek veilig binne kon verkeer
Want ek moet wees daar buite
Waar ek meer effektief kan wees.
My boom wag vir my…
My uitkykpos hoog in die takke
Gereed vir aksie, maar leeg,
Want ek is nog nie gereed
Om dirigent te speel
Vir die vroeë-oggend simfonie
Van dood en geweld.

Die Vorster-orrels staan gereed
Om die konsert te begin
Met hulle gesang en geween.
Die Stalin-orrels sal inval
Met hulle eie refrein
En ek moet dit harmoniseer:
‘n Gesamentlike koor van geweld
Wat heen en weer weerklink
Die lied van vernietiging
Wat oor die vlaktes heen

Huil en kerm,
Wat oombliklike dood
of ewige lyding
Met elke kreet kan bring!

Die pragtige musiek van die dood
‘n Ensemble van geweld
In my hande die mag
Van die dirigent
Om met die musiek te toor..
Of te moor…

Wie sal verstaan
Behalwe die wat self
Dit moes ondergaan?
Die helder basuin
Van die vuurpylanseerder
Die skeur van die vuurpyl
Op sy dodelike vlug
Deur die dun oggend lug?
Die huil van die sleurringe,
Die rookspoor van die motor
Wat merk die gang
Van sy dodelike vlug?

Wees gewaarsku,
Jy wat niks verwag nie,
Die woede van die Valkiri
Kom neerdaal op jou!
Sy bring ‘n haelstorm
Van staal en splinters
Met komplemente

Van die god van die weerligstraal,
Die grote Thor vir een!

Dit is ‘n goddelike mag
Wat jy het in jou hand
Om die dood te saai,
Soveel krag om te vernietig
Deur net ‘n woord te spreek.
Groot is die verantwoordelikheid
Om soveel mag te kan hê.
Maar onthou tog net:
Onse God hou jou dop, my maat
Hy sal jou roep oor jou daad!

Dis die vyand, ja
Maar ook mens,
Nes ek en jy!
Hy doen ook wat hy dink is reg
Nes ek en jy!
Hy kry ook swaar,
En kan ook bloei,
Nes ek en jy!

Ongeag, jy gebruik die mag
Want dit is wat jy doen
Jou roeping is om te smag
Om jou vyand se moed
Te kan breek met ‘n slag!

‘n Artillerie-aanslag
Is iets om te aanskou,
Selfs vanuit die takke van ‘n boom

Bo op die hoëgrond
Domineer jy die slagveld
Want jy is die oë
Wat alles opmerk
Die doen en late van die ander
Die vyand onder in die vlakte
Ingegrawe in hulle gate,
Hulle skuil al wagtende,
sommige reeds in hulle grafte.

‘n Kat-en-muis spel ontaard
Hulle reageer nadat ons die spel begin
Die bal is tydelik in hulle hande
As hulle uitreik na ons manne
Maar hulle val kort
Want ons skop mos harder
En ons orrels skiet tog verder!
Maar nou weet die man
Met die goddelike mag in hand
Waar die vyand se lanseerders staan!

Koördinate word deurgegee,
Langafstand geskut staan klaar
‘n Lang loop draai akkuraat
Binne sekondes is die dood op pad
“Skoot oor, 33” kom die rapport
Die G-5 het gepraat!
33 sekondes later word die treffer verwag.

My oë vasgenael op die teiken
Groot is my verbasing
Nog groter my teleurstelling

Toe die lanseerder voor my oë
In die grond in verdwyn!

"Kyk nou!" kom die rapport
Maar dis klaar te laat
Vyf sekondes later
Land die skoot
Akkuraat maar verniet
Die teiken het reeds die land verlaat!

So gaan die spel voort,
Frustrerend soms,
Opwindend soms,
Partykeer suksesvol,
Partykeer nutteloos
'n Skaakspel van Mag
Tussen Meesters wat ken
Elke skuif ontwerp
Om 'n reaksie te trek
Elke reaksie voorspel
Om jou opponent te vang
In 'n oomblik van swakheid
Net wanneer hy dit die minste verwag
SKAAK!
Nog 'n teiken uitgewis!
Kry die Koningin in posisie
En… SKAAKMAT!
Einde van die dag se spel!

As Skaak die spel van Konings is
Is Vuurbeheer 'n spel van Gode!

Almagtig is die gevoel
As jy die vuur van geskut
Kan beheer en beding.
Maar dit laat jou soms vergeet
Hoe klein en kwesbaar
Jy self kan wees
Alleen daar in jou boom,
Slegs beskerm deur 'n span
Manne met durf en staal
In hulle pype, klein soos hulle is
Hulle taak is om jou te dek
Al is hulle al wat staan
Tussen jou en die kwaad
Wat die baie vyand
Na jou kant toe kan dra
Soms word jy skerp herinner
Jou kwesbaarheid spring na vore
Wanneer die vyand jou eer
Met dieselfde gunste wat jy deel
Rooi oë vind die pad
Na waar jy jou bevind
Twaalf meter in die lug
Sit jy vasgevang, onbewus
Van die vinnige dood op jou gerig
Jy sien die vuurpyle na jou toe kom
Maar kan niks doen nie,
Miskien spring of val?
Maar twaalf meter is te hoog
En jy sit daar in angs,
Wonder waar die pyle sal val?
Vuurpyle sien jy kom,
MiG's se bomme sien jy val,

Maar die skielike dood
Kom so onverwags
Toegedien deur die geskut
Gewone kanonne van formaat
122 en 130 mm groot
Wat teen hoë spoed
Die afstand na jou verkort
As jy hom hoor is hy reeds oor!
Moenie bekommer nie, my maat
Die een met jou naam
Hoor jy nooit kom!

Allon Slimowitz did his military service at 1 Parachute Battalion.

“These poems are a reflection and expression of my experiences during my 2 years of National Service in the South African Defense Force as a Parabat, whilst through my basics and my time spent on the border, during the Bush War. These poems are part of my unpublished book: Ink Between the Bullets.”

“40 Days”

That’s what’s left, 40 days and 40 nights
Our contract made with the” army’s” rights
We got our date, marked off on the slate
None of us can wait, to walk out the gate

They have landed, with two flossy’s
The officers seem, to be bit bossies
The time is now near, for us to disappear
We embark with a cheer, some shed a tear

As the planes reach, their ultimate height
It is going to be, our very last flight
We sing out aloud, our army songs
Homeward bound, is where we belong

With “balsaks” and all, we walk out tall
Knowing for camps, the army will call

A Lifetime

It's well over the 40 degrees
A slight sound and we all freeze
It's not a breeze, nor in the trees
We not at ease, we drop to our knees

The tracker has shown us the print
We go down low, for it's not a sprint
We move in slow, for the killing stint
Trophies we get, aren't made at the mint

Back at base, we summons the cook
For what he's made, isn't in a book
We beg to differ, and had a good look
The Padre said, it's from the Good Book

As it was meant, we don't pay the rent
Our time is lent, GOD's message is sent

A Mother's Prayer

Another day, alone I lay awake in bed
Lord my thoughts, I know you have read
My only wish is protect my son
He is armed with faith and a gun
Being miles away, I have no fear
Being His guardian, I know YOU're near
Protect his brothers within the group
Spread your wings over the troop

I pray for this, his safe return

In my heart, I feel the burn
I know, it's not to be his time
As I pray to YOU, each time
AMEN

A 'Roof's' Revenge

His swearing and him not caring,
Bloody red faced and very daring
At another time, in another place
I will say those words right in his face

With my eyes that were shaded,
Looking at his browns that were faded
At that sound, a victim he surely found
Give me a round, by his rules we bound

My dreams of revenge, I will avenge
My punches are neat, and he will be beat
With my dignity at stake, who was the fake?
On his bended knees, he begged me please

Then let it be taught
With Respect in thought

A Time Gone By

We were but just eighteen
Stepping into the military routine
From the ranting and raving instructor's orders
To defending our beloved country's borders

We took the oath, for until we died
Our brothers we lost, for sure we cried
Honouring them, it wasn’t in vain
And in our hearts, we carry the pain

The time has come, for me to be free
Sharing my stories with family over tea
Looking back, I see the pride in their eyes
The times gone by, are never goodbyes.

Afkak

Ons is nog nat agter ons ore
Sonder ouers, voel ons verlore
Moeder se aarde, gee ons genade
Want die korporaal, het geen genade

Ek hoor die gefluister
Maar kon nie lekker luister
Die klap teen die kop,
Klink soos klokke van yster
Die korporaal en Samjoor
Salueer die groot kokkedoor
Met hom, soek ons nie skoor

Daar is geen groot parade
Die dag, het geen genade
Die korporaal skree die pas
Die ure van “makeer die pas”

Air Control

They watch their screens, with beady eyes
Watching the arrows, that look like flies
For whatever reason, he might be smoking
He is always too serious, not to be joking

He controls the traffic, in our airspace
The ship he steers, is on a tight shoelace
Sounds like, seasoned auctioneer's lingo
If you listen closely, he's not playing bingo

He brings in the planes, and lets others go
Compared to the ocean, it's a continuous flow
He cannot be mistaken, for he's always calm
He holds their lives, in the middle of his palm

The pilot acknowledges, he's ready to fly
I look up to the sky, and wave my goodbye
They knock off shift, choosing not to mingle
The reason being, their eyes always tingle

Alone

Hundreds, even thousands if not more
Shoved and pushed not knowing what's in store
On hands and knees, there is no begging please
Breaking the rules, has us running for the trees

Lifting the marble, and hugging the pole,
Carrying our brothers, won't break my soul
Battered and bruised, bleeding blisters that ooze

Sergeants and Corporals can’t wait for their booze

We’ve reached our height, time for our first flight
From the floor to the door, we get the green light
Like Eagles before, we leave the roost, about soar
Following the drill, loving the thrill, begging for more

Being one of the best with wings on my chest
With honour and pride we have passed the test

Ambushed

It’s the distinctive sounds of the AK 47
Hitting the ground, in sixes and sevens
Calling in help, to save our scalps
Bullets too close, bloody red welts

Under attack, we have to move back
Regrouping, we’re a formidable pack
We’re caught in, unexpected action,
We’re up against, a very small faction

Crawling along, the terrain is appalling
Getting into position, why’re we stalling
In silence we wait, gathering our senses
The calmness within, are instant defences

Built for War

They have gathered the troops
All is checked, even their boots
Commanding, animals of steel

The men within, can't be real.

Within these very small spaces
The sweat runs down their faces
From the drivers to the gunners
These army beasts are runners

Built of steel, their protective shield
We know it's real, in the battle field
Its design has no weakness
For its stealthy sleekness
All in position, it's a deadly mission
Enemy in vision, a timed coalition

Bush Emergency

Our casualties are too heavy
Because we were not ready
All the blood and gore
It's the sight of our war

It's a race against the time
Casualties on the frontline
Lying on the operating table
Doctors try keeping them stable

Choppers keep on landing
The medics readily standing
Some of the injured, can walk
What's the reason, they can't talk

Stunned in shock, we give support

Dreading the full casualty report

Call Up

This looks very misleading
These papers that I'm reading
They talk about a life in the army
Do they think I'm totally barmy

I discuss this with, my elderly folks
Wanting to be, with the Varsity blokes
Signing papers, they're not making jokes

Matric is now done, here I come
Next is the army, where do I run
It's not a future, where's the fun
A life outdoors, under the sun

Which they say, they promise to pay
How much a day, is in their danger pay
So what can I say, let it happen today
For sure I will stay, and pave my way

Casualties of War

Crutches and bandages, the pictures of war
The doctors and nurses are brought in from far
Landing choppers have doors with no stoppers
And the medics in the wards are sniffing poppers

The patients look like thugs, because they're on drugs
Medication in mugs, no sound, because of earplugs

What can we say, the government will have to pay
Just another day, wondering, will they release us one day?

As crazy as it might seem, we're all on the same team
Not living the dream of eating strawberries and cream
They carry their scars, which weren't achieved in bars
They not from Mars, when parking in disabled cars

Coming Back

We've been out, for days in the "hood"
We don't really smell all that good
Entering base, with a somber face
Not even a cold beer in this place

A coke in hand we dust of the sand
"Clutching" away on a familiar brand
We don't have the power
To strip down and shower

Relaxed, stretched out in the sack
I feel the pains, run down my back
Why should I,……even try complain
Our medic's drugged, on the stopain

For let it be told, it doesn't get cold
Yes we are bold, until we get old

First Day

Our first day in hell, I surely never heard no bell
It's the corporal's voice, we sure all could tell

The words he that spoke, he cursed each bloke
He seemed very sober, but reeked of rum and coke

Standing at attention, ready for their inspection
Fearing detection, would be worse than detention
The words that it uttered, had come out the gutter
We didn't dare to answer in fear of a stutter

Whatever was to come, believe me, it was done
Full gear and boots, and guns that shoot, was no fun
Corporals with stern faces, shouting in blank spaces
Chased over the army bases, in boots with tight laces

For what was the reason, it wasn't high treason
Sleeping on the floors through the coldest season
Preserving our beds, without bending our legs
Let's this all be over, a fellow soldier begs

Forget Me Not

Awoken by Shouts out of a dream
The sound of bullets and boy's screams
They lie there, tossing and turning
Bullets in their bodies, surely are burning
Gathering brothers, injured and unable
Medics perform, and get them all stable
We won't take flight, we're in this to fight
It's not at night, we have them in sight
They're going to pay, by the end of this day
Come what may, we are all here to stay
The enemy has been totally defeated
Their numbers have been depleted

Another mission has been completed
Along fallen brothers, we stay seated
So on this day, let us all pray
For our brothers, where they lay

Ground Control

Hundreds to thousands of troops
Are huddled in battle ready groups
The gathering of all the big brasses
Take to seats with their fat arses

After long hours of deliberation
They have planned our retaliation
As we get given our final orders
Crossing over into enemy borders

Dropping the bombs they will scatter
What they kill, doesn't really matter
It's our aim, as winners we will remain
For what we have gained, we retain

A victory by choice, as troops we rejoice
The glasses they raise, who they praise

In Trenches

Who is willing to volunteer
Digging trenches isn't a fear
Armed with pick and shovel
Mumbling away as we grovel

We have to dig them, very deep
For in them, we will not sleep
Broken, and with blistered hand
We do this, to protect the land

The enemy will come out fighting
We will strike back like lightning
The fortress built, is for our protection
Recount the enemy‘s, deadly collection

What’s in the name, we have a tag
Never to go home, in a body bag

Look Out

Perched up in the observation post
Like lifeguards, observing the coast
Searching from the horizon to close-by
Nothing unusual, with their trained eye

Protected by canvas bags filled of sand
With trained eyes, they scoured the land
It’s not an illusion, when there’s an intrusion
For it’s their duty, not to cause confusion

They are our eyes, placed up in the sky
We can hear the alarm, it’s not a far cry
Helping one another, scrambling for cover
Protecting each other, he is my brother

Loss Of Life

The news is flooding in, over the air
Their faces grimace, in utter despair
It's their biggest fear, what they hear
We lose the ones that are so dear

The shock setting in, in utter disbelief
Taking deep breaths, a sigh of grief
Order is given, to lower our flag
In honour of those, arriving in bags

Dropping our heads, in losing a brother
We solemnly swear, there will be no other
For they are at peace, and we are in loss
As brothers we stare, and carry their cross

The price they paid, the wreaths we laid
Honour and respect, memories don't fade

Lost

What's with the label....Post Traumatic Stress
We gave them our best, they gave us no rest
The shrinks did their test, probes strapped to our chests
Bound up to rest, in straight jacketed vests

Put in institutions, was our only restitution
The only solution, was to escape the revolution
We're seeking relief, with the medication it's brief
Doctors preach about belief, and I feel like a thief

For how much longer, our minds don't get stronger
Our families begin to ponder, for how much longer
The government's to blame, they declared me insane
For what is my name, I carry the family shame

Maroon Pride

What was their aim we had endured the pain
Come what may the final parade was in the rain
Abreast we stood, each had their story
With maroon berets, and wings of glory

Hitched a ride back home with pride
The driveway calling I lengthened my stride
In stepouts and all we fell to the floor
Crying with everyone behind the door

With mom and dad, it wasn't that bad
Our time had come to leave was sad
Back in the base we had to show face
Marching on the parade at a fast pace

What we'd become our mascot was an eagle
The cries that echoed weren't that of a seagull
It's become the legend on everyone's badge

My Hero

It's the crack of a new dawn
On the frontline as their pawn
Who has the stronger power
The smell of bodies foul and sour

The sun has come, on this day
The heat we feel, we sure to pay
The sounds we hear are that of fear
Can’t shed a tear for they aren’t near

With bullets and boys in their trenches
Officers sit drinking coffee on benches
Always aware of any new danger
Stare down the barrel as a game ranger

The sun is set and our moon has come
Relieve us soon our day is done
Rest assured, we paid the price
Let no boy be their sacrifice

My Mother

You endured all the hours, of labour pain
I came into this world, screaming in the rain
Pushed against your breasts, I had to rest
You always knew, that my life would be a test

You taught me, the wrongs from the rights
You nursed me, after all my school fights
You protected, nurtured and raised me
You educated, clothed and supported me
Your love, has never wavered or faltered
Even when, with age I have altered

I’m on the border, drinking ice cold beers
I know you had fears, and shed many tears
There is no deeper love, than a mother’s love

Protecting her children, with a tender glove

I don't have the words, to thank you enough
Being my Mother, I know has been tough
Thank you Mom, for being a Mother
Most of all…..My Mother

New Arrivals

We have completed our basic training
Shuffled to the planes, while it's raining
We have no idea, what is their mission
As sure as hell, we're not going to Sishen

We come in to land, the place is of sand
Up in the air, we catch the sun's glare
For what we do see, is totally bare.

To overcome this heat, would be a feat
Nothing is neat, cold water is our treat
We hear a beat, and it's not from our feet

The sound of the incoming choppers
Are landing like green grasshoppers
Carrying cases that look like lockers
Makes them like heavy band rockers

Routine

Out on daily patrol
It's no leisurely stroll
In "boshoed' and "browns"

We do our territorial rounds

With brothers on each flank
The "luit's" the highest in rank
He gives us the silent order
To a break on the border

For what are they saying
They seem to be praying
There's been so much slaying
At a cost that we are all paying

We have all, been given a task
Hiding our pain, behind a mask

Scarred

We're heading north, it's not a rumour,
This war is like, a cancerous tumour
We're fighting for our honour and glory
For our children, it will be some story

We're drafted out, to the very frontline
So have others, for quite sometime
They're living a life, that isn't normal
Even their clothing, isn't very formal

What's the reason, what they endured?
I ask the question, can this be cured
Deep down, in my very own soul
I feel the pulling, for help of their own
Who will ever know?

The severity of the blow
For he… won't let it show
In time…his words will flow

Served

We fall into line, no one, will dare decline
With an eye, it looks fine, the oil and grime
Food dumped in pans, boys filling tin mugs
It is our daily grub, we young army thugs

We do not care, for what is put in there
There is the mare, never willing to share
As round as a tub, addicted to the grub
There is no pub, it's in the officer's club

What's given, doesn't come off a menu
For it's not made, in a five star venue
As much he tries , he cannot disguise
Limited resources, it is no surprise

Strapped Up

Seated and watching in awe
Not knowing what is in store
Harnesses attached to long ropes
Supporting the new jumping blokes

Fitted with helmets, and in full gear
It's just a swing, so what's there to fear
It is not as easy, as what it looks
The training comes, out of army books

Hitting the ground, at different angles
Does it not get easier, what a shambles
Over and over, we go through the drill
Eventually we begin, to enjoy the thrill

Once up in the sky, it seems so high
Doing the exit shuffle, we're ready to fly

Stressed

In the base, there's an uneasy tension
A heavy load, on the truck's suspension
When this is over, do we get a pension
We have no clue, what's our destination

Up ahead, the roads are being combed
We known not where, our enemy roamed
It takes time to clear, for nothing is found
There's always fear, of a deafening sound

Building a new base, we're in a timed race
Finding space, putting structures in place
We're cutting it fine, not running out of time
Laying down the line, as we lose sunshine

We're mentally and physically, under duress
The medics refuse, the small pills to destress
Under a dark coat, writing his suicide note
We've lost a bloke, in a cloud of dark smoke

Tanked Up

The heavy armour is on the move
The Ratels and tanks have much to prove
Through brush and sand it’s a military band
It will cost the government millions of rand
Through other’s eyes it’s a formidable size
Whichever side wins will claim the prize

Around the long table they control the battle
The plan looks stable; they herd them in like cattle
The guns are ablaze, it’s not the sound of thunder
For what if they’re wrong, there can be no blunder

The tank crew knows what’s in store,
The drill is over, it’s anoth’er chore
Day or night, it’s going to be a fight
They have the might, so sit in tight

The engines have overheated
And injuredare getting treated

The Parade

We have overcome all of their tests
We are now the elite, one of the best
The place is a mess, there is no rest
Preparing for parade to look our best

Where to begin with the Spit and polish,
Using nugget, the red ox blood polish
We press and iron, pressed for time,

Our “Steps outs” shine, we’re dead on time

Side by side, with an eye down the line
Sweat runs down, the back of our spine
Shoulders are back, and heads held high
Wings on our chests, for now we can fly

The cry of our eagle, within the enclosure
Brings our ordeal, to the ultimate closure

Their Brides

Bending their backs, checking the tacks
Eating out of sacks, leaving four tracks
Brushed down by the military groom,
Alert for any danger that might loom

Legs astride, they mount their rides
Everything tied, they walk their brides
There is no rush, they enter the brush

In this weather, you smell the leather
Their mounts, are as light as a feather
Galloping down, on a thousand pounds
The enemy found, they heard no sound
Pushed to ground, they’re tied up and bound

It’s their time to rest, they did their best
Covered with a blanket vest, over their chest

Unrelenting Heat

In the stillness of the night
With nature we sure all fight
The heat, draining our power
A feat, in just trying to shower

Restless, we're tossing and turning
Our bodies feel as if they're burning
Begging, please relieve this pain
All we're asking for, is a bit of rain

Rumbling of thunder in black banks
Naked we all stand, in jaggered ranks
Arms stretched out high, giving thanks
Running around playing kids' pranks

A new day dawns, long fingers of its heat
Finding cooling shadows, we all retreat

Pierre Smit

Pierre Smit het opleiding te Meg Leiervleuel 1 SAI Bn in 1989 gedoen. Daar het hy weer met ’n skoolvriend in aanraking gekom. Die herontmoeting was van korte duur. Een wintersnag het Boetie sy eie lewe geneem terwyl aan wagdiens by Tempe Hoofhek. Al wat oorgebly het is vrae sonder antwoorde.

Boetie van die Gamtoos

Boetie, wat het jou besiel?
Boetie, wat het jou gejaag?
Ek sal nou nooit weet
En amper het ek van jou vergeet.

Was jou lewe dan so erg
Dat jy die lewe moes terg?

Lank terug het ek jou gesien, Boetie
Hel! jy het verander, Boetie!
Anders as toe ons by die Gamtoos was, Boetie
Onthou jy ook die vleuel, Boetie?
Soos hy met die bal beweeg, Boetie.
Ek weet jy sal hom vang, Boetie.

Woorde wat my bybly
Wat ek jare lank wou vermy.
Een wintersnag,
Het ’n 9mm-Star vir jou gewag.
Jy was soos altyd akkuraat

Die Gamtoos vra na jou maar jy’s nie daar.

Daar waar ander kinders nou baljaar.

Was dit die army las?
Of die briefie net na pas
Dit weet ek nie
Nie dat dit saak maak nie

Ek mis jou Boetie
Maar weet
Ek en jy sal eendag weer.
Ons geliefde Gamtoos vaar
Eendag daar.

Louis Smith

Louis Smith het in 1983 deelgeneem aan Operasie Askari en hierdie gedig geskryf oor ŉ makker wat gesneuwel het op 31 Desember 1983.

Kallie

We salute you… Ou Kallie (J.C Fourie).
" There were 10 SADF Angels in the valley of the gun
Then 9 SADF Angels took another Angel home.."

Tien man sit ons bymekaar
Half bang soek ons oë mekaar
Woorde is min.. verlange groot
Wie smaak dan om oorlog te maak
Ons is nog kind in jeug en fleur
Vra die Heer om ons op te beur

Ons is gepantser in ŉ vreemde land
Die voetsoldaat staan hand aan hand
Die nag was donker.. skielik voel ek naar
ŉ Kameraad se senu glimlag laat my bedaar
In sy oë sien ek ook die vrees
Ons sou liewer by Pa en Ma wou wees

In die nag het ons vertrek – rigting Cuvelai
Met ons wapens vol gelaai
Naarsugtig was die rit
In stilte het ons gebid
Laat oggend was ons daar
Die vyand skiet ons deurmekaar

Toe kom die Bevel. Stop ! Stap uit !
Die ontploffing's geweldig, mens ruik net kruit
Dan kom die Bevel.. Ontrek !
Na die Ratels gehardloop – het ons vertrek
Met rou smart het ons ontdek..
Waar is ons Ballie ou Kallie

Daar is Skutters wat Noord gaan
In jeug en in fleur
En terug kom met 'n landsvlag op 'n houtbed se deur
Weer is ons terug – die vyand oorwin
Hoekom… waarom… die bose kring
Met smart is jy steeds in onse hart
Ja, na 23 jaar is jy steeds daar

Basil Spencer-Hicken het Nasionale Diensplig gedoen in 1976-77 as operasionele mediese ordonans in die Suid Afrikaanse Geneeskundige Diens. Die gedigte spreek van sy herinneringe oor die 6 maande dienstyd op die grens te Wenela Basis in Oos-Caprivi.

Grens Roofie

Oos-Caprivi - Wenela Basis - 1976

Die nag is donker
en ons lê op ons bed en lees
die kragopwekker se dreun
raak meteens bedees

Dis 22h00 en ligte uit tyd
Venstershortjies is vasgemaak
Olielampe is aangesteek
want lig vir lees is hul taak

Dryfoot stewels word uitgetrek
Hand vlugtig op die R1 vir versekering
Dit raak koud
In die basis is verhitting maar gering

Ons lê elkeen met ons eie gedagtes
en dink aan huis en meisie
die hopeloosheid van alleen wees
met makkers wat jy nog nie ken nie

Dit is stil daarbuite
in die donker nag van die veld
jy wonder wat die nag gaan bring
jy wonder wat is 'n held

Skielik word die stilte hel
Die 50 Browning skel
my stewels is aan my R1 in die hand
ek weet nie hoe het dit daar beland

Bevele word geskree
Ons gaan maar mee
maar die nag bly donker
en dan stilte weer na die skote
Na 'n ruk weer bed toe
Om glad nie weer te slaap
maar in die oggend is ons wakker
aangetree reg vir die taak

dit was maar 'n luiperd
wat 'n tripflare laat skiet het
die spore was daar
en nou is alles verklaar.

Mielieland Stropers

Ons stap in die sandveld
die hoë bome is 'n sambreel
die son slaan tog deur
met hitte wat nie streel

Ons stap 15 man
ons het wel 'n plan

ons moet middag gaan lê
ons moet ons rus hê

Ons vind die perfekte plekkie
'n groot doringbos
sy takke maak 'n koepel
waaronder ons kan dos

ons maak ons nag kamp
onder die doring sambreel
party grawe al slaapgat
party maak eers keel nat

maar uiteindelik is ons gereed
13 om te slaap
2 om te wag
2 ure se wag 4 ure se slaap

om nul een honderd
word dinge bedonderd
mortier suis oor ons koppe
met lugbarsings uit hul doppe

hulle skiet nie op ons
maar wel op ons basis
wat môre ons doel is
om weer in te stap

'n makker kry sy 'fire bucket'
hy buk langs sy sandgat
hy grawe beduiweld
om dieper te kan inkruip

die radio is stil
geen antwoord van ons basis
ons lê met ons harte
wat klop in ons keel

Ons wag tot dit lig is
en met kommernis in gedagte
stap ons terug met onrus
na ons Wenela basis

daargekom sien ons verlig
dat die kamp niks makeer
maar die mielieveld langsaam
het alles gekeer

Sondag Patrollie

Dis 'n Sondagmôre
Alles is so stil
Die Gennie se stem raak dik
En dreun sonder om te swik

Dis 'n Sondagmôre
Maar dit kon 'n Maandag wees
Die roetine elke dag
is dieselfde in gees

Dit is stil
daar's nie 'n gedruis
die wild is almal weg
ja selfs die stille muis
Maar skielik breek die roetine

en 'n 'mog word gestart in 'n jiffie
Die kreet oor die luidsprekers
roep vir Medic en die Tiffie

'n Landmyn is getrap
'n Spaarwiel moet ons neem
Die voertuigwag klim
Ek en die tiffie is in

So tien kilo's in
op 'n rooigevaar pad
kry ons die 'mog
sonder wiel en sat

Geen beserings aan die manne
wiel is weer aanlyn
tiffie loop vooruit
en soek steek vir nog 'n myn

Dis 'n Sondagmore
Dit was baie stil...

Uit Die Blou

Uit die blou
wapperend in die wind
het ek altyd aanskou
patrioties gesind
ons vlag wat daar waai

By die skool
die vlaglied gesing

In rye gestaan
sonder wete wat dit gaan bring
maar met landsliefde gesaai

In die peloton
op Caprivi patrollie
gate gegrou, lê met vrees
terwyl mortiere oor jou vlie'
is dit die doel van trotswees?

Vir baie die begin
van gedagtes wat knaend draai
en jare se nagvrees
oor die klank van geweerlaai
vriende en familie wat aankyk en verstaan maar min

Jare se stilte
kom nou eers tot uiting
oor wat gebeur het
in party se digting
daar was altyd geloof en hoop

maar nou help net liefde!

Willem Steenkamp is die outeur van verkeie boeke, ŉ joernalis, geskiedskrywer en militêre ontleder. Hy het verkeie boeke die lig laat sien.

Alpha Watertoring - Oshikango 1977

(Die eertydse doeanepos te Oshikango op die SWA-Angola grens
was 'n streng bewaakte wagpos tydens die Bosoorlog).

Hier sit ons,
Daar sit hy.
Ons op die watertoring
duskant die geslote hek
wat spookdorp Oshikango
van spookdorp Santa Clara skei;
Hy op sy bankie onderkant
die nuwe vlag van sy nuwe land,
slaphangend en alreeds verbleik
deur daardie einste snikheet son
wat voor die groot aftog se blaas
die Porro's ook geteister het.

Daar sit hy en hou ons dop,
verkyker soos 'n masker oor
sy menslikheid.
En ons hierbo --
Ons sit en hou hóm dop,
gemasker net soos hy.

Landmyn (SWA-Grens, 1977)

In die wielspoor
lê en wag ek
vir die Boere.

My regte naam
is TM-3, maar
noem my sommer
"Kaas" of "Cheesey".

maar niemand eet aan hierdie kaas:
waar wiele trap, is ék die baas.

Die Boere bly
soms weg, dan blaas
ek maar 'n trok
vol PB's op.

(PB's maak ek
net so maklik
dood as Boere).

'n Vraag vra ek
nie dikwels nie.
Ek praat maar net:
dis oorlogtyd
in 'Wamboland,
of weet jy nie?

Ek het nie vriend
of vyand nie.

Net plofstof, sien.

Ek is 'n myn.
Ry jy oor my,
maak ek jou klaar.

Dis hoe my saak
lyk - ek, wat mos
'n "Cheesey" is.

Maar niemand eet aan hierdie kaas -
waar wiele draai, bly ék die baas.

Smokeshell (1980)

("Smokeshell" was die bynaam van 'n reuse Swapo-basis in Suid-Angola wat in Junie 1980 deur 'n Suid-Afrikaanse gevegsmag na 'n woeste geveg oorrompel is).

'n Mokerhou vir Swapo! brul die een opskrif.
300 Terro's Dood! skreeu daar 'n ander jubelaar.
'n Sege vir Suid-Afrika! raas 'n gemakstoelgeneraal.

Mokerhou? Sege? Nou ja,
as hul so sê dan wás dit seker so.
Maar ek onthou nie juis die triomf nie.

Die stowwerige sweetkonkreet
op elke troep se vuil gevreet -
ja, dit onthou ek goed.

Die goor tong van die rook en vrees

(maar-korporaals-moet-kalm-wees) -
ook dít onthou ek goed.

Die dubbel dop adrenalien,
wat oë ekstra skerp laat sien
(en agterna die bewerige bene,
groot ou stewels swaar soos stene) -

Die tenklandmyn se dof "BA-BAMM!"
wat flenters bande weg laat skram –

Die paraffienasem van die Ratel,
enjin skreeuend in sy katel –

Die "BOEF ... BOEF!" van die veldkanonne,
moordend soos 'n trop mal honde –

Die chopper wat kom casevac
vergeefs gejaag deur rooi ack-ack -

Ja, dít onthou ek goed.
En die dooies - hul onthou
ek baie, baie goed.

Sonder naam en sonder lewe,
sonder skoene, sonder strewe,
lê die jong terr in die gras
met al sy ribbes uitgeblaas.

Een 20-mil kartetsie raas -
en skielik is 'n man net aas.

Kop na onder, longe uit,
sy lewe deur 'n skerf gebuit;
die Ratels het hom heel verslind -
wie huil vir hierdie moederskind?

En in die klein mahangoeland
lê daar 'n troepie op die sand
en wag vir afvoer na Ondangs ...
sy gabbas tel hom op met angs,
asof sy oorskot sonder sorg
'n tweede keer geskend kan word ...
en een vir een lig boshoed heen,
sonder orders, sonder ween –

Die trane sal nog later kom,
maar met 'n wye langpad om;
verdriet word daar min van gesê
voor hom wat in die body-bag lê;
kyk liewer na die jong gesigte,
oud geword in die gevegte -
ja, oud en seer
in 'n paar uur
daar in die hel
genoem Smokeshell.

Mokerhou? Sege? Nou ja,
As hul so sê dan wás dit seker so.

Oswald Rall Theart

Hoof Inspekteur Oswald Rall Theart het vanaf 1983 tot 1989 aktiewe grensdiens verrig. Hy was op Ondangwa as speurder in diens van die Suidwes-Afrikaanse Polisie gestasioneer. Hier het hy te doen gekry met alle fasette van die Bosoorlog. Hy is ŉ gepubliseerde digter en skrywer met vyf bundels en twee amusante kortverhaalboeke agter sy naam.

https://www.facebook.com/oswaldrall.theart
oswaldrall@yahoo.com

As Jy Die Gunships Hoor

as jy die gedreun van die *gunships* hoor
hulle oorverdowend oor jou kop kom vlieg
om grasieus oor die horison te verdwyn
gaan hul na daar waar Caspir en Wolf
in die bos - stof maal en kolk
waar têrs hul laaste bloed uit stort

sal jy hul geroggel van vêr kan hoor
waar die dapper vegter sy roer laat geld
buddies hul kant ook bring
gunships backup beskerming verleen

en soos die lawaai saam met die stof wegsterf
hoor mens weer voëltjies fluit, en skerts
gaan hul lewens voort,
ongeërg

word *bodybags* uitgehaal
wonde gelek - pleister geplak
en, as die son Makalani's swart af-ets
berei hul biddend voor,
vir die volgende geveg

Bedrieglik Soos 'n Jumping Jack

liewe grapmaker
het jy jou lokval
op ons pad gestel
ons soos 'n komieklike gek
in jou snaar
gevang
soos 'n nare nar
ons vermink en
gedood
soos 'n hanswors
ons sonder kans
of hoop gelaat

soos 'n hartseer harlekyn
pik jy nou 'n traan
of giggel jy nog;
in jou mou ...

... jou bliksem!

Casavacs

wanneer die helikopters
soos naaldekokers

op horison vergader
mens hul sien dartel
hul gefladder van ver af
op oortromme klop
bring hulle casavacs
van waar die kontak was
bloed bedruipte jong soldate
in flarde – stukkend geskiet
om hul weer te lap
hierdie brawe helde
te help en te red

troos ons ons daaraan
die oorlog is verby
geen meer casavacs
of bodybags
te skuif

hoop ons
die volgende oorlog
hou vêr weg
verby

Die Lafaard Se Wapen

in die tweespoor
skuil daar gevaar
lê die snaar
onsigbaar – verdoesel
gekamoefleer
verbloem
tussen stof

en, sand

sal jy hom nie sien
totdat jy op hom trap
die lafaard se wapen
op ʼn afstand verskuil
vermoor hy en,
vermink

diskrimineer hy nie teen
vyand – broer
of vriend,

En Daar Was Weer Koppe

wanneer Caspirs aan die einde van die dag
wye sirkels deur lokasies maal en kolk,
bloedbesmette lyke opgeblaas deur die son
stewig aan bakwerk vasgemaak
vir die wye wêreld om te aanskou
buddies rooi lap om hulle kop
en, arms vou

hul oorwinningskreet soos Rooihuid Indiane skrou
hulle koppe trots van ver af wys
vrees en skok die PB's knou
kan jy weet,
die oorwinningsvuur gaan vanaand
hoog bo brand
**pb's – plaaslike bevolking*

Hoeveel Bodybags Gemerk

Staalgrys koue plastiek met stewige zip
netjiese stoor item hoog op rak geberg
word jy bloot as *disposable* gemerk
van rak afgehaal wanneer ons sterf
is jy ŉ statistiek om syfers te vergelyk
jou deurskynende plastiek koevert
vir ons om magsnommers in te vul
of is jy slegs ŉ sindelike ontwerp
verrottende vlees en gas te verberg
jammer jy is nie soos jou inhoud
ook *bio-degradable* verwerk

Loopgraaf

met bloed en sweet
uit sand en klei
gegrawe
jou skiettorings
van oorskot
in sandsak gevul
beskerm jy ons
teen die aanslag
wat vyand bring
of is jy ŉ vals skans
teen die ontberinge
van die oorlog
is daar geen keer
teen hitte
van die son
of koue

wat die winter
bring
is daar
geen verweer
as die gifrook kom
of as ŉ granaat
binne jou walle
val
verander jy
in ŉ grag
as die reën neerdaal
is daar geen salf te smeer
teen die eentonigheid
van jou bestaan

was jy die tuiste
van menige brawe
soldaat

Ondangwa Poskantoor

1 Januarie 1985
veertig myl suid van Santa Clara
rys bleeksiek paddastoel
misterieus uit aardse kors
van ver te aanskou
eers stilswyend dan
deur oorverdowende knal gevolg
suig en kolk dit amptenaar,
ook pensionaris
soos stofbelaaide poeier
dwarsdeur versplinterde dak

versprei dit ook liggaam ledemaat
wyd suid en noord

vyf dood
veertien gewond
in die naam van vryheid
tog sonder rede,
hul eie magte gedood

Ons Dapper Vegters

wanneer die gejagte
in onskuld
jagter word
adolessente
instinktiewelik transformeer
na super predatoor
hormoon belaai
adrenalien geïnspireerd
die reuk van stof,
vermeng met bloed -
en, grond ervaar

wapen span
die sneller trek
sy maagdelikheid verloor,
kan jy maar weet
hierdie held
is gereed
om te veg
vir volk en,
vaderland

sal hy die vyand
volg en jag
tot die dood

Recce

word jy van hoog bo in die lug
met suurstof uit die vliegtuig gewerp
om met valskerm sagvallend, in die nag te land
waar jy onverskrokke en alleen tussen vyand lê en wag
jy geduldig die wêreld bespied en verken
die raaisels te ontbloot en te rapporteer
vir leiers om veldslag te beplan

danksy jou, sukses te behaal
ook ons brawe soldaat,
jy 'n ware held

Rum Run Ry

rakelings oor makalani
laat hitte gloede jou strompel
sukkelend shona tot shona
enjin dreunend, rook al volgend
onder mees onverskrokke
saai rum run vrees en respek
stuur dit rillings op tot jou nek
sweetdruppels plof tot op die dek
Ondangwa na Eenhana
dra dit mens, lewens proviand
soms ook die dood

leer dit brawe soldaat
waarlik bid
in sy uur van nood

Skadu's in die Sand

(Vir "Shorty" Sisingi Kamongo en al die brawe spoorsnyers)

wanneer skadu's
in die sand
hul verhaal
verkondig
en, vertel

geheime deel
ontleed
die vyand
sy achilles
ontbloot

net soos 'n Judas
die wie – wat
hierlangs beweeg
verraai en,
verkoop

sal die brawe held
met Casspir vergesel
die vyand volg en,
waar spore sterf
sy kop vermorsel
en, vergruis

... vir volk en,
vaderland

Ter Ere Aan Die Onverskrokke Vlossie

om en om in die rondte om, sirkel jy
gemagnetiseerd soos mot om brandende kers
son helder flitsend op jou skitterblik
kruip jy uit verbysterende hoogste uit
om jou te beskerm teen die aanslag
wat nabye terroris dalk mag bring
word jou roete sorgvuldig gemanipuleer
van uit beheertoring georkestreer
bring jy vars manskap, versterkings
die lang verwagte troepie-pos
neem jy ook die siekes saam
ons casavac's en bodybags
ook die wat uit gaan tree

gedienstig geduldig gedwee
dankbaar veilig, keer op keer
ons vertroue altyd in jou

Waar Brawe Soldate Waag

Soos 'n vlieënde walvis,
wat geboorte skenk
pop hul uit haar buik
reëlmatig een vir een
om na benede te duik

en soos dit die aarde nader jaag
ontplof hul skielik soos wit sampioen
reuse sirkelagtige sambrele
liggies voortgedryf deur die wind
hulle soos skapies aangejaag
totdat hul veilig land

hierdie dapper soldate
ook hul plig verrig
vir volk, en
vaderland

Anthony Turton served in 2 Light Horse Regiment, 81 Armoured Brigade, and was recruited into a special operations unit that was created to avenge the Pretoria car bombing. He then served in the Chief Directorate Covert Operations of NIS and later became a founding member of the South African Secret Service. He has written about this in a book called Shaking Hands with Billy from which these short stories have been extracted.

http://www.shakinghandswithbilly.com

Poems Conceived on a forgotten Cold War battlefield in Africa.

A Crew Commander's Lament

The Eland's gears they whined and ground
The radio hissed and spluttered
With a dust-choked voice I gave command
"HE Action – Loaded!"
A stallion's kick as the breechblock surged
And the Demon's shell struck home
Rending flesh from bone and breaking steel
Claiming some poor Mother's son

In the dark of night I shed my tear
Unable to cry out loud
Thinking of those poor lost souls
How can we as a people be proud?
But in the shadow of the dawn
As the darkness yields to light

An unspoken question nags as I yawn
How can we escape this plight?

And so the small idea gets life
Like a germinating seed
Taking root in the ruins of a bombed-out place
Among the rubble where our fears used to breed
As we lead young men with aggression into war
Girding the softness of their fleece
Can we do what has ne'er been done before?
Dare to think that thought called peace…

A Forsaken Camp in Africa

I came to this forsaken camp
Some time in mid-July
The Corporals they all laughed at me
"The Soutie's sure to die"
They made me fill in forms
Until I shook with fear
About my parent's politics
And if my brother's queer

Here's your golden Dog Tags
You'll be in combat soon
And a piece of paper
To say you left here sane
But if you've got ambition
And want a good career
Just sign along the …… line
And join for fifteen years

Jointly composed by soldiers in my tent while on a tour of combat duty after imbibing heavily on music from the Viëtnam War era.

Interlocking Arcs of Fire

The night air was cool and sweet
Scent of nectar wafting wide
Under the arms of the Baobab majestic spread
We dug ourselves into the ground

Spirits of our ancestors spun
In the branches high above
Were it not for the presence of the guns
My soul would be at peace

The radio hissed as the message was passed
From now on silence prevails
Alone with our thoughts and the palms of our hands
We gingerly caress the guns

The blast was loud as the claymore went off
The ambush had been triggered
And then with the most spectacular sight
We engaged with all our force

Hot streaks in the dark we spat out our lead
From the guns until then silent
'Til the barrels glowed near-red
Interlocking arcs of fire

In the middle of that hail
Some soldiers bleed and die
But in the rush of battle fierce

We have no time to stop and think

That these were sons of Mother's sad
Simply doing what they must
To answer the calling of the day
As we ourselves just did

But now as time and distance pass
Between what happened then
We can in peace stop to reflect
The senseless anger of the time

For a life so lost is sad indeed
Because it's a one way street
But now with wisdom deadly bought
We can reflect and mourn

As we begin to remember
What we tried so hard to forget
We start to feel we are human beings
And not just lumps of meat

One Man's Freedom is another Man's Fear

Locked within the TNT
A demon lies there lurking
Urging to be unleashed
By a soldier unsuspecting
Like a glutton to feed
On flesh soft, blood and bone
Why do we feel this primordial need?
To invade someone else's home

What have they done to drive us so?
Into that limbo of no-man's land
Beyond what I call that thin grey line
Dehumanized lost souls
Why does the unknown cause us to fear?
Making us act this way
Or do we think if we call them Gook's
We can simply do as we may?

Why are we afraid of those aspirations so?
As their yearning simply to be free
Ignites in us that thing called fear
Is there no place in there somewhere for me?
What will it take for us to start
To seek between us common ground?
Or does the beat of Mother Africa's heart
Doom us eternal, no peace to be found?

Berna van de Venter

Berna Julietta van de Venter kom uit ʼn soldate agtergrond. Sy het noue betrokkenheid gehad met 1 SAI Bn.

16 September 1999

Die dag sou normaal begin
dan vertrek ambulanse met skreeuende sirenes:
Weermag en siviel na 'n vernietigende toneel
min voorbereid op die afskuwelike gesig

Kantore waar eens my eie familie ook was
'n Rolstoel van 'n gesinsvriend - omgegooi
'n skoot het hom skrams getref
Sus-hulle se buurman had geen kans
ook nie hul vriend
twee jaar tevore nog saam vakansie gehou

Ons staan en kyk
ambulanse keer terug
Bloed wat gevloei het
nou met water en seep vermeng ...

Vyf oop grafte lê langs mekaar
Soldate kners op tande
Trane biggel oor wange
Families is stukkend
Rou snikke skeur na bowe
verslae kindertjies kyk toe
Almal vra "Here hoekom?"

Niemand verstaan!
"The last post" sny deur murg en been
Kiste sak .....

Later vars hopies rooi grond van ons ou Vrystaat aarde
tot stof keer hul terug
"May their souls rest in peace.....!

Dit is die slagting wat plaasgevind het by 1 SAI Bn in Tempe waar die swart soldaat ammunisie wederregtelik getrek het en toe op sy moordtog vertrek het om spesifiek wit soldate af te maai. Sewe in totaal het gesterf. Hy is agtervolg en het die doodskoot gekry.

My Troepie

Sal ek jou eendag vind?
Wat sal ek vir jou sê ...
Ek het so lank gewag op jou!

Jy my held van toeka tot nou
staan uit bo al die ander
Daar is geeneen soos jy

Jy was glo 'n yster
Soldaat van formaat
jy het gelei met onderskeiding
ander het opgekyk na jou

Vreesloos was jou aanslag op die vyand
Jy het geweet waar om die hardste te slaan.
Jy was totaal in beheer

in elke veldslag
meedoënloos

In my drome sien ek jou stap
die aantreklikste man
netjies, fier, regop, bruingebrand.
Jy kom na my toe aan
en glimlag breed
My droom vervaag
die newels van jou beeld
soos mis voor die son ...

Tyd het aangestap
ons is almal ouer
Verby is daardie dae
van elke jong soldaat

Hoe sou jy nou lyk?

Etienne van der Walt het sy diensplig gedoen in 1987 / 1988 en was deel van Operasie Hooper in Angola. Oor PTSD.

Tatoëermerke

Permanente voorstellings op n lap van vel geëts.
Noukeurige beelde.. ‘n herinering uit jou lewe geskets.
Met absolute vertroue verewig met naalde weerlê.
Jou kunswerk moet uitskree wat jy daarmee wil sê.

Prentjieverhaal geplaas om na toeskouersaandag te vry.
Ontbloot gelaat .. uit die oog van die aanskouer, sy kommentaar te kry.
Jou foto van betekenis vir jou eie waarde beperk.
Prentjie boodskap is immers gemaak om jou geheue te versterk.

Permanente letsels in die voue van ŉ brein geëts.
Met ongevraagde beelde is herineringe uit jou verlede geskets.
Met aanspreeklike gebeure in gedagtes weerlê.
Parasiet in jou brein wat jy glad nie wil hê.

Nagmerrie verhaal verban om niemand se aandag te kry,
Versteek gelaat.. diep in die voue van jou denke om jou storie te vermy.
Waarde van seer ongevraagd tot jou lewe beperk.
Prentjie beeld in my brein gelaat… maar dit kan my glad nie versterk

Rosalie van Eeden is ŉ onderwyseres wat ŉ weermagvrou was van 1983 tot 1989. In Goeiemiddag Kaptein word beskryf hoe angstig sy gewag het vir haar man om terug te kom van Ops Modular. Met - *Terug*? word die effek van PTSD op die gesin beskryf. Dikwels het almal die soldaat se nood gesien en verstaan, maar min het besef hoe die gesin voel wat ŉ vreemdeling teruggekry het.

Goeiemiddag, Kaptein

Goeiemiddag, Kaptein, dis Sersant ___ se vrou.
Dis nou vier maande wanneer kom die manne terug?
Jy sien, my dogtertjie vra elke dag
Sy soen haar pappa se foto saans
Die kar het opgepak, die geyser het geblaas
en die leeus kan al wegkruip in ons gras.
Volgende week?
Ag, dankie tog!

Goeiemiddag, Kaptein die week is verby
wanneer kom die manne dan?
Volgende week, sê jy ... maar ...
Ja, dis die Weermag, ek verstaan
Goeiemiddag, Kaptein, dis al twee weke ...
Volgende week, miskien ...

Kaptein, dis al ‘n maand ...
My senuwees is gaar
Saans, op TV – die name rol verby
Ek is so bang ek sien sy naam daar.

Goeiemiddag. Kaptein?
Môre, sê jy?
Ag dankie, Goeie Vader
Hy’s nog ‘n slag gespaar!

Terug?

Jy's terug!
Aanvanklike ekstase
Blydskap vir die weersiens
Vuil bosklere
Swart ge"tan"
Vol grappies en snaakse insidente ...

Maar geleidelik kom die "nuwe" jy:
vol trauma en woede ook omdat ek nie verstaan nie.
Hoe kan ek dan?
Jy kan nie, wil nie, mag nie praat nie.
En meer en meer soek jy die geselskap op van die wat daar was.
En ek? Verward en verwerp is ek weer alleen.

Ek Wens

Ek wens ...
ek kon salf smeer
aan jou gekneusde siel;
‘n pleister plak
op jou stukkende gemoed;
jou gebroke gees verbind

maar
as die nagmerries

jou bloots ry;
die oorlogsgeraamtes
jou wakker ratel
in onbewaakte oomblik

kan ek slegs
jou in my arms toevou
jou kop teen my bors
my mond teen jou wang

en my hart huil
oor jou onskuld,
te vroeg weggeruk,
en die herinnerings
wat nooit sal vervaag nie

Lt-kol Tinus Jansen van Rensburg sluit aan by die SA Lugmag 1964. *"My oë is blou en my uniform is blou in die mooi blou lug van ons geliefde Suid-Afrika. Toe sê iemand dis oorlog, maar ek het nie daarvoor aangeteken nie. Ek was maar net 19 jaar oud en wat nou. Ons vlieg die polisiemanne grens toe. Ons lag en huil en is honger saam met hulle . Ons vlieg die dooies huis toe en deel hulle smart. Ons word self stukkend geskiet en stort neer. Ons erf die grenssiektes en stres, wat ons later beroof van ons gesondheid".*

Gevalle Kryger

Die laaste kap en die kapper staan terug.
Hy luister hoe kreun die seder boom,
'n lang kraak, 'n lang tyd,
'n vergrepe uit ewigheid, dan val hy.

Die stof waarop sy sandale geloop het,
is die stof wat bloed en sweet meng.
Die hart wat soos 'n Afrika-drom doem,
verloor sy ritme en gee sy laaste klop.

Die pyl in die laaste snaar gespan,
vlieg na geen teiken nie.
Die vyand se swaard maak nog een swaai,
wat kryger gesaai het, moet hy nou maai.

Kryger, held onder helde,
Nimrod onder die sterkes,
'n Dawid, 'n Goliat op slagvelde,
oorlog was jou sportvelde.

Hier het jy gejuig en gelag,
saam met die oorlogsgode gejag.
Elke geveg was ’n simfonie dans
en daar was baie min blaaskans.

Byna was jy volmaak
vir jou was oorlog ’n heilige saak.
Die reuk van oorlog was altyd in jou neus,
Soos ’n standbeeld was jy majestueus.

Elke veldslag was net ’n oefening
’n versadiging van welbelustigheid.
Môre se uitdaging is ’n nuwe vestiging
van vele krygers se gewilligheid.

Êrens het iemand jou hart uitgesny
by wie se voete lê die boeke van oorloë?
Nog tien duisend stemme om stil te maak
hoe anders dan is oorlog jou vermaak.

Nog ’n slagveld sonder waarde
’n bloedvergieting sonder meting.
Hier tril hoekoms in ’n duisend pyle,
nog vaders lê met spoeg aan hul baarde.

Almal betaal die prys vir vryheid
maar wie se vryheid sê vryheid is reg?
Krygers swerm na die geveg
en maal in die kolk van dood tereg.

Gister en eergister se oorloë
leer ons vandag se oorloë.

Môre is daar weer oorloë
en daaruit maak ons oormôre se oorloë.

Kryger, elke oorlog het 'n verskoning
maar die raadsale sit in die Vatikaan.
Jy is verslaaf en 'n slaaf van oorlog
en net oorlog kook in jou soos 'n vulkaan.

Miljoene krygers word gebore
en gaan in oorloë verlore.
Vir wie dan is die lewe dan beskore?
Alleen vir die Hemels gehore.

Die eerste oorlog in die Hemel was oor hoogmoed.
Toe val die saad van oorlog op die aarde.
Ek is gebore met 'n krygerskleed in onskuld
en lewenslank dra ek my swaard en skuld.

Kryger! vandag trek jou gety terug,
die son en die maan word vir jou dof.
Al jou gisters aanskou jou kromme rug
vandag is jy uiteindelik vry van oorlog.

Kryger! jy het op baie bladsye geveg
jou perd het byna op wolke gesweef
jou voete van goud het die aarde gestamp.
Kryger jou laaste hoofstuk word vandag afgeteken.

Grensoorlog

Bose geeste het jou gestook
nagadders en pofadders,

in ’n hool van geheul,
verraaiers wat in hulleself smeul.

Grensoorlog wie is jy,
skielik weet so min van jou
Daar is hulle wat onthou
uit die seer van elke vrou.

Grensoorlog tog so geheim.
Oor jou was getrek ’n gordyn.
Wie gaan eendag betaal,
wat my volk laat faal.

Jy’s gebore uit leuens en bedrog,
’n slegte reuk lê nog in die land.
Jy het my jeug gepluk,
jy het my drome uit geruk.

Die leër, die vloot, die lugmag,
ons was oorwinnaars in elke slag.
Ons geloof en eerbaarheid,
het die vyand gedwing tot ontslag.

Aan ons kant was Engelse, Portugese en Boesmans.
Soos Israel van ouds,
was ons trots en magtig.
Onder ons banier was ons kragtig.

’n Trotse volk het sy seuns gegee,
vir ’n potjie spel van valse droom.
Die room van hierdie land
het vrot geword in hierdie verband.

Waarom was die seuns se bloed,
op 'n skinkbord vir Farao gegee?
Twee en twintig jaar later,
my seun, vandag moes jy veertig wees.

Daar was so baie mooi,
totdat jy ons land getref het.
Soveel verlange en seer,
het jy ons laat erf.

Die Boesmans het ons laat lag,
hulle karakters was hulle vlag,
Die aandwind was hulle volkslied.
Helaas hulle verloor hul paradys.

Skielik was hulle bestaan,
in die geskeidenisboeke gebêre,
maar die gees van boesman,
sal vir ewig met die wind wals.

Boesman , jy is die vleuels van my drome,
jy was so vry soos die arend,
jou grense was verby die hemel,
jy was gevleg in die natuur.

Die wind het vir ewig,
jou voetspore uit gewis.
Die mooi het vervaag,
die heilig is ontheilig.

Jou hartssnaar is gespan,
oor die boog van jou hoop.

Die watergate het opgedroog,
jou geheime in die sand gekwyn.

Die Boesman het sy land verloor,
my volk, het sy siel verloor.
Boesman word deur God onthou,
jou skadu hoort in die veld.

Twintig jaar het ons kiste,
na die graf gedra.
Daar is tellings aan die heldemuur,
teen wie se muur, die gesneuwelde huwelike.

Daar's 'n kruik van bitterheid,
my volk proe dit van die Boere-Oorlog.
Grensoorlog, jy was nog 'n altaar,
waar my volk weer opgeoffer was.

Jy Is Die Polisieman

Onthou jy die saad van jou roeping
gebore uit jou Pa en Oupa, oud Polisiemanne?
Onthou jy die durf in jou seuntjiehart
toe jou oë geblits het
en jy so baie gelag het?

Die kaskaretjie was jou blitspatrollie motor
en die driewiel jou Harley Davidson.
Oor jou uniform was jou houtgeweer
en aan jou sy, 'n swart plastiekpistool.
Jy het gesê " ek gaan `n Polisieman word, ek sweer ".

Polisieman! In jou roeping lê jou eed gemessel
om te dien en te beskerm,.
Jy is die Polisieman, die Predikant, die Dokter
die onderwyser en die vredemaker.

Soos uitgekapte berge
staan die Tien Gebooie.
Hoekom het die mooi mens
die boom van kwaad gekies?

Te veel sake, te min vervolgings
Te veel vrae en te min antwoorde.
Die koringlande van wetteloosheid
staan vir die oes, maar te min Polisiemanne.

Jou wêreld verander elke nag.
Gister se hoofstuk is skaars afgeteken
en die oggendkoerant is besmet
met diefstal, moord en korrupsie.
Ja! Wat van die uitgewiste familie?

Misdaad groei soos khaki bos
en klou soos groen mos.
Jy is die Polisieman wat die misdadiger soek,
want sy brood en botter was `n gruwelike vloek.

Misdaad het sy eie wette en geleerdheid,
hy floreer in sy eie verslaafdheid.
Sy teelaarde is die mens se hart
in die kroeë, die dobbelsale en die begeerlikheid
wat lei tot die mens se tronke en smart

Jy is die Polisieman van die winters en die somers,
die laataande en die vroeê oggende,
die man van al die mens se seisoene.
Wie gee vir jou `n kelkie vrede ?

Hoe ontrafel jy die gekoekte vislyn
van haat, nyd, twis in al die slym?
Helaas, ’n woordeboek van die mens se boosheid
wat hy soms verdoesel in skynheiligheid.

In elke gemeenskap loop jou lewe
die sinkplaatpaaie van misdaad, sewe maal sewe
en die dubbeltjie velde van seer
om oral te probeer keer.
Seun van die Wet, hoe kan ek jou eer ?

Die visserman arbei met silwer visse
die tuinier met bloedrooi rose.
Die veewagter sit in vrede.
Die musikant sing vir die maan sonder rede.
Jy is die Polisieman op die Golgota- pad,
jy verstaan en vergewe.

In die vuil modderbad woonbuurt
speel die kinders en die maer honde.
In jou arms hou jy die dwelmverslaafde kind,
waar is al die smous honde ?
Hier en in die rykman se hart groei die misdade.

As die medaljes klinker by jou makker se graf
is daar een hond in die verte wat blaf.
Bo in die blou lug draai die witbors kraai.

`n Groot Polisieman is in sy plig afgemaai.
Die familie se trane verdwyn in die harde sand.
Jy is die Polisieman en verstaan die band,.

Ons Soldaat Seun

Jong seun van die Vrystaat vlaktes
waar die Kiewiet hiert oor die vlaktes
en die Korhaan hink en pink loop
soos `n ou man kerk toe vol hoop.
Dis hier waar die windjie warrel wals.

Springbokkies wei onrustig oor die velde.
Die tarentale skinder en skrop alles om
soos `n laerskool wat uitkom.
Die windpomp staan soos `n kerktoring.
In sy pen-wortel lê lafenis en lewe.

Die Hadidas skreeu, maak gou, maak gou !
Terwyl hulle die waggelende makou aanskou.
Die fyn reëntjie kom, jakkals en wolf gaan trou
en is dit nou `n gebrou.

Witkop soldate seun op die grens.
Om hom staan oorlogsvoertuie en kannonne.
Dit is alles om mense dood te maak.
Op die plaas loop die voertuie om kos te maak.

Waarom is jy hier, ons soldaat?
Is daar vir die mens geen vredesraad?
Oorlog is die duiwel se misdaad
en juig die daad in wrede haat.

Maar! Vir die wêreld is dit te laat.

Soldaat marsjeer om vlag en vaandel
van `n Volkslied en `n vaderland.
Ons soldaat seun praat ons boeretaal
want in sy bors klop `n hart van staal.

Dis `n oorlog in `n ander land
vir die politiek en die satan.
Soldaat seun, jy ken jou verlede op die plaas
maar hoekom gaan jy veg, helaas !

Daar is `n boek van hoekoms
Daar is `n moederhart wat wonder.
Pa onthou die pyn van die ou oorlog
hierdie een is ons seun en geen ander

Jou slaapplek is onder die sterre
en hier brand die kole van verlange.
Waar loop die paaie môre heen?
Straks met die vyand in gemeen.

Ons soldaat seun het gesneuwel
`n slagoffer van die oorlogseuwel.
Ons soldaat seun se lewe verniet.
Op die vlakte van die plaas, staan 'n kruis
aan sy voet ween die blommetjies in die wind se suis.
Vir ons soldaat seun is dit `n lang stilte.

Louis van Wyk het in 1966 sy diensplig voltooi te 4 Veld Opleidings Regiment te Potchefstroom. Daarna het hy as burgermag vrywilliger aangesluit as deel van 2 Regiment De La Rey. Na sy deelname aan Operasie Savannah het hy in 1976 Staandemag aangesluit en het hy in verskeie kommandemente en poste gedien, tot en met sy diens uit-trede in 1999.

Offisier

Stil het hy gestaan, regop en fier;
In die skemer van die menasiekroeg;
Donker oë flitsend, soos oor 'n visier;
Het hy na almal omheen getuur.

Min het hy geweet, dat eendag;
Die jong Kaptein, aangevuur,
Opgelei te word vir oorlog avontuur,
Oorlog , is sy natuur.

Van die see tot in die bos en sand,
Doen hy sy belofte gestand,
Man van yster, staal en stof,
Hoogeag van dag tot dag.

Van hegte basis na hegte basis.
Veg hy die oorlog dag na dag,
Sonder skroom,veilig terug,
Elke man, sy belofte gestand.

En as die sekelmaan vanaand,

Sy bloedtraan stort in die weste,
En hande omhoog in sand verhewe,
Wie sal 'n traan stort, in die stof.

En in sy basis stort hy 'n traan,
Oorlog weggeneem, wat is sy bestaan,
Sekelmaan, O, sekelmaan, wys my die pad,
Vol vertroue, opgestaan,

Hier is ek, regop en fier
Oë blitsend, Skarlaken en Delta.
Dit is my natuur, sonder die sekelmaan,
Ek is Dawid, sonder 'n traan.

Hierdie gedig het Louis van Wyk geskryf na aanleiding van herrineringe aan sy eerste ontmoeting met Kapt Dawid Lotter in 1984 te 4 SAI Bn.

Sewentig Jaar

Wat het geword van sewentig jaar;
Angsbevange teruggestaar;
'n Brief wat dwing na oorlog, sowaar;
'n Volla gery na diensplig jaar.

4 Veld,'n bataljon en wat daarna;
Opgelei te word vir jare daarna;
Wat is die nut om terug te staar.

Na jare van swoeg en sewentig jaar;
En steeds dun soos 'n pilaar;
Met gees van staal, al word die tyd min,
na sewentig jaar;

Oshivello, Oshakati en 'n Shona;
Mapacha, Omahoni en Nepara;
Savannaha en Cela en plekke daarna;

'n Wit sandpad;
'n Buffel en 'n Ratel;
Wie het my gelos ??

'n Traan vanaand, wie sal weet, die hartseer;
die Traan wat drup teen die volmaan vanaand;
vir Sewentig jaar, in hierdie aand.

Robert Vassis het diens gedoen in die SA Lugmag 1984 en daarna by die Staandemag aangesluit.

Die Tiekieboks en die Troep

Die toue is lank
Kleingeld al drie keer omgedraai in my hand
Dit is my beurt
Ek staan regop en voel geëerd

Hy lui, wees by die huis asseblief
Tel op, tel op, ek wil dankie sê vir die brief
Is dit jy my seun?
Ja ma, sê ek met ‘n sug en ‘n steun

Dankie vir my pakkie en brief
Stuur groete vir boeta en pa lief
Ons vlieg môre vroeg om te gaan werk
Veilig wees my seun, wees sterk

Die toue is kort
Wonder wie is by die huis
My seun, is dit jy wat praat?
Ja ma, waar is pa, ek soek raad

Allan Venter was vanaf 1982 tot 1987 ŉ tiffie in die SAW en ŉ Ratel spesialis. Hy was die Ratel tiffie in Operasie Firewood, waar die meeste lewensverlies op een dag in die geskiedenis van die SAW gely was - op daardie dag in 1987.

Alles

Van stof tot as
in ŉ houtjas, jou lyf
nie in my arms styf

Trots het jy alles gegee
jou lewe en lag
gevou in die mooiste vlag

My naam nooit weer oor jou lippe
in jou trotse uniform getooi
hoekom is ek nie ook genooi?

So min het jy gevra
so baie het jy gelos
nog meer het jy gegee

Hoekom jy?
Hoekom nou?
Hoekom so gou?

Nog nader aan ŉ doel?
nog ŉ soldaat verloor
eendag alleen bly ek oor

Wie gaan swaar nou kry
die een wat deur die wolke gly
of die een wat eensaam agterbly?

Hier kyk ons mekaar deur pikswart brille
en vra sonder woorde
wie plant ons volgende?

Konflik

Is dit die klank van brons in staal jasse
Die reuk van kryt of die vlam wat dit maak
Die beheer van gevorderde tegnologie
Die gedreun van die sterkste enjins
Of hoe dit die aarde skud

Is dit die smee van vriendskap
Die swaarkry, die bloed en sweet
Die mag van saamwees
Die gedril van 'n duisend man
Of hoe dit ons skud

Is dit die krag wat dit my gee
Die adrenalien wat vrylik vloei
Die doodsgevaar
Die konflik
Of hoe dit my skud

Is dit die inval van 'n vreemde land
Die gedonder van grofgeskut
Die mobilisering van tienduisend
Die verwoesting van alles

Of hoe dit hulle skud

Is dit die verplettering van weefsel
Die bloed wat vloei
Die breek van vriendskap
Die grou van grafte
Of hoe dit die hart skud

Is dit die val van die vyand
Die vernietiging van sy land
Die vernedering van sy vrou
Die dood van sy kind
Of hoe dit die skepper skud

Oorlog

Een man se stryd in ’n ander se land
om nog een ander se doel te bevredig.

Vreemde sterre vreemde land,
ander bome, ander sand
Geen berge geen branders
tot die lug ruik anders

Die dood skuil pikswart agter ’n bos, sy bos,
ek, die indringer, om niks vir hom te los.
Hy doen my geen kwaad,
sy lewe aan die punt van my swaard

My doel my werk
nie my droom om te dood.
Te vat, te verniel wat nie myne is
om ’n ander te verryk, nie uit nood

By ’n stasie afgelaai, opgewerk verward verniel
geen verduideliking, geknakte siel
Vriende verdwyn, vermink, geskend
geen dankie, net een sent.

Het iemand ooit die doelwit gesien?
My almal, my alles
van twee jaar verdwyn,
Nooit sou ek hul weer sien,

Wie’t gewen
Wie’t verloor
Wat bly oor?

Is my beloning nou
’n blink stukkie blik
aan n helder tou?

Hierdie vreemde stadsliggies skyn
op die vyand om elke hoek.
Hierdie vreemde stad het my grootgemaak
sal hy my ooit weer soek?

My eie land ken ek nie meer
die chaos kon ons nie keer
Nou sit ek elke nag orent
hoeveel lewens verwoes, geskend

Wat sien hulle
Wie sien hulle
Wat onthou hulle
Wie kry hulle?

Terug moet ek weer gaan
anderkant die punt van die aanloopbaan
Na waar na wie?
hier ken hulle my nie

Ek kyk die vyand in die oog
haat sien ek nie, maar nog ʼn hart wat betoog
Is sy brein ook oorgeprogrammeer?
voel hy regtig ook die seer?

Vingers op die snellers
sy doel vir hom ook gelieg
Wie gaan hier uit stap,
wie gaan vlieg?

Lewe en lyf
geprop in n swartsak styf
Lewensdrome in boekies
gesentte briefies en kiekies

Die regering van die dag is gedien
dapper het hy gesterf
As ʼn Held begrawe
nog ʼn nommer op ʼn klip geverf

Waneer sal die mens dan leer
dat elke oorlog ooit
opgelos is met ʼn pen se veer
met ʼn swaard….. nog nooit.

Allan Vorster is ‘n sakeman van Welkom, en was ’n Troep Sersant by 1 SWA Genie Regiment in die vroeë 1980’s. Hy het hoofsaaklik diens gedoen te 102 Bn in die Kaokoveld, die tradisionele tuiste van die merkwaardige Himba-soldate.

Bloed en Sand

12 Feb 1985
In die ongenaakbare dorre land
lê ons makker-bloed in die sand
nooit mag ons van hul vergeet,
nageslagte moet daarvan weet...

Ons mooie mooi Kaokoland
wêreld van klip en sand
tussen berg en dal is hul kom haal
die hoogste prys, vir ons betaal.

Koffie nog gedrink, vroeg-oggend saam,
by die windpomp, om die vuur gestaan,,,
min het hul geweet, van komend’ bloed en sweet
makkers weggeruk, ysig, kil en wreed……

Vir die wat daar was, wat kan ons sê ?
Sou dit so graag anders wou hê....
Ek sien jul in my geestes-oog, ek ken jul Sapper taal
……..hopeloos te vroeg kom haal.

Deurbreek

Tussen harde klip en rots
het hul voortgeveg met trots.
Al dra hul swaar aan daardie juk,
sou geen hul onderdruk…

Kaoko-soldate, beur net voort
hou die vyand waar hul hoort.
Met mag en pag, nie sonder kwel
deurbars na struwel, sal hul wel.

Epupa-valle/Kunene

Epupa se onthou
verdryf die winterkou,
In ons harte sweef ons daar
vry sonder enige gevaar

Die geruis van bloed deur ons are
word flouer na al die jare….
By die aanhoor van Epupa se geluid,
bruis dit weer
net soos daardie tyd……..

Geroofde Glimlagte

Dun yl snorretjie, skaars ’n stoppelbaard
oë wat vêr-vêr kyk, verlang na huis en haard.
Kind-jonk in die kolk, wat onophoudelik maal,...
wie kom huistoe, en wie word dalk kom haal ?

Al’s vir hul land gegee, hul mooie land Duits-Wes
elk sy pond vleis gebring, elkeen net sy bes
In ruil daarvoor gekry, glad niks prys en loof,
net ’n vaal ou kiekie, van glimlagte beroof.

Groen-rook

Met groen-rook en geweervuur is Sodeliet gegroet
Oppak, Ehomba toe skuif, word ’n "moet"
Vanoor die Kunene skuif die vyand nader
Tenks, kanonne, Migs,..soveel as ’n Eskader

Jare, jare later, roep Sodeliet hul weer
Sommiges kom,en besoek nog ’n keer
Drentel rond met styfgeperste lippe
"Onthou" is vasgevang in die klippe

Moeilik om ’n traan te keer
Helaas, die plek bestaan nie meer
Groen-rook het oor duisende Mopanies gesak
Herinneringe kleef ewig, aan elke blaar en tak.

Kiekies

Vaal, verbleikte kiekies
elk ’n eie verhaal
legio’s vol herinneringe
al lyk hul tog so vaal

Van jonkwees en van moed
van tye, tog so goed
kameraderie en broederskap,

berge klim, en ver ver stap

Hoe snel die tyd verby,
en voor jy jou kan kry,
verlang jy na 'vaal kiekie tye',
vir ewig lank verby....

Klippe Vol Bloed

In ’n eensaam hoek, sit sy seer-
alleen
verlang vandag na haar eniggebore seun
Vyftig jaar sou hy nou wees
weggeruk van haar, haar eie bloed en vlees

Hoe wreed die noodlot tog, hoe kil en hoe koud
steeds onwerklik, steeds ’n wrede fout
hoe kan die wêreld ooit verstaan
haar seun het haar vooruitgegaan

Iewers ween ’n moeder op Februarie twaalf
jaar na jaar vir 30 aanmekaar, voel haar lewe half
In snikheet Kaoko-son het God haar seun kom haal
Tussen duisend Kaoko-klippe het sy beskerm-engel hom gefaal

Waarom dan my enigste, waarom dan my kind
antwoorde ontsnap, soos sade in die wind
makkers kom verby, vertel van heldemoed
Maar in haar hart dra sy ’n klip,...’n klip bespat met bloed

Kranse wat nie antwoord gee!

Ruwe berge, oral waar jy kyk
nêrens is die horison gelyk
hoeveel opdraend' nog ?
hoeveel afdraend' nog?

Is hier nêrens dan gelyke grond?
Here, is ons aarde dan nie rond?
Berg, op berg, op berg, op berg
bomenslik, is wat dit verg…..

Name in die stof

Het daar eenkant gou gaan staan
skaam vir 'n dalk- verdwaalde-traan
Vele verhale van makker-onthou,
30 jaar gaan tog so gou

Glimlagte nie meer saam met ons
in oorlog, het ons algaar ŉ renons
Aanstons gaan ons name lees
van hulle wat nie hier kon wees

Gun my net ŉ oomblik hier
waar ek oor die water tuur
Ek is nou weer met jul saam
Lees maar onse ere-rol, elke naam,

vir naam, vir naam, vir naam.

Patrollie-bid

Ds. Vossie Vos doen ’n gebed voor ’n patrollie. Sy Himba tolk vertolk sy gebed as volg:

Here Vader, onse God
U tog ook die Himba-God
Elke een van U verbod
bly tog staan, o Grote God

Smeek-bid vrede vir hierdie land
Arbei ook die vyand-hand
Gee ons krag in hierdie tyd
Seën ons met U genade, wyd

Mortier-pyp in die voorgrond
Wapens om ons rond
Eer ons steeds U verbond
op sand en ru-klip-Kaoko-grond

Hou U hand wat bewaar
smeek ons van U daar
U sterk en forse hand
bewaar ons in Kaokoland......

Reën

‘n Wolk so groot soos n man se hand
verander hierdie Kaoko-sand
na skakerings van groen en geil,
kan ons ooit SY krag peil ?

Barre harde aarde,
son wat skroeiend brand,
voordag tot laat-dag
in ons Kaokoland

Sapper

Op n spierwit pad in Owambo-land
Kniel ŉ Sapper in die sonverbleikte-sand
Met hande bewend en vol sweet
begin hy die Landmyn se lê ontleed

Beskerming flussies nog om hom heen,
 skielik is dit hy en sy God alleen
Pêrels op sy voorkop, sweet op sy hand'
Nie nou nie Heer,….nie hier in Wambo-land

Knielend is ŉ juis-gepast' posisie
smekend na helderheid, smekend na visie
Vader laat durf my nie nou begaan,
hoor my pleit, soos net U kan verstaan

Lei my hand heel delikaat vandag
om hierdie landmyn te ontmag
alleen kan ek dit tog nie doen
laat U krag en my hande nou versoen

Ieder kant rondom beskerming
gemoedsrus, geput uit Infanterie-ontferming
Met ŉ ferm hand, heel sonder beef
Myn gelig..., helaas dit tog oorleef

Hierdie gedig hang al baie dekades in Kol Jan Breytenbach se huis. Die gedig is geskryf deur Pat Tate van Cape Town Highlanders. Kol Breytenbach se bynaam was “ Carpenter”, en hierdie gedig was geskryf spesifiek oor hom en sy vrou.

ROSALIND AND THE CARPENTER

In that green distant land from which Rosalind hails
Legends abound (such valorous tales)
Legends maybe, yet oft put to test
Should enemies threaten there'll arise from his rest
To the beat of his drum, that man amongst men
Who saved England once who will save her again.

In a far different land under African skies
Tribe against tribe and the weaker tribe dies
Still enemies threaten and faction fights faction
One man amongst men has dared to take action
A leader, a fighter, a brave man and bold
He's become his own legend, yet his valour's untold.

From a nation though young yet for fighters renowned
Indomitable Boer spirits who's heroes abound
Their deeds are our legends by history recorded
How today can we claim there are some not rewarded
Yet such is the truth - rewarded or not
Our latter day heroes suffer secrecy's lot.

All fighting men know at the en[illegible] era
Some voices may fade yet other[illegible] 'earer
That legend of Drake which the English recall
Is equalled - surpassed - yet, tell me of all
The men who've smelt blood and heard battles clamour
Who'll answer the call of the Carpenter's hammer.

In that brown distant land where Rosalind lives
Legends abound and valour still gives
That aura, that image, by his own deeds inspired
To which, of few men who know him, even fewer aspired
When enemies threaten and the battle cries stammer
Who'll answer the call of the Carpenter's hammer.

In that brown distant land where the bugles now cease
May Rosalind and her Carpenter find lasting peace
Honoured or not, nothing will alter
When that certain call sounds there is one who'll not falter
Who'll be the damned - who'll be the damner
Who'll not answer the call of the Carpenter's hammer.

And what of the future (in these troublesome times ?)
Reviled as a nation accused of such crimes
Against God, against man, that we know are unfounded
Upon what will our children have their children grounded
South Africans unborn when you hear the clamour
Will you answer the call of the Carpenter's hammer ?

Rosalind and the Carpenter

In that green distant land from which Rosalind hails
Legends abound (such valorous tales)
Legends maybe, yet oft put to test
Should enemies threaten there'll arise from his rest
To the beat of his drum, that man amongst man
Who saved England once who will save her again.

In a far different land under African skies
Tribe against tribe and the weaker tribe dies
Still enemies threaten and faction fights faction
One man amongst men has dared to take action
A leader, a fighter, a brave man and bold
He's become his own legend, yet his valour's untold.

From a nation though young yet for fighters renowned
Indomitable Boer spirits who's heroes abound
Their deeds are our legends by history recorded
How today can we claim there are some not rewarded
Yet such is the truth – rewarded or not
Our latter day heroes suffer secrecy's lot.

Al fighting men know at the end of an era
Some voices may fade yet other's song calls clearer
That legend of Drake which the English recall

Is equalled – surpassed – yet, tell me of all
The men who've smelt blood and heard battles clamour
Who'll answer the call of the Carpenters hammer.

In that brown distant land where Rosalind lives
Legends abound and valour still gives
That aura, that image, by his own deeds inspired
To which, of few men who know him, even fewer aspired
When enemies threaten and the battle cries stammer
Who'll answer the call of the Carpenter's hammer.

In that brown distant land where the bugles now cease
May Rosalind and her Carpenter find lasting peace
Honoured or not, nothing will alter
When that certain call sounds there is one
Who'll be the damned – who'll be the damner
Who'll not answer the call of the Carpenters hammer.

And what of the future (in these troublesome times ?)
Reviled as a nation accused of such crimes
Against God, against man, that we know are unfounded
Upon what will our children have their children grounded
South Africans unborn when you hear the clamour
Will you answer the call of the carpenters hammer?

Epilogue

"Take a community of Dutchmen of the type of those who defended themselves for fifty years against all the power of Spain at a time when Spain was the greatest power in the world. Intermix with them a strain of those inflexible French Huguenots who gave up home and fortune and left their country for ever at the time of the revocation of the Edict of Nantes. The product must obviously be one of the most rugged, virile, unconquerable races ever seen upon earth. Take this formidable people and train them for seven generations in constant warfare against savage men and ferocious beasts, in circumstances under which no weakling could survive, place them so that they acquire exceptional skill with weapons and in horsemanship, give them a country which is eminently suited to the tactics of the huntsman, the marksman, and the rider. Then, finally, put a finer temper upon their military qualities by a dour fatalistic Old Testament religion and an ardent and consuming patriotism. Combine all these qualities and all these impulses in one individual, and you have the modern Boer — the most formidable antagonist who ever crossed the path of Imperial Britain. Our military history has largely consisted in our conflicts with France, but Napoleon and all his veterans have never treated us so roughly as these hard-bitten farmers with their ancient theology and their inconveniently modern rifles."
~Sir Arthur Conan Doyle~

Die Digter

In 1967 skryf my Afrikaanse onderwyser, mnr. Piet Homan die volgende vir my neer oor digters en dig. *(Dawid Lotter)*

"'The critic eye - that microscope of wit
Sees hairs and pores, examines bit by bit,
How parts relate to parts, or they to whole
The body's harmony, the beaming soul,
Are things which the poet shall see,
When man's whole frame is obvious to a flea.'"